

ВИЛЕНСКІЙ ВѢСТНИКЪ KURYER WILEŃSKI

ОФФИЦІАЛЬНАЯ ГАЗЕТА.

GAZETA URZĘDOWA.

„ВИЛЕНСКІЙ ВѢСТНИКЪ“ выходитъ по ВТОРНИКАМЪ и ПЯТНИЦАМЪ. Условія подписки: Цѣна за годъ 10 р., съ пересланою 12 р.; за полъ года 5 р., съ пересланою 6 р.; за четверть года 2 р. 50 к., съ пересланою 3 р.; за 1 мѣсяць 84 к.— За объявленія платится за строку 17 к. сер.

„KURYER WILEŃSKI“ wychodzi co WTOREK i PIĄTEK. Cena roczna r. sr. 10, z przesyłką 12 rub.; półroczna 5 rub., z przesyłką 6; kwartalna 2 r. 50 k., z przesyłką 3 r.; miesięczna 84 kop.— Za ogłoszenia płaci się za każdy wiersz po kop. sr. 17.

Biuro redakcyi w Wilnie, przy ulicy Biskupiej (Dwórców), w murach po-ukniwarsyckich.

Содержаніе: Внутреннія извѣстія: О телеграфѣ Варшавско-Вильской желѣзной дороги.— Указъ сената.— Вильно.

Иностранная извѣстія: Общее обзоріе.— Италия.— Франція.— Швейцарія.— Англія.— Австрія.— Пруссія.— Славянскія земли.— Телеграфныя депеши.

Литературный отдѣлъ: Путешествіе по Замковой улицѣ.— П. Кукольника.— Замѣтка о Минскомъ театрѣ.— Викентій Тышкевичъ.— Е. Т.— Стихотворенія.— Некрологи: А. Јошера и К. Вологовича.— Критика.— Тышинскаго.— Всеобщее обзоріе.— Выдержки изъ газетъ и журналовъ.— Письма: изъ Варшавы и изъ Омьянскаго уѣзда.— Виленскій дневникъ.— Объявленія.

— По указу Его Императорскаго Величества, Правительствующій Сенатъ слушалъ рапортъ г. главноуправляющаго путями сообщенія и публичными зданіями, слѣдующаго содержанія: при проводѣ судовъ подъ Николаевскій мостъ въ г. Кіевѣ на Дибрѣ, снимаются съ сихъ судовъ матчи, и съ этою цѣлю, на основаніи Высочайше утвержденаго 28 апрѣля 1858 г. мѣстнаго государственнаго совѣта, дозволено частнымъ лицамъ устраивать краны для поднятія и опусканія матчи подъ наблюденіемъ инженернаго начальства и съ правомъ взиманія за сіе въ свою пользу отъ матчи: въ судахъ, поднимающихъ до 6,000 пуд. груза 2-хъ руб., отъ 6,000 до 9,000 пуд. 3-хъ р. и отъ 9,000 и болѣе пуд. 4-хъ руб. Нынѣ Его Императорское Величество, по всеподданнѣйшему докладу его, г. главноуправляющаго путями сообщенія и публичными зданіями, Высочайше повелѣть соизволилъ: предоставить главноуправляющему путями сообщенія и публичными зданіями позволять частнымъ лицамъ устройство надлежащихъ крановъ для снятія матчи съ судовъ предъ проходомъ ихъ подъ постоянныя черезъ судоходныя рѣки мосты, на тѣхъ же правилахъ, какія въ 1858 г. постановлены для Дибра въ г. Кіевѣ при Николаевскомъ мостѣ и не свыше тамошней таксы, остающейся во всякомъ случаѣ необходимою для тѣхъ судовъ, у коихъ матчи будутъ снимаемы безъ пособія сихъ крановъ.

Трѣсч. Wiadomości krajowe: О телеграфіе Варшавско-Віленскій дороги желѣзной.— Указъ сенату.— Вильно.

Wiadomości zagraniczne: Поглядъ общій.— Вѣсны.— Франція.— Славянскія земли.— Австрія.— Пруссія.— Зіеміе Славянскія.— Депеши телеграфичныя.

Діалъ літерачкы: Подрѣзъ по улицѣ Замковой.— П. Кукольника.— Словъ кілка о Минскимъ театрѣ.— Винцентій Тышкевичъ.— Е. Т.— Вѣрше.— Некрологи: А. Јошера и К. Вологовича.— Крытыка.— Тышинскаго.— Прегляды: всечуждыныя и писмъ czasowych.— Листы: зъ Варшавы и зъ повіату Ошмянскій.— Дзеникъ Виленскі.— Огłoszenia.

WIADOMOŚCI KRAJOWE.

St.-Petersburg, 20 marca.

ЦЕСАРЪ JEГО МОЩЬ, 4-go лутега року тер., Найвыжѣ утвердѣи рачылъ зложонъа przez p. глѣвнозарѣдзѣющаго дрогами коммунікацїи и будовлами публичными за wspólnymъ з p. Namiestnikiem Królestwa polskiego podpisem, ustawę o telegrafіе Warszawsko-Wіеніеckіеj drogi żelaznej.

Telegrafъ тѣj drogi sklada się z toków następujących:

Pіerwszy: od stacyi rządowej w zamku pałacowym w Warszawie, przez глѣвне стацие drogi żelaznej: w Warszawie, Skierniewicach, Piotrkowie, Częstochowie i przez стацие w Ząbkowicach do granicy далѣj przez granіе Austryjacką dla połączenia się ze stacyą Krakowskіеj drogi żelaznej w Szczakowie.

Drugi: od stacyi Ząbkowice przez Dąbrowę do Sosnowic i далѣj przez granіе Pruską, dla połączenia się ze stacyą Górnо-Szląckіеj drogi w Katowicach;

Trzeci: od Warszawskіеj stacyi Warszawsko-Wіеніеckіеj drogi żelaznej, przez wszystkie стацие тѣj drogi do Ząbkowic, i

Czwarty: od Skierniewic do Łowicza. Na tokachъ wyжѣj wymienionychъ telegrafy działają za pomocą przyrządów Morsęgo.

— Wedle ukazu JEГО CESARSKIEJ MOŚCI, rządzący senatъ sluchalъ raportu p. глѣвнозарѣдзѣющаго дрогами коммунікацїи и будовлами публичными за № 522, brzmienia następującego: w czasie przeprowadzenia statkówъ przez тоnъ mostu Mikołajewskiego w M. Kijowie na Dnieprze, ze statkówъ tychъ zdejmują maszty, i w tym celu, na osnowie Najwyżej zatwierdzonej 28 kwietnia 1858 r. opinii rady państwa, pozwolono osobomъ prywatnymъ urządzać kołowroty do podejmowania i spuszczenia masztówъ pod okiemъ zwierzchności inżynjerów, z prawemъ pobierania za to na rzeczъ swoją od masztu: na statkachъ podejmującychъ do 6,000 pudówъ ładunku 2-chъ rubli; od 6,000 do 9,000 pudówъ 3-chъ rubli, i od 9,000 i więcej pudówъ 4-chъ rubli. Teraz JEГО CESARSKA MOŚĆ, w skutekъ najpoddanіеjszego przelozenia p. глѣвнозарѣдзѣющаго дрогами коммунікацїи и будовлами публичными, Najwyżej rozkazać racylъ: zostawić глѣвнозарѣдзѣющаго дрогами коммунікацїи и будовлами публичными dawanie pozwolenia osobomъ prywatnymъ на urządzenie należącychъ kołowrotówъ do zdejmowania masztówъ ze statkówъ przedъ ichъ przechodzeniemъ przezъ mosty stałe na rzekachъ spławnych, na tychъże prawidłachъ, jakie w 1858 r. przepisane zostały co do mostu Mikołajewskiego на Dnieprze w Kijowie, nie wychodzącъ zъ granicъ taksy татеj samej, pozostającąj wъ każdymъ razie nieobowiązującą dla tychъ statkówъ, на którychъ maszty będą się zdejmowały bezъ pomocy rzeczonychъ kołowrotówъ.

WILNO.

Białostocki kupiec 1-ęj gildji, poczetny hrahdzanin Izaakъ Zabłudowski, ofiarował на rzeczъ Ostrobramskіеj szkoły rekodzielъ rs. 500.

Opiekunka wzmiankowanego zakładu, małżonka JW. jeneralъ-gubernatora, pani A. Nazimowa, przyjąwszy takową ofiarę, poczytuje sobie за najprzyjemniejszy obowiązekъ, podziękować p. Zabłudowskiemu за tak czynne współdziałanie на korzyśćъ rzeczonejъ szkoły.

В И Л Н О.

Бѣлостокскій 1 гильдїи купецъ почетный гражданинъ Исаакъ Забудовскій пожертвовалъ 500 руб., въ пользу Виленской Остробрамской школы рукодѣлїи.

Почетнѣйшійа сказанной школы, супруга генералъ-губернатора, А. А. Назимова, принявъ сіе пожертваніе, считаеъ прїятнѣйшимъ долгомъ искренне благодарить г. Забудовскаго за такое содѣйствіе его на пользу этого заведения.

ПУТЕШЕСТВІЕ ПО ЗАМКОВОЙ УЛИЦѢ ВЪ ВИЛЬНѢ.

(Статья Павла Кукольника.) (Продолженіе.)

Рядомъ съ домомъ въ которомъ помѣщалась клиника, находится приходская церковь св. Николая. — Она построена на дворѣ и закрыта отъ улицы принадлежащимъ ей двухъ этажнымъ каменнымъ домомъ. — На этомъ мѣстѣ находилась въ древности деревянная церковь, сооруженная великою княгинею Юліаніею, супругою Ольгерда, въ XIV столѣтіи. — Церковь эта была истреблена пожаромъ. — Въ началѣ XVI столѣтія Литовскій великій гетманъ и Кіевскій воевода князь Константинъ Острожскій, построилъ на мѣстѣ сгорѣвшей новую каменную церковь, сохранившуюся нынѣ. — Въ царствованіе Спигизмунда III она перешла къ униатамъ и оставалась въ ихъ вѣдѣніи до 1832 года. Въ продолженіи всего этого времени церковь была едва поддерживаема, и въ послѣдніе годы представляла самый жалкій видъ бѣдности и запустѣнія. Съ 1832 года она поступила въ вѣдомство православнаго духовенства, и была нѣсколько лѣтъ полковою церковью Староагерманландскаго полка, котораго полковою командиръ, полковникъ Скобелевскій пожертвовалъ для нея новый иконостасъ, хотя не весьма изящной живописи; но во всякомъ случаѣ несравненно благовидѣе того, который былъ прежде. Окончательно перестроена и обращена въ приходскую церковь въ 1845 году. — Съ тѣхъ поръ будучи постоянно и

понынѣ подъ управленіемъ неутомимаго и во всѣхъ отношеніяхъ достойнаго служителя церкви протоіерея Михаила Корсаковича, она являлась частью отъ часу въ лучшее и благолѣпнѣйшее видѣ, не смотря на скудную редетва, которая находилась въ распоряженіи здѣшняго духовнаго управления. — Невозможно пропустить здѣсь безъ вниманія заслугъ бывшаго старосты этой церкви, правителя канцеляріи IV округа путей сообщенія коллежскаго ассесора Льва Александровича Сергѣева, который исправляя 12 лѣтъ эту должность съ примѣрнымъ усердіемъ, безкорыстіемъ и даже самоотверженіемъ много содѣйствовалъ къ улучшенію зданія и украшенію церкви, какъ собственными пожертвованіями, такъ и призваніемъ мѣстныхъ и иногородныхъ единовѣрцевъ къ жертвамъ для этой богоугодной цѣли. — Призванія его никогда не оставались безъ отголоска, а похвальный примѣръ находилъ всегда усердныхъ подражателей, и большая часть предметовъ служащихъ украшеніемъ храма пріобрѣтена цѣною добровольныхъ приношеній.

На другой сторонѣ улицы противъ церкви св. Николая возвышаются громадыя палаты, съ обширнымъ дворомъ, по величинѣ размѣровъ во все несоответствующія содѣяннмъ строеніямъ. Эти палаты въ древности принадлежали происходящей отъ одного корня съ Радзивиллами фамиліи Остиковъ. — Неизвѣстно который изъ нихъ былъ послѣднимъ владѣтелемъ этого зданія, которое въ послѣдніе годы царствованія Вазовъ перешло къ извѣстной въ Литвѣ и Поль-

шѣ и богатой фамиліи Пацовъ. Неизвѣстно также сохранилось ли это зданіе въ первоначальномъ видѣ; но по всему вѣроятію оно перестроено въ позднѣйшее время, потому что наружность его представляетъ мало древняго. Въ 1831 г. домъ этотъ взятъ въ казенное вѣдомство и теперь устроено въ немъ помѣщеніе корпуснаго командира и канцеляріи его штаба.

Дальнѣйшія зданія до Нѣмецкой улицы не представляютъ ничего занимательнаго въ историческомъ отношеніи. Впрочемъ преданіе гласитъ, что на углу Стекланой улицы, гдѣ нынѣ находится магазинъ стекла купца Андбурскаго въ древности находилась православная церковь; но когда и кѣмъ она основана, когда и по какому случаю разрушена, и во имя какаго изъ святыхъ освящена, я не могъ отыскать ни въ какихъ источникахъ находящихся у меня подъ рукою.

Но вотъ передъ нами прекрасная площадь простирающаяся отъ ратуши до Николаевской церкви неправильною караволою, окруженною двумя рядами тополей. Въ 1812 году площадь эта была свидѣтельницею страшныхъ, раздирающихъ душу сценъ во время гибельной ретирады остатковъ Французской арміи. Съ одной стороны производилъ въ зрителяхъ страшныя ощущенія видъ, тинувшихся на топчухъ и измученныхъ лошадакъ, французскихъ всадниковъ, одѣтыхъ въ зеленыя юбки, изорванные саломы, священническія ризы и т. п., то съ другой стороны не возможно было безъ состраданія смотрѣть на толпы покрытыхъ лохмотьями, полунагихъ и бо-

сыхъ воиновъ падавшихъ на каждомъ шагѣ безъ дыханія отъ голоду, утомленія и жестокой стужи, которая провозглаала ихъ изъ Россіи, до самой границы. — Но никогда Вильно въ нѣдрахъ своихъ не видало такого богатства, какъ въ эти дни бѣдствія и гибели непріятельскаго войска. Отсутствіе продавали за безцѣнокъ награбленную въ Россіи добычу, а иногда бросали ее на дорогѣ. — Богатые мѣха, дорогія матеріи и ковры, карманные часы, даже золотыя и серебряныя вещи переходили изъ рукъ въ руки по самой низкой цѣнѣ.

(Продолженіе впереди.)

ЗАМѢТКА О МИНСКОМЪ ТЕАТРѢ.

Съ наступленіемъ великаго поста, артисты наши отдыхаютъ, кто на лаврахъ, а кто и просто на солодѣ, потому что бѣднымъ труженникамъ провинціальныхъ театровъ, получающимъ по нѣскольکو рублей жалованья въ мѣсяць, и имѣющимъ полько бенефиса, или цѣлый бенефисъ на всю артель, изъ нѣсколькихъ человекъ — дары недоступны, а между тѣмъ изъ нихъ нѣкоторые, какъ у насъ гг. Демозирскій и Ченевъ, трудились усердно на избранномъ поприщѣ. Впрочемъ, что касается до Минскаго театра, то въ судьбахъ его принимаютъ просвѣщенное участіе лица отъ которыхъ не мало зависитъ и который заботится поддержать его по мѣрѣ возможности. Намъ извѣстно, что вновь назначенный директоръ, г. Снядецкій, человекъ богатый, принявъ на себя эту должность, съ похвалою цѣлю помогать нашему театру матеріально, въ его скудныхъ средствахъ. Онъ, какъ слышно, предполагаетъ произвести многія радикальныя преобразованія какъ въ отношеніи къ бенефисамъ

WIADOMOŚCI ZAGRANICZNE.
POGLĄD OGÓLNY.

Anglicy odznaczają się przed innemi narodami wielką miłością swojego kraju, zdrowym pojmoaniem jego potrzeb i głębokim uczuciem obowiązku czuwania nad jego bezpieczeństwem i znaczeniem. Ztąd każdy Anglik poświęcający się usługom publicznej zwiedza ląd stały, stara się o zawiązanie stosunków osobistych z ludźmi, odpowiadającymi jego widokom, nieustannie znosi się z nimi przez listy i nie spuszcza nigdy z oczu biegu wypadków politycznych lub szkodliwych jego ojczyźnie. Z takich to po większej części ludzi składa się parlament angielski. W żadnym kraju znajomość ogólnej polityki świata nie jest ani tak rozległa ani tak gruntownie upowszechniona jak w Anglii; nigdzie ludzie prywatni nie zadają sobie tyle pracy, nie łożą tyle wydatków na zasięganie najświeższych i najdokładniejszych wiadomości o najskrytszych czynnościach rządów, o najdalszych nawet ich zamiarach, tak, iż śmiało powiedzieć można, że ilu jest oświeconych Anglików, podróżujących po różnych częściach świata, czy to w widokach handlowych, czy w celach nauki, czy nakoniec bez celu dla pozornego zabicia czasu, tylu rząd angielski ma politycznych agentów, którzy mu często daleko skuteczniej służą od urzędowych i drogo opłacanych przez inne rządy dyplomatów. Są oni jak owe gęsi kapitoluńskie, co Rzymian ostrzegają o niebezpieczeństwie od Gallów. Oto i teraz kiedy zamiar Napoleona nabycia Sabaudji i Nizy w ciemnej spoczywał pomroce, kiedy go żadne jeszcze oko dojrzeć nie mogło, już niektórzy członkowie parlamentu wieść o nim powzięli i natychmiast rządowi swemu donieśli; niedosć na tém, z nieubłaganą czujnością, podziemni, sobie tylko wiadomi drogami dowiadywali się o każdym słowie, o każdym piśmie mającym styczność z rzeczoną sprawą, a kiedy ministrowie nie zdawali się im dowierzać, lecz polegali na zapewnieniach paryskich, taką wrzawę napelnili parlament, tak dobitnie, przesadnie nawet wystawiali groźbę zład Anglii i Europie niebezpieczeństwa, iż kraj zatrwodził się, uwaga powszechna raz obudzona uspokoić się nie mogła, dopóki sami ministrowie ulegając jego natarczywości nie zmusili Napoleona do wy tłumaczenia się ze swego przedsięwzięcia. Ale te rokowania zadały cios zgubny serdecznej zgodzie, jaka od r. 1853 kojarzyła obadwa rządy, która przetrwała i zawarty w 1856 wbrew życzeniu Anglii pokój, i zamach Orsiniego i przeszloroczną wojnę włoską i nakoniec umowę w Villafranca. Ciągła sprzeczność między słowem a czynem wzięła ulność. Obietnica, że Włochy będą wyzwolone od Adryatyku zmarniała w zabójczym pomysle federacji włoskiej, jej obietnica uczyniona papieżowi, że posiadłości jego będą nietykalne, wyrodziła się na radę utworzenia wikarjatu; zaręczenie, iż Francja jedna między wszystkimi narodami wależy za idee, nie zaś dla zdobywcę, zamieniło się w opanowanie Sabaudji i Nizy; dane przyrzeczenie Szwajcarom, że część sabaudzkich północnych obwodów na własność otrzymają, kończy się na tém, że ani piędź ziemi od Sabaudji nie odejdzie; słowem tyle kroków wstecznych w tak krótkim przeciągu czasu zniciępliwiło przeciw Napoleonowi dotąd mu przyjazny gabinet an-

gielski i zmusiło do wystąpienia przeciw niemu przed dziesięciu dniami lorda J. Russel na posiedzeniu izby niższej. Uroczyście oświadczenie ministra spraw zagranicznych W. Brytanji: że Napoleon sięgnął na siebie podejrzenie Europy, że nie zaręczyć nie może, aby nie miał dopuszczać się i na przyszłość podobnych jak obecne zaborów, że rząd angielski dla odwrócenia klęsk grozących Europie, musi odnowić związki z mocarstwami lądowymi i wspólnie z nimi szukać rękami trwałego pokoju,—jest prostym wypowiedzeniem przymierza łączącego od lat siedmiu dwa ościenne państwa, a które świeżo zawarły traktat handlowy, zdawał się na długie lata jeszcze ściślej utwierdzać. Dzienniki londyńskie przyjęły mowę lorda J. Russel z najwyższym uniesieniem, widąc, że szlachetny lord był wiernym tłumaczem przekonań ludu angielskiego. Z równą radością powitano oświadczenie lorda Palmerstona, iż wniosie na parlament bill o uzbrojeniu kraju. Rozpoczęto już układy z Prusami co do wspólności działania w sprawie Szwajcarskiej; natracają też myśl o zwołaniu do Londynu kongresu, od którego tak jak w 1840 r. Francja będzie wyłączona. Na sejmie frankfurckim prezydujący wniósł, co jednomyślnie przyjęto, aby pełnomocnicy zażądali od dworów swoich instrukcji względem utworzenia przy sejmie władzy centralnej dla wspólnego działania przeciw Francji. Są to wszystko złowrogie zwiastuny bliźkiej przyszłości, chyba jak niektóre dzienniki domyślają się, cała ta parlamentowa burza była tylko udaniem, tylko zręcznym obrótem gabinetu angielskiego, aby uniknąć zarzutu niedbalstwa, z jakim kierowali polityką zewnętrzną swojego kraju. Jesliby jednak udało się gabinetowi angielskiemu wywołać Niemcy do walki z Francją, wówczas Napoleon niemożebnie wahać się w wyborze drogi; najściślejszy związek z nowym królestwem włoskim, które w początkach maja będzie liczyło 300,000 zbrojnych, postawienie na stopę wojenną 600,000 wojska francuzkiego, co przy cudownej organizacji tego kraju jest tak łatwym, odwołanie się do patriotyzmu Francji, która przed rokiem z taką skwapliwością 500 milionów franków przyniosła na wojnę, tylko dla sławy przedsięwzięcia, postawiliby go w możności odprzeć wszystkie zamachy, o których może nieprzyjaciele jego marzą.

WŁOCHY.
SARDYNJA.

Turyń, d. 23 marca.

Dzień wczorajszy skończył się pośród radości i uniesień powszechnych; chociaż w dniu powszednim, wszystkie magazyny były zamknięte, całe miasto mrowiło się po ulicach i placach publicznych. Obrząd przyjęcia p. Ricasoli, był ten sam, jaki zachowano dla p. Farini, wyjąwszy, że ostatni sam jeden stanął przed królem; tymczasem p. Ricasoli miał z sobą jednego ze swych towarzyszy p. Cadorna i trzech innych urzędników toskańskich. Wieczorem, wielka liczba domów prywatnych, tudzież wszystkie gmachy publiczne oświecono. O pół do siódmej, król ukazał się w teatrze w chwili, kiedy z rąk do rąk przechodził dodatek do dziennika urzędowego, obejmujący mowę pana Ricasoli i odpowiedź królewską. Grzmot długo trwających oklasków i okrzyków, powitał króla. Otaczali go księżna Genui, książę Carignan, wszyscy ministrowie i wielcy dostojnicy korony. P. Ricasoli, stojący za krzesłem królewskim, odróżniał się czarnym swym ubiorem od świetnych mundurów i orderów; nie włożył nawet

ozdób gwiazdy zwiastowania, udzielonych mu dnia wczorajszego. Jutro odjeżdża on do Florencji; podług wszelkiego podobieństwa, zostanie prezydentem izby deputowanych. P. Ratazzi, prezydent przeszłej izby, dał dowód obywatelstwa, ustępując zaszczytne krzesło, na które był już prawie powołany panu Ricasoli, jako reprezentantowi jedności włoskiej i wytrwałości politycznej, wyższej nad wszelkie zawady. Uważano wczoraj prawie zupełną nieobecność w teatrze ciała dyplomatycznego. Poseł hiszpański p. Coello, przy wejściu królewskim, skrył się w głąb łoża, i po chwili całkiem ją opuścił. Jeden tylko hr. Piper, poseł szwedzki, pozostał aż do końca widowiska. Jeszcze nie rozstrzygnięto, w jaki sposób autonomia toskańska będzie zachowana. Dziś podobno na radzie ministrów, przy obecności pana Ricasoli, ten przedmiot załatwiony zostanie. Najpodobniej do prawdy, książę Carignan, jako namiestnik królewski, będzie rządził przez pośrednictwo dyrektorów: skarbu, spraw wewnętrznych, sprawiedliwości, wychowania narodowego i robót rządowych; ci zaś zależeć mają od gabinetu turyńskiego.

Ruch odwrotny wojsk francuzkich, wszędzie rozpoczął się społecznie. Ze wszystkich miast, gdzie były załogi francuzkie, codzień po jednym bataljonie i po jednej rocie, wojsko wyciąga; najpóźniej więc w dziesięć dni, uskuteczni się cały odwrót. Francuzi unoszą z sobą wdzięczność, podziw i żal wszystkich mieszkańców, z którymi zostawali w styczności. Co do całego narodu, wdzięczność jego dla Francji, nigdy nie dozna najmniejszego uszczerbku.

W tymże samym czasie, w którym Francuzi wracają do ojczyzny, wojska piemonckie ciągną do nowych prowincji królestwa. Dziś właśnie kilka półków, powinno wejść w granice Emilji; jutro grenadjerowie i bersaglieri (strzelcy) zajmą Toskanję. Część wojska stojącego we Florencji, przybyła do Aleksandrii. Turyń będzie miał załogę, złożoną z Lombardów, Modenezyków i Toskańców. Głównie teraz zajmuje przygotowanie sali, na posiedzenie królewskie d. 2 kwietnia. Żadna z tych, które służyły na dawniejsze parlamenta, nie może być teraz użyta, bo prócz senatorów i deputowanych, potrzeba mieć jeszcze najmniej 600 miejsc. Komitet budowniczych oglądał wczoraj teatr Wiktora Emmanuela; ale okazało się, iż rzeczone gmachy nie da się użyć na to okazałe posiedzenie. Podobno przyjdzie do tego, że zbuduje się ogromna drewniana sala, na jednym z placów stolicy; ale czas nagli, ledwo tydzień pozostał do dnia otwarcia izby, na którym wszyscy oczekują z największą niecierpliwością, mowy królewskiej. Powszechność zajęta jest pytaniem, jak królestwo sardyńskie odtąd nazywać się będzie? Baron Ricasoli radził, aby je nazwać królestwem italijskim (Regno italico); zdaje się że ta nazwa przyjęta zostanie. Między adresami, których niezmierna moc przychodzi do Turyngu, znajduje się też adres, podpisany przez same niewiasty w Massa, mieście księstwa modeńskiego.

Duchowieństwo lombardzkie odznacza się uczuciem gorącego patriotyzmu włoskiego. Już podczas bytności króla Wiktora Emmanuela, w Mediolanie, złożyło u stop tronu wyznurzenie miłości dla osoby królewskiej i wdzięczności, za wyzwolenie Lombardji z pod jarzma austriackiego. Przed kilku dniami nadszedł do Mediolanu nowy adres, podpisany przez plebanów znacznej części kraju; więcej tysięcy kapłanów, rzeczone adres podpisał; osobna depesza złożyła go w ręce margrabi Massimo d'Azeglio, gubernatora mediolańskiego. Dziennik Conciliatore stara się wrazać, że Wiktor Emmanuel jest uosobieniem wolności Włoch, utrwalenia zasad narodowych, i zniweczenia nazawsze wszelkiego jarzma i wpływu cudzoziemców; że do osiągnięcia tego wielkiego celu, zjednoczenie wszystkich krajów włoskich pod jego berłem jest niezbędnym warunkiem wielkości i szczęścia kraju.

Dziennik urzędowy turyński, ogłasza następujący dekret z dnia 22 marca.

„Wiktor Emmanuel II, król Sardynji, Cypru, Jerozolimy i t. d.

Zapatrzywszy się na wypadek głosowania powszechnego w Toskanji, udowadniający wolę jej ludów zjednoczenia się z naszym królestwem.

Po wysłuchaniu rady ministrów, postanowiliśmy i postanawiamy:

Art. 1. Prowincje Toskanji, składać będą część nierozdzielną królestwa, poczynając od dnia niniejszego dekretu.

Art. 2. Niniejszy dekret będzie złożony parlamentowi, dla zmienienia go w prawo.

Ministrowie nasi obowiązani są wykonać niniejszy dekret, który opatrzony pieczęcią państwa, umieszczony zostanie w zbiorze aktów rządowych, i obwołany w prowincjach toskańskich.

(Podpisano: Wiktor Emmanuel).
Podpisy wszystkich ministrów.

d. 24 marca.

Ruch wyborczy deputowanych do parlamentu mającego się otworzyć dnia 2. kwietnia zajmuje wszystkich. Wszędzie widać wyborców z workami podróżnymi, śpieszących na koleją żelazną; każdy z nich udaje się do swojego okręgu.— W Nizy i Sabaudji wybory odbędą się tak jak i w całym królestwie, reprezentanci bowiem tych dwóch krajów mają wzięść udział w głosowaniu parlamentu, gdy traktat ustępstwa, podpisany dziś w Turynie, złożony zostanie na zatwierdzenie izb. P. Benedetti, umocowany francuzki, przybył wczoraj do Turyngu; poruczono mu porozumieć się we wszystkich szczegółach dotyczących się rozgraniczenia Francji i Piemontu. Odbył już długą naradę w tej mierze z hr. Cavour.—Lubo dekret oddzielny zarządu Toskanji jeszcze nie został ogłoszony, zdaje się jednak, że książę Carignan będzie miał prawo łaski w imieniu króla i dowództwo nad wojskami znajdującymi się w Toskanji.

d. 25 marca.

Powrócił tu z Rzymu ks. Stellardi, wysłany przez króla do Ojea św; przyjęcie nie było łaskawe; J. Św. wyraził się w sposób surowy, wszakże król nie traci nadziei przedjednania papieża, wysłał znowu do Piusa IX p. Rossi jednego z dyplomatów ministerstwa spraw zewnętrznych. W nowym liście, który p. Rossi ma doręczyć, Wiktor Emmanuel wynurza najszczerze przywiązanie dla stolicy św. wylicza powody które go skłoniły przyjąć inwentyturę Romanji, gdzie chce być tylko wikarjuszem J. Św.

PAŃSTWO KOŚCIELNE.

Rzym, d. 20 marca.

W liście pisanym do dziennika rozpraw znajduje się wiadomość o wypadku, który przeraził zgrozą całą ludność rzymską. Policja otrzymała doniesienie że d. 19, jako w uroczystość św. Józefa, a więc w dniu imienin Józefa Garibaldi, miała mieć miejsce buntownicza demonstracja, że chciano w kościele odbyć nabożeństwo i śpiewać Te Deum zapowiadanie wstawionego generała, a chociaż podobne doniesienie nie zasługiwało na żadną wiarę, gdyż nikt nie uwierzył, aby w Rzymie można znaleźć duchownego co by ozuchwiał się służyć tego rodzaju namiętności politycznej, przeciw policji była przez cały dzień nadzwyczajna czujność. Zwyczajem jest w Rzymie na każde święto zgromadzać się o porze wieczornej, godzinę przed zachodem słońca na Corso. Mnóstwo powozów przejeżdża się noga za nogą po tej obszernej ulicy, na chodnikach piesi przechadzają się patrząc na wspaniałe karety, piękne konie i bogata uprząż. Dnia 19, publiczność była tém liczniejsza, że po wielu dniach niepogody słońce jasno świeciło. Wśród ściśnionych tłumów mały oddział żandarmów francuzkich i żołnierzy pieszych krążył dla przestrzegania porządku; wszędzie lud rozstępował się przed nim i dozwalał mu przejść. Tymczasem przybył na Corso porucznik karabinjerów papieskich, Gianetti, prowadząc za sobą pięciu lub sześciu żołnierzy, wprost zwrócił się na gromady osób przypatrujących się ruchowi. Bez widocznego powodu Gianetti chciał tych widzów uwiezić, karabi-

ni i w stosunku do składu grupy i postawy u nasz pięt w ogóle, czemu nie była nie poradować się od duszy, jeśli tylko będzie w tych przeobrażeniach prok, dla publiczki. My usiśleli już zamknąć niektóre uliczki w teatralnym zarządzaniu, na przykład: prywatni jak widno męży, żeby iskorbnit protekcji, lub nieisprawność teatralnych służących, po miłości których wtrącają w parter same ryalne cębnitela iskusstwa, lubitela chorowielnika aktorów, imbynie w ogóle oen wysokie miłnie o poznawiań swoich po etoiy cęsti—no ne imbynie inoęda bilietow. Skaęem ięskolęko słow ię ob iednoy nowosti.

W posłednie wremia pojawils na naszej scenie nowy aktor dla ruskiego reperuara, g. Artur, bawiszy, jak giasna nam oęda ofisa, artystę C. Peterburękiego teatru. My widli ego w komedii „Revizor“ i w wodewile „Będa otę iężnago seręca“; w pierwoy on ięgrał Xlęstakowa, a wo wtoremy iężnago Samu Zolotnikowa, i

względy bōłsziwsta naszej publiky na g. Artura, jak artystę oboznacils już dowolno ięno, no kę soęalęnię ne slięskom dla nego utęshitelęno.

Koneęno, wsoęko smotrils na scenięskoe iskusstwo po swoemu; no w prawilnoy ocęnk ię etogo iskusstwa, jak i wsoęko, wnoęsoę soętoęils w iętrnoęi wględa. Razbirlatę kękoęi wględa, w otęnoęni g. Artura w ięreę, a kękoęi w ięreę, my domoroęenię literaturoy, kę wylraęils oęnię nedomoroęenię, ne nam ięreęno potomu, eto dęlo etękotliwoe; no wyskaęem tylko ob iętom nowom artystę nasz sobstwenny wględa.

W ob ięch upomianutęch nami pęsaęch, g. Artur wylkazal soęwerenne znanie scenięskago iskusstwa, neobękowneęnoę iskusstwennoę i neprilężęnoę, słowem na nasz glęza talantę ego zam iętelny. Widno eto on ięnkils w myslę awtorę, postilę eę, i radi smęcha bōłsziwsta publiky ne prilęgalę kę farseęm, kę kotorym takę prilęcał nasz iękötore nasz koręfęe, Bōg

im ię suęla! W roli Sami Zolotnikowa my widli w ięm tęp ięno iędota, kęk pęreęe, a moloęogo etelowęka isporęchnago bogatęstwem i nedostatękom wosnitania, oęarennago pri tom ięslęskom iężnęm kę pękrasnoęu polu, no w ięstę etę tęm iębōręm ię bogoroędnęm serędęem, takę, eto on ię wozbūđalę w nasz ne oęnię pustoy smęch, no i soęuęstwie. W roli Xlęstakowa g. Artur był ięmno takęm, kękim my wsoęda w oęobraęali soęzannago Gogołem Revizora. Oęobnoęno koroęsh on ię był w scenę, kęda Xlęstakow, posęł smętnago zawtraka w bōgoęodnoęm zawedenię, razkazywale sobrawęsemu okoęo nego oęboęstwu, o wagnosti swoęi pęrsony w stoęlicę. On ię nęcięniale wrlę etę iękötorym wozdęranęem, dowolno ticho i skroęno; no malo po malu wloędils eto nazwale w azarlę, wrlę gromko i bezosęw ięstno i kęk bōdno samę wrlę etę wsoęu eto goworilę; nakonęe z wrawisę uže donęzils, on ię wpaęelę w iskusstwennoę iskusstwennoę, ego kłotilę ko sęu, on ię nęcięniale gromko zwałę, bō-

soęet oęboęstwo i bez wsoękoy eteremonii iętelę spęat. Takęm, po naszem miłnię, dolęęil bęty Xlęstakow; męđu tęm nasz artystę pęstawaęli ego, ne znanęm potomu, soęweren no pęlnęm, eęda etęranęęms na noęach. Po okoęo etoi pęsęm, ne smotrę na artistęskęęnoę ulęęu g. Artura, publikę bęla kę nemu kęk eto kōęda i wylzwalę etę oęobęnięm wleęoęiem g. Nowikowa ięgrawshago gorędnęgo i g ięu Drozowękuę, kotoraę ięgrala doroę ego, toęda kęk slięskom uwleęatęls ięmi, na etotę raz w oę ięno bęlo rēzono; no widoę, eto eto sęlęoę etak sęb, po prilękę. Wylkazaw nasz wględa na ięęu g. Artura, my pęreęstawaęlem toę cęsti publiky, kotoraę prilęęleęilę zakonnoę rēbęnie etogo dęla, pęroiznęsti nędę nasz swoęi prilęęowor, nędęls, eto apęllęęię potawale ne bōdę etę nęroęnoęi.

Iwan ię Pięshprowo.

njery dobyli oręża; ale ściśnieni przez tłum musieli cofnąć się, uprowadzając z sobą dwóch ludzi wśród huków i gwizdania.—Zdawało się, że to zdarzenie niebędzie miało następstw, gdy nagle z bram pałacu Monte Citorio wypadły dwa oddziały karabinierów konnych i pieszych. Rzucając się na ściśnione tłumy na placu Colonna rąbią na prawo i na lewo, tratując koźmi nie-szczęśliwych obalonych na ziemię w ucieczce i przebiegają w ten sposób Corso aż do placu ludu. Sbiry (rodzaj pacholców policyjnych nieodróżniający się ubiorem) dobywają sztyletów i ranią kto się im pod rękę nawinie. Nabroiwszy tyle złego, poraniwszy do 200 osób, oddziały karabinierów wróciły na Monte Citorio. Dotąd nikt domyślić się nawet nie może powodu tak okrutnego postępków.—Może być, iż korespondent dziennika *D é b a t s* ten wypadek przesadził, ale z rozkazu dziennego generała Goyon wina policji rzymskiej jest widoczna, bo wódz francuzki energicznie ganiać lud, który gwizdał i policję wyzywał, pochwała szlachetne zachowanie się oficerów francuzkich, potępia zaś niezręczność i ślepa gorliwość żandarmów rzymskich.

KRÓLESTWO OBOJGA-SYCYLJI.

P. Ajossa dyrektor policji neapolitańskiej wydał następujący okólnik do swoich podwładnych: „Panie intendencie.“

„N. Pan raczył przedłużyć na cały rok bieżący trwanie komisji, którym poruczono skazywać na kije wicherzycieli spokojności publicznej, złodzieiów i swawolników ciskających kamienie.

W imieniu królewskim uwiadomiam Pana o tém rozporządzeniu dla czuwania nad dokładnym spełnieniem w obwodzie zależnym od pańskiego zarządu“ (Nord.)

Dekret królewski, mianujący nowy skład gabinetu pod prezydencją księcia Cassaro, wyszedł dnia 16 marca. Ministrowie są znani z uczciwości ale na nieszczęście są to starcy ośmdziesięcioletni, niemożna więc oczekiwać sprężystego działania, w kraju zaś, gdzie wszystko wymaga zmian lub popraw potrzebaby ludzi w sile wieku i działalności.

**FRANCJA.
OKOLNIK**

Wydany przez p. Thouvenela do reprezentantów Francji przy dworach, które podpisały akt ostateczny kongressu Wiedeńskiego.

Paryż, d. 13 marca 1860.

Panie!

Cesarz w mowie swój mianej do wielkich eiał państwa, przy otwarciu sessji prawodawczej, wyłożył myśl swoją w przewidywaniu znacznych zmian terytorjalnych po za Alpami, i oświadczył zamiar poddania pod sąd Europy kwestji, której nie wszczęła дума Francji, lecz która sama niejako z rozwijania się wypadków wynikła. J. C. Mośe uznał, że przyszła chwila spełnienia tej obietnicy, i pośpieszam z jego rozkazu, przesłać panu nasze objaśnienia, dla udzielenia ich gabinetowi NN.

Akta uroczyste, podpisane dobrowolnie po wojnie dla nas pomyślniej, dowiodły najocewiciej, że nie mieliśmy zgoła na celu rozszerzenia naszych granic, kiedy siła okoliczności zmusiła nas wdać się w sprawy Włoskie. Jeżeli zaś rząd cesarski w przypuszczeniu różnych wypadków mógł przewidywać i podobny do dzisiejszego stan rzeczy, to przynajmniej może sobie to przyznać, że nie tylko nie uczynił coby go mogło sprowadzić, ale że owszem w każdym zdarzeniu, usiłował czynić to wszystko, coby go mogło odwrócić. Układy w Zurich jak i w Villafranca usuały go całkiem. Chociaż posiadanie Lombardji nadawało Piemontowi zbyt wielką przewagę na Alpach, nakazaliśmy przecieź milczenie egoistycznym interesem naszym, i zamiast popierać stan rzeczy, któryby mógł nam dostarczyć prawnych i silnych powodów do żądania stosownych rekojmii, używaliśmy owszem, jak wiadomo Europie, całego naszego wpływu, aby utrzymać traktaty, określające terytorjalne granice w środkowych Włoszech.

Nie mam potrzeby wspominać okoliczności, które zniweczyły te nasze usiłowania. Objasnieniem ten punkt w moich poprzednich depeszach; tu powiem tylko, że konieczność zaprowadzenia na Półwyspie stałego porządku rzeczy, ze względu na interes ogólny, mogła nas skłonić jedynie do szukania ku temu dróg i sposobów innych, niż były te, którychśmy naprzód, lecz nadaremnie, probować usiłowali. Przewidując naówczas nowe położenie rzeczy, Inbśmy nie działali nigdy wbrew polityce, znamionującej czyni i słowa cesarza, musieliśmy jednak zwrócić uwagę na uszczerbek lub szkodę, jakaby z nowych urzędzeń we Włoszech, dla interesów naszych wynikać mogła.

Niepodobna zaprzeczyć, że utworzenie znacznego państwa, posiadającego obie strony Alp, jest wypadkiem nader ważnym pod względem

bezpieczeństwa naszych granic. Położenie geograficzne Sardynji nabiera znaczenia, którego zgoła nie miało, kiedy to królestwo liczyło zaledwie cztery miliony ludności, i w skutku różnych traktatów było niejako po za obrębem półwyspu. Ze wzrostem, który prawie podwoił ludność i zasoby materialne, posiadanie wszystkich przejść przez Alpy podałoby jej sposobność, w razie gdyby się stała kiedy przeciwniczką naszą, otworzenia nieprzyjacielskim wojskom drogi do granic naszych lub zagrożenia za pomocą własnych tylko sił swoich, znacznej części cesarstwa, przez przecięcie głównej naszej linii komunikacyjnej, tak handlowej jak i wojennej. Żądać rekojmii przeciwko podobnemu wypadkowi, którego niebezpieczeństwa nie zmniejsza bynajmniej obecna, jak mamy prawo sądzić, niemożliwość jego, jest to ulegać najsluszniejszemu względem i najpowszechniejszym tradycjom polityki międzynarodowej, która nigdy wdzięczności i uczuć nie brała za jedyną podstawę wzajemnych między państwami stosunków.

Zresztą czyż te rekojmie są tego rodzaju, iżby mogły obudzać obawę innych mocarstw? Nie są-li one raczej odpowiednie warunkom słusznej równowagi sił, a nadewszystko czyliż potrzeby ich nie wskazuje sama natura rzeczy, która system naszej obrony oparła właśnie o zachodnią pochyłość Alp? Od dwóch wieków, w różnych periodach historii, zwłaszcza gdy szło o uregulowanie sukcesji Hiszpańskiej, a potem Austryackiej, roztrząsane były różne kombinacje, podług których Piemont, rozszerzając swe granice we Włoszech, nabyłby albo Lombardję, albo inne kraje ościennie. W planach tych, daleko mniej obszernych niż ten, o który dziś idzie, przyłączenie Sabaudji i hrabstwa Nizejskiego znowu było uważane przez główne mocarstwa Europy, jako wynagrodzenie przynależne Francji. W nadziei, że myśl moja opacznie wytłumaczona nie będzie, nie waham się przytoczyć przykładu z daty mniej dawniej. Podczas kiedy Europa nie nabyt się rządziła umiarkowaniem względem Francji, uznając wszakże konieczne wymagania naszego geograficznego położenia od strony Alp, jednomyślnie uznała za słuszne, ażeby nam zostawić część tego terytorjum, którego dziś więcej niż kiedy bezpieczeństwo nasze wymaga; i dopiero w skutku wypadków roku następnego, postanowienie to zmienione zostało. Cesarz, wstępując na tron oświadczył, iż za podstawę stosunków swoich z Europą bierze poszanowanie traktatów, zawartych przez poprzedzające go rządy, i zasadę tę święcie utrzymać zamierza. Ale trudno nie uznać nacisku wyjątkowych okoliczności, zmuszających nas żądać zmiany w oznaczeniu granicy, jaka istniała dotąd pomiędzy Francją i Sardynją. Pierwszym skutkiem wojny była zmiana terytorjalnych granic we Włoszech, przez przyłączenie Lombardji do Piemontu; wcielenie zaś innych krajów do tego królestwa stanowi nową zmianę, której następstwa mają dla nas szczególniejszą ważność i nie jest to przeto bynajmniej ubliżać istniejącym traktatom, które rząd cesarski zawsze szanuje, żądając, ażeby na szkodę tylko nasza rzeczywistie zmienione nie były.

W piśmie zwróconem mianowicie do dobrej wiary gabinetów i świadzącem o dobrej wierze cesarskiego rządu, mamże się wahać powiedzieć, że oddając Sabaudję Piemontowi, chciano uczynić go przez to stróżem Alp, aby trzymał otworem przejście do Francji? Jakkolwiek smutne było to położenie, znosiliśmy je wszakże cierpliwie przez pół wieku; co więcej, utrzymaliśmy je nawet po powrocie z wyprawy Włoskiej, która przecieź mogłaby nam łatwo nastreczyć powód do jego zmiany. Ale czyliż mamy dopuścić, aby przeciwnie nam warunki, któreśmy jednak święcie szanowali, nie chcąc zakłócać naszych międzynarodowych stosunków, miały się stawać groźniejszymi dla nas? Albo czyż sama Europa może uznawać za słusne, aby ciężenie ich na nas powiększone jeszcze zostało całą wagą nowego państwa, które w ciągu jednego roku we trójnasób pomnożyło swą siłę? Żądając zmiany traktatów na tym punkcie, nie żądamy w istocie nic innego nad to, ażeby jeden z ich warunków, wbrew nawet woli mocarstw któreje podpisały, nie nabył ze szkodą naszą większego znaczenia i wagi.

Pośpieszam atoli dodać, że rząd cesarski nie inaczej pragnie otrzymać żądane rekojmie jak za dobrowolną zgodą króla Sardynji i miejscowej ludności. Ustąpienie, które ma być uczynione, dokonana się bez żadnego przymusu i gwałtu: nadto stałym zamiarem naszym jest, ażeby co do tych części Sabaudji, które w pewnych przewidzianych razach ulegać mają warunkom neutralności, zachowane były wszystkie ich prawa i zabezpieczone wszystkie interesy.

Tym sposobem ustąpienie Francji Sabaudji i Nicejskiego hrabstwa, zgodne zarówno z naszym interesem jak i z wolą króla Sardynji, a nie będące zgoła w sprzeczności z ogólnymi

interesami Europy, nie zawiera bynajmniej w sobie nic takiego, coby się przeciwilo najściślejszym zasadom publicznego prawa. Jeśli charakter, język i obyczaje ludności, mających się przyłączyć do Francji, ręczą nam, że to przyłączenie nie jest ich uczuciom przeciwne; jeśli sądzimy, że samo geograficzne położenie kraju, interesa ich, tak handlowe jak i polityczne, ściśle połączyło z naszymi; kiedy możemy nakoniec, że Alpy stanowią granicę, która powinna wiecznie oddzielić Włochy od Francji; z tego wszystkiego wynika jasno, że nowe rozgraniczenie między Francją i Piemontem znajduje swoją sankcją w samej sile i naturze rzeczy. Nie w imie idei narodowości, nie jako naturalnej granicy, domagamy się przyłączenia Sabaudji i Nicejskiego hrabstwa do Francji; żądamy tego tylko jako rekojmii, i to w okolicznościach takich, których powtórzenia gdzieindziej umysł nawet przypuścić nie może. Jednym słowem dalecy od wszelkiej żądzy rozszerzenia swych granic, a tém bardziej od wszelkiej idei zaboru, pragniemy tylko zapewnić sobie, w imie zasad publicznego prawa, ażeby traktaty nie stały się uciążliwymi dla nas na tym punkcie, który był właśnie wynikiem nieprzychylnych usposobień ku nam, nim je czas, jak się spodziewamy, złagodził; oraz, ażeby w przewidywaniu niebezpieczeństw, jakie wzrost Piemontu mógłby dla nas wywołać w przyszłości, granica między nami a nami, za porozumieniem się z królem Sardynji, oznaczoną została stale i stosownie do potrzeb wspólnej obrony.

Rząd cesarski, zaufany w słuszności swoich powodów, na których się opierał, wszedł w układy z gabinetem Turyńskim w przedmiocie tój ważnej kwestji. Wiadomo panu, w jakim tonie rozpoczęliśmy te układy; wiadoma i odpowiedź tego gabinetu. Widzisz pan z niej, że rzeczony gabinet, uznając słuszność uwag naszych, skłania się uczynić im zadość, za pomocą dobrowolnej ofiary. Tém bardziej więc przekonany jestem, że przyczyn, wynikające z potrzeby i prawa, które bierzemy za przewodnie w postępowaniu naszym, zostaną ocenione przez rząd NN., z uczuciem bezstronnej sprawiedliwości, która go ożywia, i w duchu życzliwości, który przewodniczy stosunkom jego z Francją. Pojmie on, że wymagając tak słusznych rekojmii, musieliśmy wejść w układy z Sardynją, dla ułożenia wspólnie aktów i rozporządzeń potrzebnych.

Skutkiem okoliczności, najczęściej niezależnych od woli, rządy nie zawsze mogą oprzeć układy swe na podstawach, któreby miały istotne warunki trwałości, to jest na podstawach sprawiedliwości i dobrze zrozumianych zobopólnych korzyści; i ztąd to mianowicie pochodzi, że traktaty mające uświęcić pokój, w rzeczy samej stają się nieraz zarodem nowych tylko trudności i politycznych zakłóceń. Przeciwnie układ, którego ziszczenia dzisiaj dla tak ważnych i sprawiedliwych powodów żądamy, tak dalece jest zgodny z interesami ogólnymi, iż jesteśmy przekonani najmocniej, że musi koniecznie stać się częścią systemu, pojętego rozumnie a osnutego z przewidzeniem. Uprawnienie więc swoje znajduje on już w tém samym, że nie naruszając w niczem dobrze zrozumianych interesów ani dogodności Europy, czyni zadosyć koniecznym wymaganiom własnego położenia naszego. Spodziewam się, że dwór NN. zechce go także z tego punktu uważać.

Proszę panu odczytać i zostawić kopją niniejszej depeszy panu NN. i przyjąć samemu zapewnienie wysokiego mojego szacunku.

podp. Thouvenel.

Dziennik Constitutionnel zawiera co następuje. „Dowiadujemy się, że król Wiktor Emmanuel ma wydać odezwe do ludności Sabaudji i hrabstwa nicańskiego, rozwiązując ją z przysięgi wierności względem jego korony. Ten czyn najwyższej władzy w obecnych okolicznościach nosi na sobie znamie prawości, którą wszyscy uznać powinni. W chwili w której lud są powołane wyrzec o swój nowej doli, koniecznym było, aby słowo królewskie uwolniło ich od wszelkich dawniejszych zobowiązań. W obliczu sumienia i prawa dziejowego rzeczwiście nie można było przypuścić, aby poddani mogli głosować swobodnie i bez żadnej wewnętrznej wątpliwości przed wyrozumieniem prawdziwej królewskiej myśli. Dzięki szlachetnemu postanowieniu Wiktora Emanuela, zasada prawowitości królewskiej i samowładności ludowej znalazła należne sobie poszanowanie.“ (Nord.)

Paryż, 26 marca.

Traktat o ustępstwo Sabaudji i Nizy podpisany został d. 24 dość późno po południu. Cesarz otrzymał o tém doniesienie w czasie obiadu; wnet rozkazał umieścić stosowną notę w Monitorze. P. Benedetti, który od d. 21 bawił w Turynie, wrócił do Paryża. Załatwił on szczegóły tyczące się wejścia wojsk francuzkich do

tych dwóch nowych prowincji i głosowania ich mieszkańców. Niektóre oddziały dywizji jenerała d'Autemare przeznaczone są do zajęcia hrabstwa; około 10,000 ludzi wszelkiej broni osadzą przestrzeń między Nizzą, Villefranche i Vintimille. Cesarz oświadczył deputacji sabaudzkiej, że wciągu tego roku odwiedzi Sabaudję, a następnie Nizzę, gdzie będzie zbudowana wila dla cesarzowej Eugenji.

d. 27 marca.

Znany jenerał Lamoricière wyjechał do Rzymu dla wejścia w służbę Ojca św. Jeżeli to uczynił bez zezwolenia swojego rządu straci, na mocy 21 Art kodexu prawa swoje obywatelstwa francuzkiego; niektórzy jednak twierdzą, że Lamoricière nie myśli wcale o objęciu dowództwa nad wojskiem, ale pragnie tylko być pomocnym radami swojemi w organizacji siły zbrojnej państwa kościelnego.

S Z W A J C A R J A.

Bern, d. 19 marca.

Rada związkowa Szwajcarska przesała okólnik do wszystkich mocarstw, które podpisały traktat wiedeński z przełożeniem praw swoich do kilku obwodów Sabaudzkich podciągniętych pod obowiązki neutralności, jaką Szwajcarja przyrzekła wobec Europy zachować. We wstępie rzeczzonego okólnika rada związkowa uwiadomia, że w początkach przeszlorocznej wojny otrzymała ze strony Francji uroczyste zapewnienie, iż służące jej prawa w niczem nadwężone niebędą, że nawet w mowie cesarskiej wyrzeczonej na d. 1-y marca toż samo zapewnienie było ponowione, lecz postrzegłszy, iż wkrótce niektóre czynności władz miejscowych sabaudzkich i odezwy rządu francuzkiego zdawały się też prawa zabaczać, widzi się zmuszoną zwrócić na ten tak ważny dla siebie i dla Europy przedmiot uwagę wysokich dworów. Przechodząc następnie do wyjaśnienia stosunku prawnego Szwajcarji względem Sabaudji w ten sposób go określa:

„W traktacie pokoju zawartego w r. 1564 między Bernem i Sabaudją znajduje się poniższy warunek:

„Żadna z umawiających się stron nie powinna wybywać sposobem sprzedaży, zamiany lub jakimkolwiek innym miast, twierdz, krajów i ludzi innemu księżęciu, panu, miastu, krajowi lub jakiegokolwiek gminie—a to, aby jedna strona ochraniała drugą od wszelkiego obcego sąsiedztwa, niestosownego lub uciążliwego, i aby każda z nich była od tegoż sąsiedztwa zawarowana.“

Rzeczony postanowienie równie jak i wszelkie inne potwierdzone zostało przez traktat turynski dnia 16 marca 1816.—Akt, mocą którego król sardyński zgodził się ustąpić część posiadłości kantonowi genewskiemu, obejmuje następujący warunek zaręczony przez wysokie mocarstwa d. 29 marca 1815 r.

„Obwody Chablais i Faucigny i cała przestrzeń na północ Uginy, należące do króla sardyńskiego mają podlegać neutralności szwajcarskiej, zaręczonej przez wszystkie mocarstwa, t. j. że ilekroć państwa ościennie ze Szwajcarją znajdują się w wojnie otwartej lub grożącej, wojsko królewsko-sardyńskie znajdujące się wówczas w tych obwodach, cofnie się i będzie mogło w tym razie przejść przez Valais, jeśliby to było potrzebne; że żadne inne wojsko żadnego państwa stać w tych obwodach ani przechodzić ich nie może, wyjąwszy siłę zbrojną, jaką by związek Szwajcarski umieścić tam uznał za przyzwoite; samo z siebie rozumie się, że ten stan rzeczy w niczem niepowinien przeszkadzać zarządowi miejscowemu, tak dalece iż urzędnicy cywilni sardyńscy będą nawet mieli prawo używać straży municypalnej dla utrzymania należącego porządku.“

Powyższe zastrzeżenie zostało potwierdzone przez art. 92 aktu kongressu wiedeńskiego. Nakoniec objawienie uchwalone i podpisane w Paryżu 20 listopada 1815 r. zawiera co następuje:

„Mocarstwa uznają i gwarantują podobnie neutralność części Sabaudji oznaczonych przez akt kongressu wiedeńskiego z 29 marca r. 1815 i przez obecny traktat paryżki, jako mających prawo do używania neutralności szwajcarskiej w taki sposób jakby do niej rzeczwiście należały.—Mocarstwa, które podpisały objawienie d. 20 marca, najdowodniej niniejszym aktem uznają, że neutralność i nietykalność Szwajcarji i jej niezależność od wszelkiego wpływu obcego obchodzą dobro polityki całej Europy.

Wymienione powyżej zastrzeżenia są podstawą prawa publicznego Szwajcarji; na nich to spoczywa neutralność tego kraju, uznana przez Europę za rekojmie jej bezpieczeństwa. Opierając się na przytoczonych postanowieniach, Szwajcarja śmiało utrzymuje, iż służące jej prawa niemogą być zniweczone przez proste ustępstwo a tém mniej przez głosowanie ludności. Nienależy także pomijać ani wymagań

jeograficznych ani dogodności politycznych. Jeżeli Francja ze względu na powiększenie królestwa sardyńskiego domaga się wzmocnienia swych granic, Szwajcaria ma nierównie słabsze do tego powody. Szwajcaria, jako ościenna dwóch wielkich mocarstw wojennych, ma najsprawiedliwsze pobudki żądać takiej granicy, którą jej dozwoliła stawić skuteczny opór od strony zachodniej swojego kraju i bez której jej neutralność byłaby ciągle zagrożoną.

Z jeograficznego położenia obwody w mowie będącej widocznie należeć powinny do Szwajcarii nie zaś do Francji. Góry w nich nie mają żadnego stoku zachodzącego w głąb Francji; przeciwnie, te obwody są jakby przedłużeniem kantonów Vaud, Valais i Genewy; granice ich przyrodzone od wschodu znajdują się w górach dzielących Sabaudję od Szwajcarii, od południa w łańcuchu Alp dzielących część południową Sabaudji od części północnej tego księstwa. Uznanie tego sposobu wydzielenia rzeczy jest między narodową koniecznością, bo, jeżeli obwody północne Sabaudji nie zostaną złączone z Szwajcarią, ważne przejście góry Simplon równie jak kantony Vaud i Genewy byłyby ciągle zagrożone. Powód, dla którego część mieszkańców niezczy podziału Sabaudji, ma swoje źródło w przywiązaniu do bogatych wspomnień dziejowych, wspólnych całemu krajowi. Dopóki Sabaudja należy do Sardynji te pobudki godne są wszelkiego uszanowania, ale skoro ma przejść pod rządami obcego państwa rzecz oczywista, iż znikną z uwagi powinny. Sabaudja, podobnie jak inne kraje w ciągu wieków, nieraz ulegała podziałom; niektóre jej części oddawna weszły do składu związku Szwajcarskiego, inne od niepamiętnych czasów złączyły się z Francją; a więc stosownie do tego co się wyżej powiedziało samo położenie geograficzne Sabaudji skłaniać powinno do podziału, ponieważ południowe obwody tego księstwa mają stok przyrodzony ku Francji, północny zaś ku Szwajcarii.

Lecz inny jeszcze wzgląd daleko ważniejszy nad jeograficzne położenie t. j. wzgląd na ludność zasługuje na najbaczniejszą uwagę. We wszystkich najżywniejszych potrzebach handlu, wymiany piodów i t. p. te obwody udają się do Szwajcarii, tak, że w tych potrzebach żadnego prawie nie mają związku z innymi częściami Sabaudji. A lubo niektórzy utrzymują, że w razie ustępstwa całej Sabaudji wymienione wyżej obawy mogą pozostać w dotychczasowym stanie, rada związkowa niepotrzebuje zbijać tego przypuszczenia i dowodzić jego niemożliwości. Dawniejsze stosunki Sabaudji ze Szwajcarią mogły istnieć, gdy to księstwo należało do państwa drugiego rządu, lecz zmienia się zupełnie postać rzeczy za przejściem jego, pod władzę jednego z najpotężniejszych mocarstw świata. Wówczas najgłośniejszy warunek ustąpienia wojsk z Sabaudji i zajęcia jej neutralnej części przez wojsko związkowe sam z siebie upada i neutralność Szwajcarii znajduje się zachwiana.

Wyłożywszy te wszystkie względy, Szwajcaria odwołuje się do spóździałania wysokich mocarstw w sprawie tak ważnej i tak obfitej w następstwa dla jej przyszłości; krok ten czyni ze wszelką ufnością, jaką winna ręką obojczykom porządku między narodami i traktatów, na których spoczywa europejskie między-narodowe prawo. Szwajcaria może polegać na traktatach zarczających jej prawa i pewną jest, że, jeśli rzeczywiście Sabaudja zostanie wcielona do Francji, Europa przez oddanie związkowi obwodów neutralizowanych postawi go w możności bronięcia skutecznie własnej neutralności i niepodległości.

Rada związkowa szwajcarska ma nadzieję, że niniejsza odezwa otrzyma sprawiedliwą i bezstronną ocenę i że bez jej uczestnictwa żadne ostateczne postanowienie nie zapadnie.

podpisano. W imieniu rady związkowej szwajcarskiej. Prezydent związku *Frey-Herosé*. Kanclerz związku *Schiess*.

(Nord).

ANGLJA.

London, d. 26 marca.

Posiedzenie izby niższej.

P. Horsman oskarża ministrów o słabość w stosunkach z Francją i byłby gotów milczeć, gdyby ministrowie przez swoją służebność nie stali się współwinnymi hipokrytycznej polityki francuskiej. Polityka cesarza prowadzona z okrutną dwoistością oszukała gabinet. Cesarz dawał do krzywdy urąganie się, zdradę do niesprawiedliwości. P. Horsman wyrzuca ministrom, że chcieli skrepuwać wolność mównicy w parlamencie, i gdy sami haniebnie poddawali się polityce francuskiej, żądali aby wszyscy znosili to w milczeniu. Łudzić się nie należy; już w 1858 lord Palmerston, który się schował za politykę francuską, zwalony został ze swym gabinetem w ciągu jednej nocy. Uczucie niezależności parlamentu jest równie dziś żywe jak

było wówczas i parlament jest gotów ukarać ministrów srożej niż kiedykolwiek.

Lord J. Russel powstał wśród oklasków izby. Odpowiadając porzedniemu mowie obszernie wyłożył otwarte i prawe postępowanie gabinetu; żalił się, że odpowiedzi otrzymywane z Paryża były albo dwóznaczące, albo rozmijały się z prawdą. Poprzedni mówca nie wierzy, aby gabinet potrafił zdolnie prowadzić zewnętrzne sprawy Anglii, i że będąc przedmiotem wzgardy dla cesarza Francuzów izba powinna mu cofnąć swoją ufność. Wszakże gabinet nigdy nie tail swoich przekonań i owszem izba słyszała jego oświadczenie uczynione rządowi francuzkiemu, że postępowanie jego już obudziło wielką podejrzliwość.

Jakkolwiek sprawa sabaudzka wywołała wielkie obawy, wszakże pod względem prawa publicznego Europy niemoże mieć takiego znaczenia, jak sprawa neutralności i niepodległości Szwajcarii. Wprawdzie traktat 1815 r. oddał Sabaudję Piemontowi, Toskanję Arcy-księżciu austriackiemu, lecz Europa nie gwarantowała iż te kraje żadnej odmianie politycznej ulegać niemogą, przeciwnie Szwajcaria znajduje się pod bezpośrednią opieką całej Europy i pod jej uroczyście ręką obojczykiem. Z tej właśnie przyczyny przed daniem odpowiedzi na pismo p. Thouvenel, ministrowie powinni byli wy badać mniemania wielkich mocarstw, aby przedsięwziąć wspólne środki dla odwrócenia niebezpieczeństw zagrażających Szwajcarii. Gabinet był zawsze tego zdania, że podobny krok jak przyłączenie Sabaudji, zdolny jest zachęcić naród, tak wojowniczy jak naród francuzki, do domagania się u swego rządu aby od czasu do czasu dopuszczał się podobnych że napaści. I dla tego, jakkolwiek gabinet chciałby żyć w najściślejszej przyjaźni z Francją—niepowinien usuwać się od innych narodów Europy, z tego mianowicie powodu, iż jeśliby zdarzenia podobnego rodzaju ponowiły się, Anglja mogła działać razem z innymi i oświadczyć, że stosunki narodów i pokój Europy są dla niej drogiemi, i że tak rzeczony stosunki, jako też pokój Europy niemogą być trwałemi, jeśli narazone będą na ciągłe zmiany i nieustające obawy. A więc Europa starać się powinna obmyśleć środek pewności posiadania i nieykalności granic, jeżeli pragnie zachować pokój i używać dobrodziejstw zaufania handlowego będącego wypadkiem pokoju, które stanowi pokój i które w ostatnim razie zapewnia szczęście narodów. Resztę posiedzenia zajęły sprawy bieżące polityki wewnętrznej. (Nord).

AUSTRIA.

Wiedeń, d. 21 marca.

W dzisiejszej gazecie Dunajskiej (organie hr. Rechberg) wyszły trzy artykuły: o proteście Szwajcarii, o polityce angielskiej, i o reformie wojska pruskiego. Dziennik ministerjalny natrząsa się z wymagań Szwajcarii, przypominając, iż w roku przeszłym sama dozwoliła nadzwyczajną neutralność Sabaudji i dziś niech niespodziewa się wiele wyjednać na powadze umów 1564 roku, kiedy hrabiemu Cavour tak łatwo gwałcić świeżo podpisane traktaty. Zapewne odpowiedzą jej w Paryżu, że dowody, do których odwołuje się, już nadto postarzały. Dalej gazeta dunajska wystawia słabość Anglii w obec Francji, oskarżając jako sprawcę tej słabości lorda Palmerstona, który wszędzie i w wszystkich zdradzał: w 1831 w Polskę; w 1848 Włochy, w 1856 Czerkiesów; teraz zaś zdradza dobro Anglii przysługując się Napoleonowi. Dotąd lord J. Russel wygrzebywał własnymi rękami żar zamiast lorda Palmerstona; lecz zdaje się naród angielski już widzi, że go oszukują i że niewarto wierzyć ani lordowi Palmerstonowi ani dziennikowi Times.—Co się nakoniec sciąga do Prus, organ hr. Rechberg przewiduje wielkie trudności z powodu prawa o reformie wojska, rozumie że izby będą rozwiązane, skoro wniesienia rządowe odrzucą, wówczas część ministrów ustąpi, silne stronnictwo zachowawcze utworzy się i pocnie działać zgodnie z dziejowymi podaniami Prus. (R. I.)

Postanowiono protestować przeciw wcieleniu Włoch środkowych do Piemontu. Zostanie to wykonanem, skoro mocarstwa otrzymają wiadomienie urzędowe, że złączenie rzeczywiście spełniono. W tej protestacji gabinet Wiedeński szczególnie nastaje na złączenie Toskanji i wyraźnie oświadcza, że Austria nie zrzecze się praw swoich do tego kraju. Już hr. Rechberg udzielił w tej mierze objaśnienia ustne posłowi francuzkiemu.

Wiedeń, d. 24 marca.

Żołnierze czasowo uwolnieni, zostali częstokwoli powołani pod sztandary. Korpus obserwacyjny ma być zebrany nad Padem, mające go składać wojska już są w pochodzie. Protestacje arcy-książąt tokańskiego i modeńskiego, tudzież księżny Parmy będą ogłoszone, skoro wcielenie ich państw będzie urzędowie oznajmione mocarstwom. Oczekiwają jeszcze należy

co do Parmy osobnych protestacji Neapolu i Hiszpanji, jako dworów burbońskich posiadających zastrzeżenia zwrotu tego księstwa, po wygaśnięciu młodszej linii reprezentowanej dziś przez małoletniego księcia Roberta. (Nord)

PRUSY.

Berlin, d. 26 marca.

Prusy nie przesłały jeszcze swojej odpowiedzi do Paryża, uczynią to w kształcie instrukcji przepisanej hrabiemu Pourtalés. Zdaje się, iż rząd poprzestanie na nieuznaniu przyłączenia Sabaudji. Anglja nie protestowała w Turynie. W ciągu rokowań Prusy zapytały, czy Anglja nie zgodzi się protestować wspólnie. Odpowiedziano z Londynu, iż tam nie ma zamiaru protestowania. Kilka dni później gabinet angielski wzywał pruski do protestacji łącznej w Turynie, na co znnowu baron Schleinitz przyzwolił nie chciał.

Sprawa hesska bierze zły obrót. Wiadomo, że Prusy na sejmie związkowym we Frankfurcie domagały się przywrócenia konstytucji z r. 1831. Większość izby żądanie Prus uchyliła; prezydent zapowiedział, iż mniejszość winna być posłuszną większości. Prusy nie uległy, zaprzeczają nawet, aby sprawy tego rodzaju miały należeć do sejmu. Tymczasem na wniesienie posła p. Vincke, izba niższa w Berlinie wkrótce weźmie całą tę sprawę pod swój rozbiór, głosując zaś zgodnie z zamiarem rządu może uchwalić postanowienie najnieprzyjaźniejsze dla elektora hesskiego.

W sprawie, czy wolno jest ministrom zatrzymywać przy obowiązkach urzędników, których jedna lub druga izba poczytuje za prawdziwych politycznych kraju, hr. Schweinin okazał prawdziwie mężką odwagę oświadczając, iż żałuje, że w Prusiech niema sądu najwyższego, przed który możnaby zapytywać ministrów. „Żałuję tego, bo nie lękalibyśmy się jego wyroku.“ (Nord)

ZIEMIE SŁOWIAŃSKIE.

Zagreb (Agram), d. 1 lutego.

Jedną z przyrzeczonych reform rządu austriackiego, było wprowadzenie języka krajowego w wyższych zakładach szkolnych, i tłumaczenie w nim wszystkich przedmiotów naukowych. To rozporządzenie wracając mowę ojczyzną, której tak nieogłędnie w ostatnich latach pozbawiono, obudziło największą radość w całej Słowiańszczyźnie, a mianowicie między Kroatami; spodziewano się, że odtąd język słowiański, stanie się językiem naukowym. Jakby siłą galwaniczną wzruszona ludność sąsiednich prowincji, niemniej Wojennego-Pogranicza, po dziesięciu latach tajonych złowrogich smutków, poczyna objawiać dawniejszą, właściwą Słowianom wesołość. Uczucie narodowe, ożyło od czasu jeszcze wyprawy włoskiej; łącznie z niem, przejawia się teraz wrodzone przywiązanie do ojczyzny języka, dla obrony którego, przyszło zerwać w r. 1848—1849, bratnie, ósmiowiekowe związki z Węgrami, które dziś nauczeni doświadczeniem Słowianie najchętniej wznawiają. Pierwszy to raz upadły serca ożyły nadzieją; żadnych jednak demonstracji nie można było oczekiwać. Wielkich miast, w których objawia się ruch umysłowy narodu, w Kroatyji niema; lud zwyczaj szanować porządek; wierzy przy tym mężom znanym z patriotyzmu, a ci starają się obudzić w nim samopoznanie narodowe. Wszędzie tu mówią językiem słowiańskim, tworzą się towarzystwa dla rozwoju literatury, urządzają amatorskie teatry narodowe, śpiewają pieśni treści dziejowej, objawia się społeczeństwo ku Słowianom w ogóle, i innym kwitującym ludom, i chętnie wspiera się wszystko, co może wpływać na rzecz narodowości. Przy teraźniejszym usposobieniu Kroatów, Austria niemoże już liczyć na bezwarunkową uległość walecznych pogranicznych mieszkańców; ale tę zmianę powinna przypisać zgubnej swojej polityce, która nie tworzy, ale wszystko niemiłosiernie niszczy. Radość Kroatów była złudzeniem, a rzeczywistość gorzkiem rozczarowaniem! W Austriji postanowieniem ministerjalne wychodzą nie dla tego, aby zapewnić pomyślność poddanych, ale aby tak austriackie, jak zagraniczne gazety, miały prawo wysławiać liberalny duch i postęp cesarskiego rządu. Fałszywość takiego postępowania obudziła powszechnie oburzenie, skoro dowiedzieli się o tajemnym poleceniu ministra, aby wprowadzić niemiecki język do liceum zagrebskiego, tudzież w podobnych-że zakładach w Esseku, Waradynie i Karłowicach,— w Woiewodinie serbskiej. Na Wojennem-pograniczu, także rozkazano w szkołach wiejskich uczyć poniemiecku. Kiedy niektórzy patrioci, na tę niesprawiedliwość tak sprzeczną z wolą cesarza, żalili się gubernatorowi, hr. Coronini, on ban Kroatyji, nie wstydził się odpowiedzieć w sposób krzywdzący narodowość słowiańską. Nic dziwnego; wyćwiczyony w szkole politycznej modeńskiej, przewiewierca narodowości wło-

ską, nie może pojąć i szanować tego uczucia. Owoż, nienawisć do rządu z każdym dniem wzrasta; urzędnicy i profesorowie Niemcy, stali się nieznośnymi: codzień dają im to poznać. Jeden z profesorów, zowiący się T u s c h e r, odezwał się tak krzywdząco o narodowości uczniów, iż ściągnął na siebie ich zemstę, publicznie został obity,—a całe miasto podało mu skargę na piśmie. Lecz na tem nie koniec; uczniowie poczęli ciskać kamieniami na gmach akademji, i zwaliwszy zawieszony na nim herb Austriji, przywrócili krajowy herb kroacki, którym akademja od swojego założenia była ozdobiona. Rząd podobnie poczył był sobie z dawnym szanownym herbem czeskim, który ze wszystkich budowli publicznych pozdejnować kazał, aby na jego miejsce pozawieszać orły austriackie. Rozumniejsze postępują Turcy, którzy zostawili nietknięte na wyspie Rodos odwieczne herby rycerzy jerozolimskich! Dziecinną swawolę, wywołaną narozszadkiem profesora, gubernator ukarał następnie: nie mogąc wymusić dobrowolnego wydania przywódców, rzekł: „najlepsi uczniowie bywają zwykle hersztami;“ kazał więc pochwycić dwóch najzdolniejszych; K o w a c z e w i c z a i B u n i c z a, niemających jeszcze 16 lat, i odesłać do półk na prostych żołnierzach bez wysługi, niezważając na prawo, zakazujące przyjmować do wojska małoletnich, oraz na zasadę, iż nikt nie ma być karany bez sądu. W Wiedniu nie dzieją się podobne gwałty, z obawy rozgłosu w obcych dziennikach. Pamiętają wszyscy, jak tenże hr. Coronini, przed sześciu laty będąc gubernatorem Wojewodiny serbskiej skazał na prostego żołnierza znanego poetę Aleksandra Popowicza, który przysłużył się piśmiennictwu przesłannym tłumaczeniem dzieł Bajrona,—za to tylko, iż rozmawiając ze starszym okręgowym, uczynił uwagę, że państwo stanowią poddani, nie zaś urzędnicy. Później tenże szeregowiec—poeta, którego półk stał w Galicji, cały rok przesiedział w więzieniu za to, iż przyjął gościnność u jednego polskiego szlachcica. Mimo trzykrotnego skazania sądowego, uznano go nakoniec niewinnym, i umieszczono w szpitalu jako sługę zakładu!

DEPESZE TELEGRAFICZNE.

Paryż, d. 27 marca.

Dziennik Pays zbija pogłoskę o opuszczeniu swoich stolic przez Ojca św. i króla neapolitańskiego.

d. 28 marca.

Dziennik Constitutionnel twierdzi, że rady udzielone przez gabinet angielski w Turynie dowodzą potrzeby przyłączenia Sabaudji do Francji.

Paryż, 29 marca.

W dzienniku Constitutionnel znajduje się artykuł głównego redaktora p. Grandguillot o podobieństwie wyprowadzenia wojsk francuzkich z Rzymu. W każdym razie wyznać należy, że wojska francuzkie nie mogą tam pozostać na czas nieokreślony. Ojciec św. domaga się wyjścia Francuzów; stanie się zadość temu żądaniu. Skoro bezpieczeństwo osoby Ojca św. będzie zapewnione i wojsko francuzkie zostanie zmienione przez wojsko jakiegokolwiek innego państwa włoskiego, oraz skoro rokowania rozpoczęte w tym względzie z rządem neapolitańskim doprowadzą do pożądanego skutku, Francja pewnie przeskądzać nie zechce.

Londyn, 28 marca.

W izbie niższej p. Kinglake oświadczył, iż wstrzyma się ze swoim wniesieniem dopóty, dopóki ministrowie zostaną wiernymi polityce na dniu wczorajszym objawionej, a którą kraj potwierdza.

Lord Palmerston uprzedził, że wkrótce złoży parlamentowi projekt uzbrojenia Anglii.

W izbie wyższej, lord Normanby oświadczył, że wniesienie swoje co do Sabaudji, ponowi dopiero po świętach.

W dzienniku Daily News powiedziano: Francja już dziś nie jest aljantką Anglii, mimo to wszakże to ostatnie państwo niemyśli spiskować z pretendentami francuzkimi, ponieważ traktat handlowy wiąże oba narody.

Madryt, d. 26 marca.

Wczoraj podpisano umowę przedugodną o pokój między Marokkiem a Hiszpanją.

Madryt, d. 27 marca.

Prawdopodobne warunki pokoju są następujące: zwrot nakładów wojennych 400 milionów realów, zatrzymanie Tetuanu aż do wypłaty rzeczonych ilości, powiększenie terytorjalne około Melilla, korzyści handlowe, opieka nad missjonarzami i rezy-

dencja hiszpańskiego dyplomatycznego ajenta w Fez.

Turya 27 marca.

P. Nigra mianowany został ministrem rezzydentem w Paryżu.

Genua, d. 27 marca.

Eskadra przeznaczona na przewóz wojsk Sardyńskich udała się do Toskanji.

Rzym, 24 marca.

Wczoraj Ojciec św. miał na konsystorzu allokucję. Tajemnica najściślejsza nie dozwala dowiedzieć się o jej treści; wiadomo tylko, że ex-komunikacja króla sardyńskiego nie została jeszcze wyrzeczona.

Wczoraj domniemani hersztowie ostatniej demonstracji wsadzeni zostali na okręt w Civita Vecchia, dla wysłania ich na wygnanie; zaszło około 20 uwięzień. Między rannymi znajduje się jeden z duchownych angielskich. Wczoraj miała miejsce spokojna manifestacja na rzecz Ojca św., zebrała się wielka liczba osób do kościoła św. Piotra, w którym Pius IX modlił się. Niezmierna moc pojazdów zalegała plac przed kościołem.

Jeden z urzędników przekonany o kradzieży grosza publicznego skazany został na 20 lat więzienia.

Zurich, d. 25 marca.

Amdassador szwajcarski złożył refutację noty p. Thouvenel. Komitet sabaudski zebrany w Genewie wysłał adresy do Paryża i Turynu z żądaniem przyłączenia obwodów północnych do Szwajcarii. Agenci tego komitetu przebiegają Sabaudję dla zbierania podpisów na prośbie żądającej złączenia Faucigny i Chablais z Genewą.

Bern, d. 27 marca.

Francja radzi, aby zastrzeżenia traktatów 1815 odnoszące się do zneutralizowanych obwodów Sabaudji, poddać kon-

gresowi mocarstw, które też traktaty podpisały. Szwajcarya ma być do tegoż kongresu przypuszczona.

Rada związkowa otrzymała dwie noty słowne Francji i Sardynji. Ostatnia z tych not wyraża, że Szwajcarya powinna rokować w przedmiocie swoich dopominków względem Sabaudji wprost z Francją.

Nota francuzka oświadcza, że jeśli Szwajcarya przedsięwzięcie środki wojenne, t. j. osadzi żołnierzami szwajcarskimi obwody zneutralizowane, Francja też samo uczyni.

Chambéry, d. 28 marca.

Dwie rotę 80-tego pułku linjowego dziś zrana weszły do Chambéry i przyjęto je powszechnymi okrzykami: Niech żyje Francja; niech żyje Cesarz! Straż narodowa przybrała francuzką kokardę. Wieczorem miasto będzie oświetlone.

Wszystkie gminy głosować będą za złączeniem.

Berlin, 28 marca.

Rokowania z Anglią odnowiono. Anglja zgadza się rozpocząć kroki dyplomatyczne łącznie z Prusami, aby ocalić prawa zagrożone Szwajcarii.

Odpowiedź Prus na ostatnią notę pana Thouvenel zawiera zastrzeżenia prawa dania później ostatecznej odpowiedzi w tym przedmiocie, wszakże najusilniej przemawia za wymaganiami Szwajcarii.

Frankfurt, d. 27 marca.

Dzisiaj przyjęto jednomyślnie wniesienie prawodawczej sejmowej komisji, aby każdy z pełnomocników zażądał od dworu swojego instrukcji co do ustanowienia przy sejmie władzy centralnej w połączeniu z reprezentantami ludów. Za przyczynę do tej uchwały służy zagrażająca postawa Francji.

WILNO.

NEKROLOGJA.

O godzinie 9 z rana, 22 marca, oddał Bogu ducha ś. p. Adam Jocher, b. professor b. uniwersytetu Wileńskiego. Strata ta boleśnym jest ciosem dla kraju. — Z nielicznego już grona, pozostałego z czasów owych, kiedy z Wilna, jak z ogniska światła, rozchodziły się zbawienne promienie na różne strony kraju, podobają się Panu powołać jeszcze jednego do swęj Chwały.

Wola Jego święta! — ale nam pozostałym wolno zaboląć, wolno zapłakać, nad zgonem męża, który od lat tyłu wierny prawdzie i nauce jak dawny wajdelota przy zniczu ogniska, stał na straży mowy i wiedzy ojczystej, i zgasł przy pracy, w myśl owęj dewizy profesorów dawnęj wszechnicy krakowskięj: in cathedra mori (umrzeć nauczając); a gdy już nie mógł nauczać słowem żywym, nauczał pismem, dając ogółowi współpracownicy, owoce prac długoletnich i badań sumiennych.

Ś. p. Adam Benedykt Jocher, herbu Nałęcz, urodził się 11 (23) grudnia 1791 roku, w Wilnie, pierwsze nauki pobierał w gimnazjum Wileńskim, które ukończył chlubnie w r. 1807. i tegoż roku w miesiącu wrześniu zapisał się do Album uniwersyteckiego, na oddział filozoficzny. Po roku studjów w uniwersytecie tak się odznaczył w naukach, iż otrzymał stopień kandydata filozofji na dniu 25 czerwca.

Następnie w roku 1811 po ścisłych egzaminach i obronie rozprawy został zaszczycony stopniem magistra filozofji na dniu 14 września.

Pierwsze lata swego naukowego zawodu, poświęcił nauczycielstwu w domach prywatnych i ogólnie pozyskał uwielbienie jako mąż nauce oddany, a żyjący prawdą i poświęceniem.

W r. 1827 został powołany na urząd pomocnika bibliotekarza w b. uniwersytecie Wileńskim. Od owęj epoki można datować początek jego badań naukowych nad starożytnymi językami i bibliografiją krajową.

Owoce prac długoletnich wydał na widok publiczny już w latach późniejszych; świadczą one dowodnie jak głęboko przeznal ś. p. Adam Jocher wszystkie tajnie nauki, którą z zamiłowaniem wzorowem uprawiał.

W tymże roku 1827, został uznany przez zwierzchność wszechnicy Wileńskieję, za najzdolniejszego, do zrobienia szczegółowego opisu bogatego zbioru medali i monet, znajdującego się naówczas przy uniwersytecie.

W r. 1828 mianowany sekretarzem fakultetu literackiego.

W r. 1830 wykładał język łaciński w uniwersytecie Wileńskim.

W r. 1832 mianowany konserwatorem biblioteki przy Cesarskiejęj medyko-chirurgicznęj akademiji Wileńskiejęj.

W r. 1841 w miesiącu kwietniu uwolniony od obowiązku z powodu przeniesienia akademiji do Kijowa.

Wolny od zajęć publicznych, oddał się cały nauce, i kilkanaście lat ostatnich upamiętnił na wieki imię jego w nauce. Z prac pozostałych po ś. p. Adamie Jocherze, wymienimy tylko te, które nam się udało zebrać naprędce, nim ktoś napisze godną zasług zmarłego męża biografją, wykazując wpływ dzieł jego na rozwój wiedzy w kraju naszym.

1) Biografja Szymona Żukowskiego, profesora języka hebrajskiego i greckiego w b. uniwersytecie Wileńskim (w Zniczu).

2) O Turze, podług badań sławnego Behra, (w Wizer. nauk.).

3) Obraz bibliograficzno-historyczny literatury polskiejęj, t. 3, stanowiący część, wielkopomnego dzieła, oznaczającego się bogactwem wiadomości, umieszczonych szczególnie w przypisach. Jeżeli dzieło to za życia autora nie zostało ukończonym, nie jego w tém wina, przekonały nas o tém liczne jego odezwy w pismach czasowych polskich, w których tłumaczy się, że powstrzymanie wydawnictwa nie od niego zależało.

4) Pelagias (w języku łacińskim), o związku języka greckiego z polskim. 1851.

5) Pisma pośmiertne Stanisława Łubieńskiego biskupa Podkanclerzego Kor., z łaciń. oryginału przełoż. z dodat. A. B. Jocher, Petersburg 1855.

6) Pogląd na kierunek a bieg umysłów i nauk w przedmiotach wiary świętejęj, po krajach dawnęj Polski. 1857.

7) Harmonja mów, czyli zlanie ich w jedną polską, za pośrednictwem fenickiejęj; jest to wykład monologu komedji Plauta: Po enulus, z ciągłym komentarzem. 1859.

8) Epilog historii mowy pierwotnejęj 1859. Kto znał jego czystą i poetyczną duszę, jego miłość dla kraju i nauki, jego umysł wzniosły i szlachetny, jego poświęcenie się dla rodziny, jego pobożność, skromność, delikatność, uczynność i grzeczność, ten wespół z nami żę żalu uroni, nad grobem męża co całe swe życie poświęcił dla dobra ogólnego.

Nabożeństwo za duszę jego odbędzie się w kościele Wszystkich Świętych na dniu 26 marca o godzinie 10 zrana, a pogrzeb na cmentarzu, zwanym Rosa, obok grobów jego rodziców.

Wypełniając wolę ostatnią ś. p. Adama Jochera, wypisujemy tu wiersz z Hieronima Morsztyna, który znaleźliśmy wpisany ręką zmarłego na książce do nabożeństwa. Ś. p. Adam Jocher pragnął, by wiersz ten posłużył mu za napis grobowy.

Czynimy zadość jego woli.

„Nie to mąż, który żółdem rycerskim się bawi,
„Nie ten, który nad błaznem pomstą ręce krwawi,
„Nie to, który dość serca ma i wielkość siły,
„Ani też to, któremu i żywot nie miły,
„Nie to, który postronki targa, a podkowy
„Żelazne w ręku łama, nie to kto stalowy
„Goźdz kręci, albo młyńskie zastanawia koło,
„Albo talerz dębowy rozbija o czoło,
„Nie to, który swą głową cudze drzwi wybija,
„Ani to, który garstków kilka duszkiem pija,
„Nie to, który duż w ręku, albo na raz trwały,
„Nie to, który szwank może wyrzynać niemały.
„Ale ten, który męźnie fortuny skaranie
„I swe frasunki nosi, a żadnejęj odmianie,
„Tak w złem, jako i dobrem niepodległ, takiego
„Mężem zową i dank mu dają męztwa swego.

Wiersz ten jest najlepszym obrazem zasad, któremi się w życiu kierował ś. p. Adam Jocher. Sit ei terra laevis! (x)

I jeszcze jedna mogiła! Na dniu 11-m bieżącego miesiąca zgasł w kwiecie wieku ś. p. Konstanty Wollotowicz, nauczyciel języka polskiego w Grodnie.

Znaliśmy go młodym chłopakiem, śledziliśmy bacznie jego pierwsze kroki na drodze duchowego rozwoju i cieszyliśmy się w duszy z plonu, jaki dla kraju mógł przynieść młodzieńcze silny wiarą w przyszłość, głęboko przeświadczony o swem powołaniu na ziemi, i do ofiar dla ogólnego dobra zawsze gotowy. Cieszyliśmy się powtarzając, bośmy pielęgowali tę młodą latorośl, a dziś nam właśnie przyszło, z bolem w piersi ze łzą w oku kreślić te kilka słów ostatniejęj posługi. Pokój twym cieniem młody pracowniku! Wy wszysecy coście ręką w rękę, pierś przy piersi, szli ze ś. p. Konstantym po ścieżkach życiowych, westchnijcie społem z nami, i nie wstydzcie się żę uronić, bo nad stratą taką, co cały ogół ludzi dobrejęj woli dotyka, można zapłakać. (x)

ZARYSY FILOZOFJI KATOLICZNEJ

PRZEZ

ELEONORĘ ZIEMIĘCKĄ.

Warszawa nakład i druk S. Orgelbranda.

Artykuł A. Tyszyńskiego.

Filozofja której pierwotnym zadaniem było: dociekać co jest ten świat? a stąd: jaka być winna reguła życia? w krajach pierwszego swego wzrostu (Grecji i Rzymie) nie była zgodna z religją.—Znakomitsi filozofowie tych krajów, zastanawiając się nad całością świata, harmonją w świecie, dochodzili i nauczali: że pierwiastkiem i końcem wszystkiego jest jeden Bóg, religje zaś nauczały o wielu bogach. W 1-szym wieku Chrześcijaństwa filozofowie 2 i 3 rzędu nauczający filozofji po szkołach w Grecji i państwie Rzymskiem rozsianych, odkładając religją na bok, nauczali, iż dla człowieka, początkiem i końcem wszystkiego, jest człowiek sam (Epikurowie i ówczesni Stoicy). Stąd też Apostoł Paweł pisząc list do nowonawróconych mieszkańców Frygji (Kolosów) między innymi wyraził: «patrzcie, aby was kto nie oszukał przez Filozofję» 11. 3. W wieku drugim, umysły filozoficzne wyższe, uznając konieczność religji takiej lub innej, a nie mogąc się zgodzić z krajową, po poznaniu pism i zasad Chrześcijańskiejęj, zaczęli z całą gorliwością przyjmować Chrześcijaństwo (takimi np. byli: ś. Justyn męczennik, Athanagoras doktor, ś. Pantenus założyciel szkoły Aleksandryjskiejęj dla Chrześcijan, ś. Klement Aleksandryjski, wszysecy filozofowie pogańscy z samego przekonania nawróceni). W walce która się rozwinęła wkrótce (głównie w samejęj Aleksandrii) między filozofami stronnikami Chrześcijaństwa, a stronnikami nauki platońskiejęj, albo pogaństwa, w walce prowadzonejęj z całą swobodą, zwłaszcza przez tych ostatnich, z tryumfem wyszło Chrześcijaństwo. Filozofja stała się odtąd i była przez kilkanaście wieków przyjaciółką i główną pomocniczką chrześcijaństwa. Zmieniło się tylko z czasem lekko znaczenie wyrazów; filozofja odniesiona do treści i wykładu chrześcijaństwa otrzymała nazwisko *teologii*; za filozofję zaś miano głównie sztukę rozumowania, czyli prawie wyłącznie *Logikę*.—W wieku XVI, którego godłem była *reforma*, obesznie się bliższe z treścią pism filozofów dawnych wpłynęło na reformę i filozofji.—Dociekanie rozumem istoty rzeczy, zaczęło znowu bieg nowy, i na obszerniejszą niż miegdyś skalę,—obszerniejszą o tyle, o ile ludzkość w tych wiekach była już więcej rozrosła, i więcej podrosła. Filozofja ta zaczęwszy od *obserwacji*, za cel główny miała zrazu tylko metodę, szukanie metody (*Bacon i i*); i odpowiadała rzecz można w ten sposób, pod religijnym względem, pierwotnemu pogaństwu ludzkości. Następnie od *Dekart* do *Fichtego* była *żydowska*;—od Fichtego **) do *Hegla* i jego *szkoły*: chrześcijańska, ale *protestantcko*

*) Nauka doktora wieku drugiego *Tertuljana* iż filozofja jest dziełem diabła wypłynęła wprawdzie na opiniejęj treści niektórych teologów chrześcijańskich, co do zasady jednak uważaną była zawsze, tak jak i inne niektóre części nauki Tertuljana, za odstepną od powszechnęj chrześcijańskiejęj.

**) Mianowicie od pisma jego *Anweisung an seligen Leben*.

OD REDAKCJI.

KURJER WILEŃSKI

wychodzić będzie w następującym kwartale r. b., t. j. od 1 kwietnia, w tęj samejęj formie, nakładzie i treści.

Redakcja z prawdziwą pociechą wyznać może, że Pismo to zjednało w tak krótkim czasie współczucie i uznanie głównie w gubernjach WILEŃSKIEJ i ROWIEŃSKIEJ. Możemy zapewnić czytelników naszych i w dalszych gubernjach dawnęj LITWY, dla których wyłącznie Kurjer przeznaczony, że nieomieszkamy czuwać nad wzrostem i rozwojem pisma naszego.

Cena Kurjera Wileńskiego:

W Wilnie: w biurze redakcji, w Warszawie u I. J. Okońskiego, w Kownie u Mrongowiusa, w Mińsku u Walickiego, w St. Petersburgu u Kraszeninnikowa, w Kijowie u Idzikowskiego, w Żytomierzu w księgarni obywatelskiejęj.

roczna w Wilnie 10 r. — z przesyłką 12 r.

półroczna — 5 — — — 6 —

kwartalna — 2 — k. 50 — 3 —

miesięczna — — — 84 — 1 —

Za ogłoszenia, od wiersza 17 kop. sr.

Redakcja najregularniejęj i zawsze tegoż samego dnia kiedy Kurjer wychodzi, oddaje do ekspedycyi pocztowejęj egzemplarze dla wszystkich swoich prenumeratorów, w nagłucho zaklejonych kopertach. Uprzedzamy więc, że nieregularne odbieranie Numerów nie z winy naszej pochodzi.

Przekłady cenniejszych utworów zagranicznych dodawane będą od czasu do czasu w miarę możności wszystkim prenumeratorom rocznym i półrocznym.

Redaktor A. H. KIRKOR.

RÓŻNA DOLA PIOSNEK

Piosnka wciąż po ludziach śpiewa,
Lecz nie z każdej dla nich plon,
Jedna serca im owiewa,
Druga w sobie niesie skon.
Ta rozwija lot sokoli,
I calutka niebem tchnie!
Tamtą pelza mimo woli,
Choć się gwałtem w górę pnie!
Czemuż? — pomyślałem sobie;—
Taki różny piosnek los?...
Aż mi zaraz, w tejęj dobie,
Odrzekł tajny ducha głos:
— Gdy opiewasz ludzi dzieła,
Musisz święte prawo znać,
Że piosnka, by niebem tchnęła;
Trzeba piosnek z nieba brać!

D. C.

Mówią, że dawne nasze zwyczaje,
Że enoty nasze znikły z tęj ziemi—
Żeśmy zaznawszy obce gdzieś kraje,
Ojców tradycje od nas wygnali,
Z ich obyczajem już się rozstali,
Niechcąc być sobą samemi.

Ja tego jednak wyrzec nie mogę,
Dotąd pamiętali mamy wiekowe—
A chociaż innaśmy wzięli drogę,
N. 25.

I od pradziadów bardzo skarleli,
I ciałem, duchem, sercem zmniejszeli,
Chowamy cnoty ojcowe.

Wzemy naprzykład gościnność starą,
Co to witała serdecznie, szczerze—
Byle brat szlachcic,— z jednaka wiarą,
Z sercem otwartem, czy on bogaty,
Czy wytartemi przyodzian szaty,—
W dobrejęj witany był wierze.

Dawna gościnność i dzisiaj żyje,
A chociaż w formie nieco zmieniona,
Choć strzeżeniennego nikt już nie pije,
Jednakże w gruncie zawsze to dawna,
To staropolska gościnność stawna,
Zmieniona lecz nie zmniejszona.

Teraz się zowie już *Panem-Bratem*,
Nie ten co tarczą herbowa w świeci,
Co swym klejnotem błyszczący przed światem;
Lecz ten, co serce wzniosł nieco wyżęj,
Co myślą sięgnął do niebios bliżęj,
Co iskrę w duszy roznieci.

I pan przyjmujesz w ramy Kurjera,
(Skoro myśl-klejnot świeci na czele)
Wszystkich gościnnie— czy się zawiera,
W skromnych sukienkach serca wymowy,
Rzewnejęj *Galwji* z litewska głowy,
Czy leśnejęj *Paproc* ziele.

Paproc.

chrześcijańska.—Pierwszy z tych kierunków ma-
jąc na celu dowodzenie i nauczanie: że *Bóg, nie-
śmiertelność dusz* ludzkich, *cnota*, to rozumo-
we prawdy (*Kartezjusz, Spinoza, Lock, Kant*
i t. p.) *) miał wprawdzie piękne zadanie; — ale
w prawdach tych widząc już cały zakres prawd re-
ligijnych, z poznania społecznego wytrącał, rzec
można, pół świata; — drugi, wychodząc z uznania
prawd Ewangelji, lecz odrzucając wykład ich trady-
cyjny i uznając zbawienie tylko w *nauce* (nie w *oso-
bie i czynnie*) Zbawcy, zamiast dać nowy chrystija-
nizm, dał w ostatecznym wypadku: stary stoicyzm.
Wyglądany jest więc dzisiaj powszechnie nowy
zwrót w filozofji. — A ten zwrót jakiż tylko być mo-
że? jaki być winien? Doskonała nauka filozoficzna
jest ta, która daje doskonałą regułę chwili; — dosko-
nałą zaś regułę chwili daje nauka ta, która nie tyl-
ko uczy o związku człowieka z przeszłością lub obe-
cnością, lecz i z *przyszłością*. — Aby przyszłość
taką lub inną uznawać, trzeba w nią wierzyć, to
jest z *przekonania* uznawać; — aby tę przyszłość
zbliżać, do niej skutecznie dążyć, trzeba z *przeko-
nania* do niej się zbliżać i z *przekonania dążyć*. Trzeba
iść z twierdzenia nie protestacji; obejmować całość
nie cząstki. — Idąc drogą chrześcijańską iść powsze-
chną chrześcijańską, którą się przeciągała bez przer-
wy od pierwszych dni (»a oto ja jestem z wami *przez
wszystkie dni*« *Math. ost.*), nie wyjątkami. — Nowy
zwrót w filozofji który być może, który być winien,
jeśli ma być żywotnym, musi więc być, nie tylko
chrześcijańskim, *alekatolicko-chrześcijańskim*. (Fi-
lozofja katolicko-chrześcijańska, budowana tylko na
innych zasadach niż w wiekach średnich). Zwrót ten
nowy zaręcza sama potrzeba rzeczy, i zaręcza ją
wzrost rzeczy, t. j. powstawanie i ukazywanie się
natchnionych w tym kierunku jednostek. — Jak było
w wieku IV'tym chrześcijaństwa, (t. j. kiedy po pokona-
niu nieprzyjaciół zewnątrz zaczęły się spory we-
wnątrz) tak jest i dzisiaj. Najżywotniejsze i naj-
powszechniejszego wpływu pisma idą z pod piór pi-
sarzy kierunku katolickiego. Literatury *hiszpan-
ska, włoska, niemiecka, nawet angielska* (*Wi-
seman, Newman*) wydały w tym czasie pisarzy te-
go kierunku, których pisma na wszystkie prawie je-
zyki świata są przekładane. Kraj zaś, którego język
jakby z przeznaczenia stał się językiem całego świata
(Francja), nad inne bogactwem tego błysnął. —
Niemówiąc już o tych wielotomowych pracach w tym
kraj, które najgorliwiej wskrzyszają pisma ojców
kościół, określają szczegółowie dzieje kościoła, zaj-
mują się wszystkimi szczegółami nauki powszechnie-
nej kościoła, które w ten sposób wskazują gdzie się
przeciąga żywot tego kościoła, — ani o znanych po-
wszechnie, a tak licznych od początku wieku tego
apologetach, wspomniemy tu tylko o naukach szcze-
gólnego bogactwa, społecznych nam, a śmiało rzec
można wielkich mówców kościelnych *Lacordaire'a,
Ventury* i o *Felixa*. Przedmiot tych nauk, mó-
wiący w sposób tak nowy i niespodziany o stosun-
ku chrześcijaństwa i wszelkich prawd katolickich do
życia jednostek, dzieł, urzędów społecznych,
sztuk, nauk, postępu, przynosi wyraźnie do nauk,
naukę nową, zapowiada dla nauk tak zwanych świe-
ckich (mówiąc wyrazem świeckim) nowy system
filozoficzny. System ten niema wprawdzie jeszcze
swego sformułowania, ale daje już przewidywać swą
treść; daje poznać potrzebę zmiany z gruntu drogi
poznania, natury logiki, metod, obszaru nauki i t. p.

Przybývająca dzisiaj na kolęj w rozwiciu litera-
tury ogólnej literatura polska, żywioł także katolicki
z sobą przynosi; w pismach jej najciekawszych pi-
sarzy w gałęzi filozoficznej (*Libelt Kremer, Cieszkowski*
Aug. i i); żywioł katolicko-chrześcijański wy-
rażnie i coraz wyraźniej przemaga. Do gałęzi tej wła-
śnie przybyła też w tym czasie i ta książeczka o któ-
rej rzecz mamy.

Prace autorki *Zarysów* oddawna już są znane
w literaturze. — Pani Ziemięcka w początkach swego
piśmiennego zawodu była stroniczką Hegla, (arty-
kuł jej z tego czasu noszący napis, jeżeli do-
brze przypominamy, *Scelling i Hegel* drukowa-
nym był w noworoczniku z r. 1839 Pierwiosnek
objęmującym artykuły wyłącznie kobieci). — Odstą-
piwszy następnie wcześniej niż inni **) swojego mi-
strza, zaczęła w literaturze naszej gorliwą walkę
przeciw następstwu tego systemu. — W tym celu
drukowała *Rzecz o Filozofji* (*w Bibliotece War-
szawskiej* z r. 1841), a następnie redagowała przez
lat kilka pismo czasowe miesięczne p. n. *Pielgrzym*
temuż celowi poświęcone ***). Czas tej walki ukształ-
cił w namiętne autorki pewien własny system po-
glądu na całość poznania, i w piśmie obecnem wy-
raziła właśnie jego *zarysy*.

Całość tego poglądu rozwinięła autorka w czterech
oddzielnych. — Pierwszy z nich obejmuje świat *przy-
rody*, 2-gi świat *rozumu i woli*, 3-ci świat *objawio-
ny*, 4-ty świat *społeczny*.

Pogląd 1-y zajęty jest wykazaniem: iż *natura*
czyli świat cały zewnętrzny jest dziełem woli Boga,
nie cząstką Boga, i że w prawach rozwicia jej istną
częścią *konieczność* (czyli ogólny cel Boga) częścią
dobrowolność (udzielona przyczynom drugim).

*) Nie mówimy tu już o tym odcieniu filozofji
z końca XVIII-go wieku, której np. we Fran-
cji głównym reprezentantem był bar. *Holbach*
(a mianowicie sławny jego *system natury*),
nauka ta podając za jedyną prawdę tylko to
o czem świadczy, pięć zmysłów, czyli *chwile*
i *punkt* materialny, i ścieśniając w ten sposób
obszar poznania ludzkiego do stanowiska zwier-
zęt, nie może nawet właściwie nazwiska mieć
filozofji.

**) Mówimy wcześniej niż inni, nie tylko bowiem
gorliwi stronnicy Hegla u nas, lecz też i w Niem-
czech (podzieleni zrazu na stronę *prawą, le-
wą, i środek*), nie mogąc zgodzić następstw
do których dochodzili, z głównymi zasadami sy-
stemu Hegla t. j. jego *Logikę*, odstąpili dziś
prawie wszystkie swojego mistrza. — System
Hegla, który po roku 1830 był zasadą wykład-
dów więcej niż 50-u katedr w uniwersytetach
niemieckich, obecnie niemiernie czyli jest tre-
ścią jedną. — Dzisiejsi pisarze filozoficzni
w Niemczech przeszli częścią do pierwotnych
systemów *Kanta* albo *Fichtego*, inni do fi-
lozofji *objawienia*, — czysty zaś racjonalizm
(nowy) ma głównych reprezentantów w *fi-
lozofach materialistach* zaczynających od *Feuer-
bacha* Lud. (ex heglisty) do *Moleschot, Bue-
cher* i t. p.

***) Do tego czasu należy pedagogiczne pismo pa-
ni Z. o wychowaniu kobiet.

W 2-gim autorka od rozumu i woli w naturze
przechodzi do rozumu i woli w człowieku; uważa
iż podstawą wszelkiej nauki, źródłem świata umy-
słowego ludzkiego jest ów rozum ogólny który się
znajduje równie w prostaczach jak mędracach, któ-
ry łączy zdania ludzi i wieków, »a który jak słońce
świecąc ludzkości, równie jak ono już uwagi niezwraca
i podziwienia nieobudza;« — mówiąc o woli, przy-
puszcza i *samodzielność* ludzkiej i bytność Bożej
»bo tylko Bóg może mieć wiedzę potrzeb wszystkich
ludzi i wszystkich wieków.«

W 3-cim mówi o prawdzie nauki objawionej weho-
dzącej w naturalną i o sposobach, które wpływają
na ukształcenie rozumu ludzkiego i woli ludzkiej.

W 4-tym wreszcie mówiąc o świecie społecznym,
uważa iż ten jest wpływem trzech pierwszych, iż wy-
razem biegu jego jest *postęp*, i że ten postęp
społeczności, dzisiejszej od dawniej, czyli chrze-
ścijańskiej od pogańskiej zależy na tem, iż dziś nie
tylko ma znaczenia dana *społeczność*, ile raczej
jednostki tej społeczności, iż te dają stopniowie
do tej przewagi, oraz iż nowością dzisiejszych wie-
ków nieznana dawnym jest *prawo narodów*; do-
daje przy tem uwagę: iż fakt dziejowy *wielora-
kość narodów i krajów*, odpowiada (zdaniem au-
torki), dwóm podstawom świata przyrody *dowol-
ności i konieczności*, jest skutkiem postanowienia
Bożego »i żadna idea humanitarna pochłonąć go nie-
zdolna.«

W takich ramach rozwinięte są poglądy autorki.
Celem, widzimy, ich jest: stosowanie chrześcijańskich
prawd do wykładu biegu natury, lub jaśniej: objaśnianie
praw tego biegu ze stanowiska chrześcijańskich
prawd. Przedmiot ten co do ogólnego swię treści nie
jest zapewne nowością; w naszej nawet literaturze
też prawie objęły kwestje pisma: *J. Kozłowskiego*
Początki filozofji chrześcijańskiej i ks. Walerjana
Serwatowskiego: *Pierworsy filozofji ze stanowi-
ska chrześcijańskiego pojętej*; i wykladały je nawet
może systematycznie i pewnie; — całe to pismo jed-
nak jest ręką własną autorki, — ożywia jej niejedną
myśl z gruntu nową, łączenie się z zdaniem społecz-
nych nam katolickich pisarzy i pamięć na potrzeby
krajowe w obranej drodze; stąd z jednej strony wal-
czy tu autorka z racjonalizmem domowym (którego
źródło widzi w Hegliem), z drugiej znow z kwetyz-
mem niektórych katolickich pisarzy i dobitniej po-
piera uznania takie: *jak samodzielność woli, uprawa
rozumu, postęp* i t. p.

Jesteśmy pewni, iż nie jedna z uwag autorki *Za-
rysów* wpłynąć może żywotnie na kształcające się
u nas zlanie pojęć filozoficznych i religijnych. Jeżeli
jednak książkę podobnej treści nie mamy równie lek-
ko przyjmować jak dzieło sztuki, gdzie „drobne nie
powinny obrażać skazy“, jeśli po piórze i usposo-
bieniu takim jak jest autorki *Zarysów* mamy prawo
spodziewać się stanowczych dla literatury korzy-
ści, tedy wypadła nam dodać: iż nie sądzimy, aby
skutek podobny miały uwagi jej wszystkie, a nawet
iżby i te lub inne licznych zwolenników znalazły; —
przyczyna zaś tego jest ta: iż zdaniem naszym,
tyle zasłużona skądinąd autorka, do loicznego zlania
powyższych pojęć sama jeszcze nie doszła *).

Zdaniem naszym pani Ziemięcka niektóre szcze-
góły racjonalne nie dość trafnie ocenia ze stanowiska
religijnego, i nawzajem niektóre szczegóły religijne
nie dość racjonalnie wyklada.

Dajemy tu kilku przykładów a zaczynamy najprzód
od tych ostatnich.

Filozofowie starożytni nie opierając swych prawd
na nauce religii trudnili się wynajdywaniem *Krite-
riów* prawdy, czyli środków po którychby poznać
można, iż dane zdanie jest prawdą; dla katolickiej
autorki jedynym Kriterium prawdy byłoby powinno:
»zgodność z nauką kościoła.« — Pani Ziemięcka za
jedyne Kriterium prawdy podaje jednak *logikę*
przyrodzoną (str. 49, 127 i i.); piękne są myśli
autorki o rozumie powszechnym, i istnienie jego nie
może być zaprzeczonem, lecz podawane przez nią
Kriterium już przez to samo jest mylne, iż jest nie
jasne. Każdy twórca nowego systemu, każdy fi-
lozof oświadcza, iż on pierwszy wychodzi z *logiki*
przyrodzonej. Ta *loika przyrodzona* (bon sens)
było to właśnie między innymi kriterium szkoły ma-
terjalnej ateistycznej z wieku zeszłego, a za dni na-
szych, między innymi, *Lamenaïs'go* i powiodło go
następnie do twierdzeń niezgodnych z nauką chře-
ścijańską.

W poglądzie p. n. *Świat objawiony* autorka na-
der długo mówi o *objawieniu*, nieokreśla jednak
i nie daje jasno zrozumieć jego znaczenia. Objawie-
nie w znaczeniu racjonalnem jest to ogłoszenie ja-
kowskiej prawdy, która właśnie samym zwykłym ro-
zumem ludzkim nie mogłaby być docieczoną (jak np.
oznajmienie to w Ewangelji: że złość świata »już
osądzona«, i że się »*przybliżyło* królestwo Boże«),
w znaczeniu religijnem przez objawienie rozumie się
zwykle »wszelka prawda bezpośrednio od Boga idą-
ca.« — W którym z tych znaczeń, albo w jakim
trzeciem, używa autorka tego wyrazu, nie może
zgadnąć czytelnik. — Na str. 102 mówi np.: »Człó-
wiek może przeczuć objawienie ale *stworzyć* go nie-
zdolna;« — w znaczeniu racjonalnem jest to uwaga zbyt-
nia, to bowiem co człowiek umysłem tworzy nazywa
się *pomyślnem* nie objawieniem; — w znaczeniu zaś
religijnem jest to uwaga mylna, nauki bowiem np.
10-ciu Przykazań mieszczą księgi i innych staro-
żytnych religij i filozofów. — Objasniając bliżej swój
przedmiot autorka mówi, iż objawienie jest nie tyl-
ko słowem ale i faktem, i faktów tych liczy 4-ry: *Sto-
pan pierwotny człowieka, grzech, kara i mi-
łosierdzie*. Zwracamy uwagę, iż fakta te są to
fakta dziejowe jak wszystkie inne, lub raczej iż są
to szczegóły nauki chrześcijańskiej nie fakta obja-
wienia. Zdaniem powszechnem chrześcijańskim
faktem objawiającym Boga jest cały świat; wyraził
to bowiem już św. Paweł, gdy pisząc do Rzymian
mówił: Bóg siebie *objawił*, — przez te rzeczy które
są uczynione od stworzenia świata.« *Rzym.
I. 19, 20.*

Pomimo niepodjętych i ciągłych uwielbień, au-
torki dla prawd katolickich chrześcijańskich, nie zda-
ją się nam być w zupełnej zgodzie z temi wyrażeniami

*) To niezlanie się zasad widne już jest nawet
w samym napisie książki. — Prawda jedną jest,
więc filozofja rzetelna i religja *rzetelne* to
jedno. Dostatecznym, i zdaniem naszym sku-
teczniejszym byłby więc jednorodny napis: *za-
rysy nauki chrześcijańskiej*, albo też wprost
Zarysy Filozofji. — Dodajmy że przymiotnik
katolicki nie określa naukowo przedmio-
ta i treści książki, znaczy bowiem tylko *uni-
wersalny*.

np. takie: iż »całość poznania nie leży w Bogu«
str. 49. (»W nim skryte są wszystkie skarby umie-
jętności«, mówi Ewangelja, tym więcej więc całość
poznania), iż »prawy i czysty chrystijanizm stoi mię-
dzy ascetyzmem świętych pańskich, a psychą rozumu«
str. 131. »Każdy kształci *swój dar*«, — wyrażenie
autorki jest w części paralogizmem chrześcijańskim;
równie też przesadzania zamiarów Bożych, np. ta-
kie: »stan dzisiejszy *nie był* pierwotnym Boga za-
miarem« *159* albo: »pierwszy człowiek przed grze-
chem *nie miał* pozostać wiecznie na ziemi«, *188*
i t. p.

(dokończenie nastąpi.)

PRZEGLĄD WSZECHSTRONNY.

Postępy, okazywane przez uczących się w szko-
łach niedzielnych dla chłopców, w Kijowie, na-
tehnęły myśl otworzenia tam szkolek tego ro-
dzaju dla dziewcząt. Instytutorka jednego
z pensjonów kijowskich, p. Nelgowska postano-
wiła jak najrychlej urządzić taką szkółkę, gdzie
31 stycznia miała się już rozpocząć nauka czy-
tania.

— W gubernji kijowskiej we wsi Mosty-
szczach, po przeczytaniu ukazu synodalnego
o wstrzeźliwości, włościanie tameczni jed-
nomyślnie ślubowali, iż nadal całkiem zarzekają
się używać wódki; tameczni agenci odkupu
wódezanego, natychmiast zaczęli sprzedawać
wiadro wódki o pół rubla taniej niż zwykle,
atoli ten krok zachęty do używania znowu
wódki, dotychczas pozostał bez skutku.

— Kommissja, której minister skarbu pole-
cił szczegółowe rozpatrzenie kwestji pienięż-
nej, część swęj czynności już ukończyła i wkrót-
ce oczekują zarządzych środków z powodu da-
jącego się czuć wszędzie braku monety zdaw-
kowej.

— W ostatnich czasach, tak w niektórych
pismach perjodycznych, jako też w osobnych
brozurach powstawano z burzeniem na zarząd
głównego towarzystwa dróg żelaznych, zarzucą-
jąc mu przedewszystkiem, iż rzeczywiste ko-
szta wybudowania całej sieci rossyjskich dróg
żelaznych, ponieważ uczynią 348,100,000 rub.
na przestrzeni 4,127 wiorst, przewyższą za-
tém summę zagwarantowaną przez rząd kapi-
tału.

Zarząd tego towarzystwa w jednym z ostat-
nich numerów gazety dla akcjonaryuszów, zbi-
jając mylność wyliczanych wyżej kosztów bu-
dowy dróg żelaznych, a nawet ilości wiorst do
budowania, powiada między innymi:

Widoczną jest rzeczą, że znaczna ilość ro-
bót ziemnych, konieczność budowania znacz-
nych mostów, przekopywania tunelów i t. d.,
muszą mieć wpływ bezpośredni na wysokość
kosztów każdej wiorsty budującej się zachodniej
linji drogi żelaznej. Sam rząd przyznał,
skoro zagwarantował kapitał nie jednostajnej
dla wszystkich linij wysokości, lecz owszem
według oszacowania uprzednich kosztorysów,
a mianowicie:

Na drogę Warszawską 85,000,000 rubli
(prócz wydanych przez skarł na dokonane przez
się roboty 18,000,000 rub.), co stosownie do
ilości wiorst (1042) czyni na jedną wiorstę
około 81,500 rub. Na odnogę ku granicy prus-
kiej na wiorstę 69,000 rub. Na wszystkie zaś
inne linje, również na wiorstę 62,500 rubli.

Te to właśnie cyfry urzędowe mogą jedynie
służyć do wszelkich kombinacji i wyliczeń przy-
bliżonych tak ze strony zarządu, jak również
i akcjonaryuszów. Do nich zwraca się zawsze
kompanja, ilekroć zajdzie potrzeba sprawdze-
nia stanu swego, jest to bowiem rama, w któ-
rej się mieszczą wszelkie jej rachuby, z niej
zatem nie wykraczając łatwo się każdy przeko-
na, że kompanja najniezawodniej zabezpiecza
swój dochód 5 proc.

Trzy wydziały, składające petersbursko-
warszawską i niżegorodzką drogę żelazną (na
przestrzeni 1,612 wiorst), z prawem poręcze-
nia 121,600,000 rub., w ciągu dwóch lat będą
całkiem ukończone, i ze względu na pomyślny
bieg wszystkich robót, pomimo nawet drożyzny
robotników i żywności lat ostatnich, zarząd
drogi żelaznej zapewnia szanownych akcjo-
naryuszów, że ani na warszawskiej, ani na ni-
żegorodzkiej linji rzeczywiste koszta nie przewyż-
szą wyżej przytoczonych rozmiarów, jakie wła-
śnie rząd przyjął za zasadę przy swém poręcze-
niu, i że należy owszem oczekiwać, iż w ogólnym
wypadku kosztów okaże się znaczna oszczęd-
ność, o tyle ogólna summę wydatków.

Nadto zarząd zwraca uwagę, że korzystając
z pomyślnego stanu rynku pieniężnego, kompa-
nja w roku 1858 wypuściła w obieg swych
obligacji na 35 milionów po 4½ procenta, co
także znacznie ulepsza warunki przedsięwzięcia,
które zrazu opierano na rachubach wyłącznie
5 proc. zaręczonych.

Obecny stan finansowy kompanji jest nader
pomyślny: do 1 stycznia 1860 roku w kassie
S.-Petersburskiej znajdowało się 24,444,777
r. 61 k. sr., prócz summy 5,500,000 rubli, zło-
żonej w ministerstwie skarbu w sposobie ewik-
cji, której część, na mocy § 4 ustawy 26 stycz-

nia 1857 roku, w tym roku będzie powrócona.
Nadto, podług ostatniego rachunku, na desłanego
tu z komitetu paryskiego, w kassach zagranicz-
nych kompanji do 30 listopada (12 grudnia)
1859 roku było gotówki 3,180,000 rubli.

— Towarzystwom wstrzeźliwości coraz się bar-
dziej upowszechnia w powiecie kijowskim. Książd
Rakitin w liście swoim do Telegrafu Kijow-
skiego, pisze o tém co następuje: »Po przeczy-
taniu ukazu Synodu św. z dnia 7 sierpnia zesłz.
1859 roku za N. 171, w którym z powodu po-
strzeżonej w niektórych miejscach dążności ku
powstrzymaniu się od użycia gorzałki, powie-
dziano: że kapłani, jako pasterze i nauczy-
ciele powierzonego sobie w winnicy pańskiej
ludu, któremu to wszelką gotowością na dro-
dę ku moralnemu doskonaleniu się przed-
wać są obowiązani, żywym przykładem własn.
go życia i częstym opowiadaniem słowa Bożego
powinni koniecznie dopomagać chwalebnej chęci
wstrzymania się od użycia trunków upajają-
cych, jaka w niektórych gminach miejskich
i na wsi zaczyna się objawiać, — po przeczyta-
niu mówię owego ukazu, przyjąłem sobie
za prawo: pod żadnym pozorem, ani w domu,
ani u parafjan nieużywać wcale wódki i wierną
tródkę swoją napominać i oświecać o poży-
tkach wstrzeźliwości i o dobru, jakie wstrze-
mizliwość pociąga za sobą. I oto postepo-
wanie moje w tym duchu, wkrótce najpomyślni-
wsze wydało owoce.

Pewnego dnia, w czasie przeszłych świąt Bo-
żego Narodzenia, znajduję w domu swoim kar-
teczkę, podpisaną przez jednego z kmiotków
wioski Starych Piotrowiec, w mojej parafji po-
łożonej, w której wyczytałem te krótkie, ręką
wprawdzie nieumiejętną, ale szczerem sercem
nakreślone słowa: »Księżę dobrodzieju! nasłu-
chałem się ja w wiosce naszej, jak kobietki
dziękują mi za to, żeś dobrodzieju pijatykę
wykorzenił, bo oto dziś tam i obrazy Bożkie
mniej widać, i jakoś wszystko się sporzy, że
aż radość bierze. Pierwszych dni Bożego Na-
rodzenia wszyscy gospodarze przebyli w domu,
do karczmy nikt nie chodził i do siebie wódki
nikt a nikt nie brał. A wszystko to nie komu
innemu, jeno twoim naukom winniśmy do-
brodzieju, że ani pijatyki, ani swarów i bija-
tyk, ani zniszczenia gospodarki i marnowania
ciężko zapracowanego grosza u nas więcej nie-
ma, za co od nas wszystkich najczulsze podzię-
kowanie wyrażając i t. d. S. Bądarenko.

Jakoż w samą rzecz, dnia 25 i 26 grudnia,
według obyczaju chrześcijańskiego obchodząc
domy parafjan z krzyżem świętym, nie spotka-
łem już, jak dawniej ani jednego pijanego, nie
zdarzyło się widzieć żadnej sceny tragicznej,
jakich zwykle pełno bywało między ezeicielami
bachusa. Lud był wesoly i trzeźwy, a szcze-
gólniej kobiety żegnając się pobożnie dziękowały
Bogu, że raczył oświecić i na drogę chrześcijań-
ski lud naprowadzić.

W Starych Piotrowcach szynk w dni tak
urozyste zwykle pełen zwrawy i pjanęj ochoty,
i teraz stał spokojny i całkiem samotny. Mija-
jąc go zajązł do okna tuż za mną idący czło-
wiek, ale i wewnątrz mieszkania panowała ci-
sza grobowa, niekiedy tylko pokaszliwaniem
odpozywiającego na piecu szynkarza przery-
wana.

Straż gorzałczana nie mogąc pojąć tak nie-
spodzianę odmiany w kmiotkach, przeszukała
w kilku domach wszystkie kryjówki, spdzie-
wając się znaleźć wódkę zkadinąd przemycaną,
ale zawiódłszy się i na tej rachubie, probo-
wała zniżyć cenę wódki z 3 r. 60 k. na 3 r. rs.
Byli wprawdzie tacy parafjanie, którzy nie
mogli wytrzymać, żeby nie naleć do czubka
w dni zwłaszcza świąteczne, ale nałogowi te-
mu oddawali się skrycie, i ze wstydem usiło-
wali ukryć przedemną ślady grzesznego opil-
stwa, tylko że niestety swąd wódeczany zdrad-
zał ich niewstrzeźliwość. A jest to
zaprawde znak dobry, kiedy się już zaczyna
wstydzic czynów, któremi się tak niedawno
jeszcze chęlipi powszechnie. Głoszą, że też
i w przyległych wioskach obywatelskich zaczy-
nają włościanie pojmnować własne dobro w tak
potrzebnej im enocie wstrzeźliwości. Dałby
Bóg, iżby to przekonanie jak największą liczbę
chętnych naśladowców znalazło! Są wszelako
na nieszczęście ludzie, na których systemat
odkupowy przeważny wpływ wywiera: ci to
właśnie osobistym widokom zaprzędani krzyka-
cze głoszą zgroza przejęci, że prawidła wstrze-
mizliwości życia narażają skarł państwa na
straty, niepomni mędrzy w zbytecznej swęj gor-
liwości tej prawdy, że skarł państwa ze słabo-
ści i zguby moralnej ludu ciągnąć zysków nie
lubi.

PRZEGLĄD PISM CZASOWYCH.

Czytamy w *Bell's Weekly Messenger*, że rząd
duński wydał wyłączny na lat 100 przywilej pp.
Croskey i comp. na urządzenie wielkiego północ-
nego atlantyckiego telegrafu, który ma połączyć
Europę z Stanami-Zjednoczonymi Ameryki.

Linja telegraficzna ma pójść przez Szkocję, wyspy Ferro, Islandję, Grenlandję i Labrador do Kanady i Stanów-Zjednoczonych, i będzie się składać z krótkich stosunkowo ogniw liny, zanurzonej w głębokościach oceanu. Praktyczność tego kierunku została wykazana przez półkownika Schaffnera, który wszystkie warunki osobiste na miejscu zbadał. Ciekawi jesteśmy czy tok galwaniczny będzie mu posłuszniejszy niż w ostatniej próbie z olbrzymią linią rzuconą z Anglii przez New-Foundland, która przedsiębiorców angielskich na tak ogromne naraziła straty.

— *Bell's Weekly Messenger* podaje wiadomość o rozbiciu się żelaznego szrubowego parowca „Hungarian” na d. 19 lutego na zachodnich brzegach Anglii. 48 pasażerów płynących do Kanady i 99 osad — wszyscy znaleźli śmierć w falach morskich. Słuszną odrazę do morza miał Horacjusz, kiedy dziś mimo udoskonalonej za pomocą pary żeglugi tyle jeszcze ofiar ludzkich corok pochłania.

— Towarzystwo sztuk pięknych w Londynie, pod prezydencją księcia Alberta, postanowiło zebrać kapitał 250,000 f. szterla. na urządzenie drugiej międzynarodowej wystawy w r. 1862.

— Wiadomo jak wielki wpływ na dobroć żelaza wywiera obecność w nim fosforu, szczególniej żelazi surowiec ma być przerobiony na żelazo sztabowe lub stal. W takim razie ma nawet ilość fosforu robi surowiec mało zdatnym do tej fabrykacji, i daje żelazo i stal podległego gatunku. W *Bulletin de l'Académie Impériale des Sciences de St. Pétersbourg* znajdujemy w interesującym artykule p. Henryka Struve, chemiczny rozbiór żelaza z rozmaitych miejscowości w kraju i zagranicą, a w tej liczbie i żelaza wyrabianego w Nalibokach, majetności hr. Wittgensteina w powiecie Mińskim. Wydobytą tam z błot ruda żelazna zawiera w sobie według analizy p. Struve 62, 91 % niedokwasu żelaza i 3, 19 % kwasu fosforowego. Otrzymany z tego surowiec zawiera 91, 54 % żelaza, 3, 26 % fosforu, i trochę krzemionki, grafitu i węgla. Dopiero przez dwukrotne fryszowanie otrzymuje się zeń czyste żelazo sztabowe tylko z 2 1/2 % fosforu (0,55). Angielski surowiec najlepszego gatunku przecięnie składa się z 94,58 % żelaza, 2,95 % węgla, 1,16 % krzemionki i 0,71 % tylko fosforu. Dla tego też i otrzymywana zład stal angielska tak jest doskonała.

— Wielka ilość aktów w języku tatarskim, dotyczących się stosunków chanów krymskich z Rosją, Litwą i Polską, i przechowywujących się w archiwum głównym w Moskwie, była dotychczas dla historii martwym skarbem. Dowiadujemy się, że akademja nauk w St. Petersburgu za zgodą ministra spraw zagranicznych, postanowiła zdjąć z nich wierzytelne kopje i w tłumaczeniu je ogłosić. Redakcję tego nowego dyplomatarjusza przyjął na siebie p. Węjżaminow-Zernow, adiunkt katedry języków wschodnich. Będzie to świetny przyczynek do dziejów Litwy i Polski, które przez tyle wieków były przedmurzem chrześcijaństwa w Europie, i pierściami synów swoich odierać musiały gwałtowne napady dzikich hord tatarskich i tureckich.

— Na ostatnim posiedzeniu królewskiego geograficznego Towarzystwa w Londynie, pod przewodnictwem sir Roderyka Murchisona, odczytany był projekt p. Wheelwright o przernięciu kolejną żelazną łańcucha gór Andów w południowej Ameryce. P. Wheelwright, znany już z uwiecznionych pomysłów skutkiem usiłowań w rzeczy ustalenia parowej żeglugi na zachodnich brzegach południowej Ameryki i z śmiałych projektów dróg żelaznych w Chili, zamierza tam poprowadzić kolej żelazną od Morro de Copiapo, pod 27° szerokości południowej na zachodnim brzegu południowej Ameryki, aż do Rossario nad Rio Plata. Tym sposobem kolej połączyłaby miasta o 1000 przeszło mil od siebie odległe i przernęłaby Andy na wysokości niezwykłej dotąd 16,000 stop nad powierzchnią morza. Przesmyk w górach do rzucenia przezeń koleji żelaznej wybrany, chociaż wyższy od innych przejsz o 2,000 stop, posiada tę wielką dogodność, że nigdy nie bywa zasypany przez śniegi, i na stoku wschodnim pochyłość łagodna nienastępuje żadnych prawie trudności do pokonania. Za to stok zachodni tak jest spadzisty, że przy budowie drogi żelaznej, nie obeszłoby się bez wielu przykrych bardzo pochyłych płaszczyzn, z których jedna od San Francisco miałaby 450 stop spadku na milę. Wagony naładowane mineralami, któremi się prowadzi główny handel z zachodnim brzegiem Ameryki południowej, staczałyby się siłą własnej ciężkości, a transporta od brzegu składające się z lepszych towarów mogłyby być wciągane na tak znaczne pochyłości za pomocą silnych lokomotyw. Ta linja kolei żelaznej ułatwiłaby szczególniej komunikację Europy z Australją. Licząc 23 dni na podróż z Anglii do m. Rossario i tyleż na podróż od zachodniego brzegu do Australji — komunikacja między Anglią i Australją mogłaby się odbyć w przeciągu 48 dni, ponieważ 2 dni zajęłoby jeszcze podróż kolejną żelazną przez południową Amerykę. Państwa południowej Ameryki rokuja wielkie z tego korzyści, i Argentynska rzeczpospolita wyraziła już swą gotowość ustąpić pasy ziemi na pięć mil szerokości po obu stronach całej drogi, gdyby tylko to przedsięwzięcie miało przyjść do skutku. Koszta budowy tej śmiałej drogi obliczone są przez p. Wheelwright na 6000 f. szt. na milę.

— Czytamy w *Bell's Weekly Messenger* opisanie olbrzymiego mostu, który ma być rzucony na obu rękawach ujścia Elby między Harburgiem i Hamburgiem, i którego całkowita długość wynosić będzie 3300 stop angielskich. Most na lewym rękawie będzie 2000 stop długi, stanie na sześciu arkadach, tak, że napięcie łuku każdej wyniesie 333 1/2 stop. Drugi na prawym rękawie rzekibędzie na 1300 stop długi, o pięciu arkadach, z rzutem łuku na 325 stop. Na każdym moście będą ułożone dwie pary rełsów, a także dróżka dla pieszych. Wysokość mostu ma być 18 stop nad powierzchnią przy zwyczajnym stanie wody.

— Od nienazbyt dawnego czasu zaczęły się u nas pojawiać jedne po drugich większe przedsięwzięcia w wydawnictwie; o jednym z nich mamy dziś do powiedzenia naszym czytelnikom. P. Maurycy Orgelbrand, zaraz po ukończeniu „Słownika języka polskiego”, co za kilka miesięcy nastąpi, zamierza uskutecznić niedrogie wydanie Biblii, uznanego przez kościół katolicki przekładu Wujka, i poczynił już w tym celu przedwstępne starania. Ogłędaliśmy udzieloną nam próbkę druku jednej z najznakomitszych zagranicznych typografji, której p. Orgelbrand ma powierzyć odbicie, — i należy przyznać, że pod względem piękności i czytelności, druk nie ustąpi najlepszym w swoim rodzaju. Co do wyboru wydania, z którego ma nastąpić przedruk, sądzimy, iż p. Orgelbrand drukować będzie Biblię z wydania wrocławskiego 1740 r., uznanego powszechnie za najlepsze pod względem poprawności; ściśle zachowanie starej pisowni i nawet akcentów nad głosekami, uważamy za rzecz potrzebną pod względem filologicznym, i to zapewne pominięciem nie będzie; o potrzebie zaś bardzo starannej korekty, sam wydawca musi wiedzieć aż nadto. Dzieło obejmujące górą sto arkuszy dobrym drukiem i na białym papierze, ma kosztować rub. sr. trzy, co jest ceną dotąd u nas niesłychaną, bo nawet obrydliwie „ozdobione” jakimś dziwnymi rysunkami, niepoprawne i dość niezgrabne wydanie stereotypowe lepsze kosztuje rub. siedm, a cóż mówić o lepszych dawniejszych. Dla ułatwienia nabycia, p. Orgelbrand chce całe dzieło wydać w 15 zeszytach w przeciągu tyluż miesięcy i sprzedawać je pojedynczo w miarę wychodzenia po kop. 20, zostawiając zupełną swobodę kupującym. Zarzucano nam piszącym, iż nieznając stosunków księgarskich, krzyżujemy bezzasadnie na drożyznę książek polskich: otoż dowód oczywisty, że te krzyki niesą bezzasadne, — i z tym większą przykrością podajemy ten fakt naszym czytelnikom, iż możemy przezeń okazać, że wszędzie miłujemy oddać każdemu wedle spraw jego.

WINCENTY TYSZKIEWICZ

Referendarz W. Ks. L.

(Dokończenie, ob. N. 24.)

Wypadki krajowe, chęć spokojnego życia, nie tak wiek jak potrzeba wygod i odpoczynku, wszystko to spowodowało, że zamknął się na wsi, dostatków dla familji naihojniej używał, czas swój na ulepszenie bytu włóścian i cele dobroczynne rozdzielając. Jakim był panem dla włóścian, dostatecznie świadczy szczegół, że pewien rządca wniósł mu więcej intraty z majątku niż zwykle: „to lzy i ucisk moich poddanych” rzekł pan Referendarz, i natychmiast wypowiedział miejsce zarządzającemu a pieniądze naddane do kasy włóściańskiej wnieść kazął. W testamentcie swoim wyraźnie zastrzegł, ażeby nikt z successorów jego nie ważył się podnosić intratę w majątkach, w przekonaniu że dochód ten zawsze na klasie pracującej się opierał. Religja była w nim gruntownie zaszczipioną, dla tego też kościoły w Łochojsku, Świsłoczy i Białopolu wymurował i hojnie opatrzył. Nie lubił otaczać się pochlebami i dar-mozjadami, miłowanie miał w towarzystwie ludzi światłych i zaenych. Franciszek Karpiński przebywał często w Świsłoczy i miłym był zawsze u niego gościem. Nie było nikogo z krewnych, którego by hojnym podarunkiem nie wzbogacił; wśród kłesk wojny 1812 roku spokrewnieni z nim, w marszach przez dobra jego z pod jakichkolwiek choragwi, jak swoi witani byli i zaopatrzeni we wszystkie potrzeby. Litwini wracający po roku 1815 nieomijali Świsłoczy a los każdego z nich był osłodzony ojcowiskiem przyjęciem i wsparciem pana Referendarza. Jarmarki świsłockie podtrzymywał, przyjezdnych obywateli gościnnie podejmował, dobrami tylko i szlachetnymi uczynkami przypominał uboższym, że był od nich bogatszy, jednem słowem miły Bogu i ludziom wiódł żywot. Dla tego też jedyną śmieszność jaką posiadał, to jest zbyteczną i nieczną dla innych regularność, tolerowano mu zawsze i wszędzie, — Wynikła ona z ciągłego dogadzania paniczowi, który w niezależnym swym bycie, chciał zawsze, ażeby nie czas nim, lecz on czasem rządził. Można by było tysiące szczegółów dziwaństwa jego przytoczyć: naprzykład, kupiony na nowy rok kalendarz oznaczał i zapisywał, gdzie przez cały rok i u kogo będzie, co też najregularniej wykonywał. Jeżeli zupełna była bezdroż, woły kazął do pojazdu zaprzęgać, jeżeli o pół godziny wprzód przyjechał do miejsca przeznaczonego, to przed bramą czekał, patrząc na zegarek i wjechał na dziedziniec o naznaczonej godzinie. Z Warszawy wracał do Świsłoczy na obiad i nigdy się nie spóźnił. Taki kalendarz był wiadomy wszystkim, i każdy wiedział kiedy miał czekać pana Referendarza. W instrukcji ekonomicznej, każdy rządca miał za-lecenie, ażeby drogi ze wsi do wsi i z folwarku do folwarku były drzewami wysadzone, coż więc dziwnego, że wiedząc dzień przyjazdu pańskiego, służy świeżo ścięte drzewka wtykali w ziemię na jeden raz, a on był z tego porządku zadowolniony. Czułe nadzwyczaj miał serce, lubił witać swych gości, ale nie mógł zęgnąć się z nimi. Każdy więc z przyjeżdżających musiał z góry oznaczyć czas swego wyjazdu i jak najraniej się do Świsłoczy

wyjechać. Służącym za przewinięcia kłęcząc kazął, i często w przedpokoj, wchodzący gość, znalazł kilku lokajów, ale wszystkich kłęczących, tak, że drzwi otworzyć nie było komu. Znieść niemógł sukien poplamionych, raz postrzegł plamę u lokaja podającego mu półmisek, natychmiast kazął potrawę oddać drugiemu lokajowi, a stary z siwemi włosami kredensierz musiał u stołu kłęcząc do końca obiadu. Wszystko to jednak, jakieśmy rzekli, nie odwracało serce ludzkich od niego, a on pędził swoje lata szczęśliwie, otoczony zawsze ludźmi dobrze mu życzącymi.

Wśród życia tak na pozór nieczynnego, nad-szedł rok 1804, rok reformy uniwersytetu Wileńskiego. Jan Śniadecki przybył do Litwy, znajomość jego z Referendarzem Tyszkiewiczem zamieniła się w przyjaźń opartą na wzajemnym szacunku. Śniadecki został następnie rektorem, a cele i myśli jego pojmował dobrze Tyszkiewicz. Rektor chciał działać skutecznie i pożytecznie w rozwijaniu oświaty, szukał więc środków ku temu. Pan Referendarz miał środki i najlepsze chęci, ale ich na wiatr i słowa lekkomyślne, ubarwiane dobrem ogółu nie puszczał, wierzył więc Śniadeckiemu, zaufał jego sercu i zupełnie w kierunku swych czynności jemu się oddał. Gubernja Grodzieńska wówczas posiadała ośm wyższych zakładów naukowych, sprawowanych przez zgromadzenia zakonne. Zaszczyt to duchowieństwu przynosi, że w okręgu naukowym Wileńskim aż do roku 1832, dwadzieście jedna szkoła była w ręku cywilnych nauczycieli, a siedm-dziesiąt sześć zakonnic bezpłatnie utrzymywali. Ale przy ogólnej reformie zwrócono na to uwagę, i dla tego Śniadecki w gubernji Grodzieńskiej za korzystne uważał założenie świeckiego gimnazjum. Tę właśnie potrzebę krajową ułatwił pan Wincenty Tyszkiewicz, zakładając gimnazjum we Świsłoczy i dając kapitał 10,000 czerwonych złotych, na jego potrzeby. Nastąpiły czasy ciężkie dla piśmiennictwa polskiego. Szekel oręża nie sprzyjał muzom, monumentalna praca Lindego dla braku znacznych funduszy, niemogła być dokończoną. Śniadecki przełożył tę potrzebę Tyszkiewiczowi. Jakie było tego następstwo, kraj wie ze sprawozdania Lindego, a skromność uawet imie szczerobliwego mecenasa ukryte mieć chciała. Gdzie duch twój zacny i szlachetny mężu! gdybyś żył dzisiaj!...

Życie jego było obrazem cnót domowych i publicznych. Śmieszności osobiste nie przeważały szali zalet człowieka, we wszystkich jego czynnościach wpływ początkowego ukształcenia odzwierciedlał się zawsze. Tak używać swoich dostatków, z tego punktu zapatrywać się na potrzeby krajowe, jest to bez zaprzeczenia, najpiękniejszym celem życia oświeconego człowieka i obywatela. Referendarz Tyszkiewicz umarł nagle w 1816 roku, w powiecie Pińskim w Duboi, dobrach krewnej swojej kasztelanowej kurzenieckiej. Poehowany w sklepach familijnych w Łochojsku, w nogach rodziców swoich, w grobie wzniesionym przez niego samego, z tym skromnym napisem „syn Wincenty.”

(E. T.)

21 lutego 1860.
Wilno.

KORRESPONDENCJA RURYERA WILEŃSKIEGO.

Z Warszawy.

d. 18 marca 1860 r.

Inter fractus folia.

Słowo o rzemieślnikach, cechach i gospodach. Nowe zakłady i stowarzyszenia. Uwagi nad konkursem Żółkowskiego. Chaos literacki. Teatra. Rauty. Prelekcje. Najnowsze dzieła i Hrabina.

Pisząc do was, bracia, w Warszawie, pragniemy przedewszystkiem obok chwilowych, przemijających uwydatniających się draperij w ustroju tej pani miast naszych, wglądać w głębi jej duszy starannie i odzwierciedlać te objawy jej wewnętrznej światła, które tam stale istnieją, albo nurtują rdzeń jej życia lub też ku jego bujności dopomóżd są w stanie, z kąd znowu rozpromieniając się na zewnątrz, toż samo życie dziatwie całego kraju udzielają. Macając jej pulsów, zawyrokováć możemy o stanie jej zdrowia, bez czego, jak bez terapij w medycynie, środków leczenia zapisywać niepodobna. By więc i listom tym nadać dłuższe nad jeden dzień życie, nie można pomijać poglądu na ważniejsze warstwy społeczeństwa tutejszego; je-dno ziarenko na dobry grut rzucone, wydaje

*) W Grodnie przez XX. Dominikanów, w Ży-skowie przez XX. Missjonarzy, w Brześciu przez XX. Bazylianów, w Szczuczynie przez XX. Pijarów, w Lidzie przez XX. Pijarów, w Słonimie przez XX. kanoników Lateraneńskich, w Żyrowicach przez XX. Bazylianów i w Nowogródku przez XX. Dominikanów.

może sowe owoce, — a listy te przez fatum szczęśliwe może z powrotem tu w rękach się takich obacza, — którzy albo są głównymi czynnikami tutejszego życia lub też na kierunek jego z dobrej woli wiele wpłynąć mogą.

Dla tego to posyłałiśmy wam ustępy o literatach i artystach naszych, o młodzieży szerególniej biurowej, następnie pogląd na klasę kobiet utrzymujących się u nas z życia, których los smutny, tak jak i położenie rzemieślników kraju naszego, są dowodem, jak jeszcze mało wy-maganja ekonomji publicznej mają tu zastosowania, nad którym właśnie głowy władz krajowych pomyśleć mogłyby sumiennie, zacząwszy na przykład od zreformowania przepisów fachowych jakie jeszcze anachronizmem klasy rzemieślnicze petają. Zwrócenie uwagi na to uważamy na dobre, bo to świat nasz intelektualny bardzo tu zajmuje i pobudza do dysput wprawdzie ustnych nad kulawemi formami socjalnemi klasy przemysłowców, których w samej Warszawie według cyfr urzędowych 14,000 niemal się znajduje. U nas nikt prawie z młodzieży kończącej szkoły krajowe na drogę rzemieślniczą nie wchodzi, i każdy ma słusność, bo tylko człowieka bez uczucia i o słoniowej skórze zachęcić może stan, gdzie zacząwszy od pana majstra, żony jego i czeladników, każdy ma prawo po zwierzęcemu obchodzić się z uczniem, który z pięciu lat terminu połowę prawie traci na obsługę dzieci pani majstrowej, i posylni czeladzi. Winić znowu majstrów i czeladników o postępowanie takie niepodobna, bo nieoświeconym ich oczom wydaje się ono rzeczą najslusniejszą w świecie, bo tak zresztą przywileje cechów i terminów czynić ich zniewalają. Rzemieślnicze cechy, które za dawniejszych czasów, z choragwiami na czele, przysługiwały się sprawom krajowym, w położeniu dzisiejszym słu-żą tylko za nieprzyjazne obozy względem siebie i zamiast jednoczyć rozdwarzają braci, nigdy zaś podnieść godności człowieczej ani rozwinąć rzemiosł nie mogą, bo to tylko wolna konkurencja uczynić jest wstanie. Uprzywilejowane gospody rzemieślnicze, pierwszy zły wyraz cechów, gdzie każdy wyzwalający się musi najmniej 100 złotych na upojenie drugich stracić, stają się jaskiniami nalogowych skłonności, których tolerować nie należy, a które nie dziw, że 706 tutejszych szynków wódki i piwa, prócz kilkudziesięciu bawarji, na stopę niezwykłego powodzenia stawiają. Wszakżeż zniesienie cechów i terminów, a w miejscu nich założenie formalnych szkół rzemieślniczych, zle naprawićby mogło, i to tym więcej, gdyby gospody pijacze zastąpiono rzemieślniczymi resursami, których projekt podawał tu ksiądz Stecki, mając na celu podwyższenie moralności i oświaty tej klasy licznnej, godnej w imie postępu i pożytku krajowego lepszego stanowiska w społeczeństwie naszym.

Gospodarstwo rolne ma już przed sobą piękniejsze niż kunszt i rzemiosła nadzieje; Towarzystwo rolnicze wszedłszy raz na chwalebna działan drogę, zachęca i gotuje materiały do okwitszej niż dzisiaj szpizarni kraju. Prócz poprzednio wymienianych rezultatów, notujemy tu założenie z początkiem roku bieżącego przez akcjonarjuszw Fabryki chemicznych na w o z ó w pod Warszawą z kapitałem zakładowym 400,000 złp, rocznie, a to przez wydanie 1200 sztuk obligów udziałowych, z których każdy na zł. 333 gr. 10 jest wystawiony. Spółka ta, pod firmą Bieczyńskiego, Toblera i Spółki, której podobne istnieją już w Angji, Francji, Belgji i Niemczech, ma zakreślony czas trwania na lat 50. — Spółka kilku obywateli z Plockiego, zawiązana w celu wybudowania Miłyna parowego w Plocku za sumę 500,000 złp. oraz nowo zaprowadzona w Mokotowie pod Warszawą na wielką skalę, fabryka cegieł na sposób walloński, pod firmą Wład. Zdzitowiecki i spółka, są dalszemi dowodami działalności krajowej na gospodarczym polu. Sposób walloński, różniący się od praktykowanego dotąd metody, wypalania cegieł na węglu, nadzwyczaj zaoszczędza drzewo: na wypalenie bowiem 1000 sztuk cegieł wymaga tylko kosztu pół dwónasta złotego, gdy dawniej zużywano drzewa za zł. 30. Dodajemy tu jeszcze zawiązanie się spółki z 30-u obywateli w Podlaskim i Stanisławowskim w celu założenia składu w machininarzędzi gospodarstkich, oraz zbywania ich za cenę kupna i koszt kommissowego; w końcu założenie Cukrowni na podstawie spółki w Plockiem i podobnej organizującej się w Czerskiem.

Przyklaskując wszystkim stowarzyszeniom jednoznacznie siły materialne i moralne, oraz zawiązującym się w celu wyższym i szlachetniejszym niż indywidualne opędzanie potrzeb, notujemy tu jeszcze uorganizowanie w dniu 18 lutego r. b. kassy wsparć dla podupadłych farmaceutów oraz wdów i sierot po farmaceutach pozostałych. Będzie ona istnieć przy Radzie lekarskiej i pod jej nadzorem, a ubodzy, odznaczający się młodzi farmaceuti

na kształcenie się dalsze w niej znajdują zasoby. Członkowie składają datki jednorazowy w ilości zł. 6 gr, 20, a następnie najmniej tyleż co kwartał wnoszą obowiązkowo, lecz to tylko właściciele aptek, niewłaściciele zaś połowę tego. Do podobnie zawiązanych Towarzystw liczymy w Warszawie: Towarzystwo wsparcia podupadłych lekarzy, Towarzystwo wsparcia artystów muzycznych i w części od kilkuset lat istniejące Arcybractwo literackie.

Idąc za prądem umysłowego życia naszego, potrącamy tu o rezultat konkursu Żółkowskiego, którego sprawozdanie ogłosili nam pisma miejscowe. Dowiedzieliśmy się, że z 41 złożonych do oceny komedji za najlepsze uznano: Dzieje Serca, Po naszymu i Suknię balową; wszystkie trzy komedje mają swe zalety w czytaniu, dramatyczność ich bowiem uwidatnić nam ma dopiero teatr amatorski w celu dobroczynnym odegrać się wkrótce mający, bo Dyrekcja teatrów warszawskich ta spleśniała staruszka, najwięcej graniu i tańcom hołduje, i t. m. tylko wyróżnia się od prowincjonalnych naszych lub za granicą kraju istniejących teatrów, które szybkim przedstawianiem rodzinnych utworów na większą wdzięczność ziomków zasługują. Ztąd też myśl założenia u nas stałego teatru amatorskiego, która niestety w związku upadła, rokowała nam wyręczenie pod tym względem chorującej na niemoc dramatycznej sceny teatrów warszawskich. Wprawdzie mieliśmy niedawno przedstawioną komedję oryginalną p. Pięnkowskiego p. n. s. e. n. a za sceną, napisaną z małą zaletą sceniczną ale za to błyszczącą prawdą, wielkim uczuciem i ogniem, — oraz przepolszczony obrazek dramatyczny Obiaduję z matką, godny lepszego przyjęcia od tego, jakie mu publiczność wymierzyła; ale gdzie jest premijowana komedja Majątek albo Imię, gdzie jest List Żelazny, Barbara Radziwiłłówna, lub tyle komedji oddawna przez Dyrekcję przyjętych, — doprawdy, oswobodzenie z niewoli dyrekcyjnej tych kilkunastu dzieł komicznych muzy pilniejszym być powinno niż ubieganie się o nowe konkursowe prace. Dziwi także wielu, jakim sposobem sędziowie konkursowi mogli ocenić na le z y c i e 40 komedji przez czas miesiąca jednego? Wprawdzie oznajmiano nam, że w hurtownych częściach prace te oddawano do przejrzania pojedynczym sędziom, lecz w takim razie, po cóż 8-iu sędziów stanowiono, kiedy pojedyncze zdania stanowiły o wartości utworów? Sądząc chłopskim rozumem, wszystkie komedje powinny być odczytywane w obec całego kompletu sędziów, a nie tylko cztery według zdań pojedynczych wybrane, bo przez to samo sąd na razie wydany nie rozdziły niepotrzebnych może myśli. — Z ósmiu tych sędziów uważają tu zgodnie i z naszym zdaniem za prawdziwie kompetentnych: pp. Jasińskiego, dyrektora tetarów warszawskich, Fr. hr. Skarbka, I. J. Kaszewskiego K. Kaszewskiego zdolnego recenzenta i belletrystę, oraz Chęcińskiego autora Szlachectwa duszy. Mnogość bowiem sędziów analoguje się z przysłowiem: gdzie wiele kucharzy, tam lichy obiad; z resztą mówili mędrzy Treś faciunt consilium, a pp. Kraszewski, Kaszewski, Jasiński lub Chęciński pod prezydencją np. hr. Skarbka rekojmie stanowią światłego sądu o będących znowu w projekcie konkursów podobnych zapewnić nam mogą.

Znaczna część publiczności warszawskiej a nawet kraju całego, śledząc bieg i pożytek prasy perjodycznej, w obecnych czasach wprost przeciwne sobie o niej uformowała zdania, dzieląc się głównie na dwa obozy, z których jeden wyłącznie za godło Gazetę Warszawską sobie przybiera, a drugi mniej liczny, nie ganiąc pierwszej, Gazetę Codzienną. Rozdwojenie tego poglądu widoczne tu jest wszędzie: w domach, prywatnych, literackich zebraniach i dorywczych artykułach

pism naszych. Zapatrując się na tę rzecz bezstronnie, nie można innego do dzisiaj wyrzec zdania jak że tak jedna jak i druga gazeta ku dobru krajowemu dąży, że emulacja ich na drodze postępu rozdrażniająca tylko redakcje, korzyść widoczną dla czytającej publiczności przynosi, oraz że szkodliwych nam tendencji nie dojrzelibyśmy nigdzie, a indywidualne wyrażania się częstokroć próżnością techną ze stron zapasników, żadnych nam smutnych myśli nie rodzą; bo błądzić jest rzeczą ludzką, i błąd zapominać się godzi, czyni ohydne tylko godne są wzgardy i kary. — Jednak śród tego chaosu literackiego, z którego się przecięż myśl jasna wydobyć musi, są tu literaci, którzy dobro nauki stawiając wyżej niż schlebianie przemienym okolicznościom, nie upatrują tam złego, gdzie go się dopatrzyć niepodobna i przez to nie pomagają do zawikłania drogi prawdy i poczytych dążeń. Liczba wszakże prawdziwie zaenych literatów, którzy życie swoje z piórem godzą, bardzo jest szczupła; niektorzy z nich dar boży władania piórem zamienili w rzemiosło, czyniąc z niego podnózek dla światowych względów, inni znowu mieniać się w oczach swoich za prometeuszów piśmiennictwa, na młode zdolności i talenta z nadętą protekcyjnością, niewiarą lub zazdrością patrzają i stają się zawałami na drodze postępu, a są i tacy ze starych weteranów, którzy o każdej części literatury sąd sobie ze zdań napływowych, obcych urobiwszy, łokiem rutyny prace świeże przemierzać zwykli. — Sympatyczne ogłowi pióro przedstawia się tu w świeżych pracach pism czasowych: Bartoszewicza, Kaszewskiego, Edwarda Siwińskiego, bardzo sumiennego nowego recenzenta, dalej Zmorskiego, Wolskiego, Wieniarskiego, Niewiarowskiego (mianowicie mozaikowa forma feljetonowa wychodzącej G w i a d k i w poglądach na życie warszawskie), w końcu p. Hniewicz (poezje) i Przybylskiego (powiastki w Kronice).

(Dokończenie nastąpi.)

Marca, 24 d. 1860 r.

Szanowny redaktorze!

Z artykułów czytanych widzimy, że ogłoszenie pięknego czynu, znajdzie zawsze miejsce w szpaltach Kurjera. Niech mi więc wolno będzie przez organ ten złożyć najwyższe dzięki księdzu Pułce, wikarjuszowi parafjalnego kościoła murywanego Oszmianki (w pow. Osz.), za cierpliwość chrześcijańską i gorliwość wzorową, w pracy nad ludem w celu wyrwania go z najstraszniejszego naloгу pijaństwa, który się rozszerzył do takiego stopnia, że spotkać pijanego było faktem codziennym. Przestrogi, groźby panów, napomnienia kapłanów, okropne i widoczne skutki tego naloгу, nie mogły ich z jego więzów uwolnić.

Skoro doleciała do ich parafji wieść o zawiązującym się bractwie wstrzemięźliwości, z początku śmieli się z tego, lecz przykład zbawienny, łagodny a przemawiający do pojęć ich nauki ks. Pułki, który im przedstawił w najohydniejszym świetle naloг ten, pomału wpłynęły na rozkrzewienie wstrzemięźliwości, do czego przyłożył się trochę przykład ościennych wiosek. Jednak gdy sąsiedzi na nowo pie zaczęli, ks. P. obronił od tego swe owieczki, a w parafji jego nie tylko, że obrzydzili wódkę i do ust jej nie biorą, ale nawet w karczmie swęj nikomu pić nie pozwalają.

Były przykłady gorliwości ich, w wykorzenieniu zła tego, posunęte aż do popierania swych zasad siłą pięści, od czego odwiódt ich kapłan pobożny, w imię miłości bliźniego, wychodząc z zasady: nauczajcie własnym przykładem braci waszych.

Daj Boże, aby przykład ten zachęcił i innych do pilnego czuwania, nad stroną moralną włóścian naszych, t. m. bardziej gdy byt dobry i moralność jest jedyną podstawą przyszłości w obec dzisiejszych reform. Kochajcie ich tylko, pracując nad tem, aby nie pijąc wódkii oddali się z zamilowaniem pracy, a zaspokoikowsy oszczędzonym groszem nie jedną domową potrzebę, otarli lzy niedoli, i poczuli w sobie siłę dźwignięcia się ze stanu obecnego odrętwienia. Pracujcie, a błogosławieństwo ludu i lzy wdzięczności będą nagrodą za trudy, któreście dla nich ponieśli.

Galwja.

КАЗЕННЫЕ ОБЪЯВЛЕНИЯ.

1. Канцелярия г. Виленскаго военного, Гродненскаго и Ковенскаго генераль-губернатора объявляет, что Прусский поданный Герман Ширваген (Schierwagen) возвращается за границу. Тит. Сов. Зубовичъ. (188)

ЧАСТНЫЕ ОБЪЯВЛЕНИЯ.

1. Въ домѣ коллежскаго ассесора Семковскаго на Лукишкахъ при рѣкѣ Вилии отдается въ наемъ помѣщеніе изъ семи комнатъ со всеми выгодами и сей же домъ каменный съ другимъ деревяннымъ на томъ же дворѣ и каменными сугеренами по случаю отъѣзда назначенъ въ продажу. О условіяхъ можно узнать у г. чиновника казенной палаты Гедройца. (183)

1. Книжный магазинъ Мавриція Оргельбранда получилъ слѣдующее сочиненіе: ПРАКТИЧЕСКІЙ УЧЕБНИКЪ для фотографіи по новѣйшимъ ея усовершенствованіямъ и примѣненіямъ; составленный І. К. Митурскимъ. Одесса, 1859, 2 т. р. сер. 6. (185)

ОГЛОШЕНИЯ СКАРБОВЕ.

1. Kancellarja p. Wilenskiego wojennego, Grodzienskiego i Kowieńskiego jenerał-gubernatora ogłasza, iż Pruski poddany Herman Schierwagen powraca za granicę. Radzca Honorowy Zubowicz. (188)

ОГЛОШЕНИЯ ПРИВАТНЕ.

1. W domu assessora kolegialnego Semkowskiego na Łukiszkach nad Wilią, wypuszcza się w arendę mieszkanie z siedmiu pokojów ze wszelkimi wygodami, i tenże dom murywany z drugim drewnianym na jednym dziedzińcu z murywanymi suterunami, z powodu wyjazdu dziedzica sprzedaje się. O warunkach można się dowiedzieć u urzędnika izby skarbowej Giedrojcia. (183)

1. Za pozwoleniem naukowego okręgu Wilenskiego, odkryłam powiatowy żeński pensjon dla szlacheckich panien w Lidzie, o trzech klassach; o czém mam honor zawiadomić potrzebujących, polecając się względem świetnej publiczności. Elżbieta Tabenska. (189)

Księgarnia p. f. RUBENA RAFAŁOWICZA w Wilnie przy ulicy Zamkowej, naprzeciw Wielkiej remizy, otrzymała między innymi następujące dzieła:

Wrażenia Pielgrzymy po swojej ziemi poemat Władysława Syrokomli część I. Wilno 1860 (nakładem autora) rs. 4. Miesiąc Czerwiec poświęcony czci najśłodszego serca Jezusowego. Warszawa 52 1/2 k. Nabożenstwo na cześć Niepok. poczęcia Najśw. Maryi Panny. Wilno 1859. 75 k. Godziny Rozmyślania czyli rady i przestrogi dla młodzieńców, z francuzkiego. Warszawa 1860. 75 k. Powiastki moralno-fantastyczne podług Duńskiego H. C. Andersona naśladował fr. W. Lewestam z 48 drzeworytami. Warszawa 1859. rs. 1 k. 50.

Praktyczna Nauka hodowania drzew owocowych z osobliwym względem na włóścian i młodzież szkolną, po wsiach i miasteczkach przez F. W. Wricha. Bochnia 1859. 40 k. Nauka uprawy łąk, z niemieckiego podług Friesa wydał L. Łąkowski, z 220 drzeworytami w tekście. Warszawa 1860. rs. 1 k. 50. Pamiętnik dla gospodarzy wiejskich wydany nakładem tow. rolniczego w kroles. polskiem w oprawie. Warszawa 1860. 60 k. Anatomia opisowa ciała ludzkiego przez D-ra Lud. Ad. Neugebauera. Warszawa 1860, dotąd znajdują się już na składzie 3 zeszyty.

Księgarnia, przyjmuje także jeszcze prenumeratę na najtańsze pismo robot i mód damskich w języku polskim p. t.: «PENELOPE» wychodząca; cena na miejscu wynosi rs. 2 k. 25 z przesyłką zaś rs. 2 k. 70.

Powyższe dzieła jako też wszelkie inne jakikolwiek bądź katalogiem ogłoszone, na żądania jak najspieszniej pocztą księgarnia wysyłać nie omisszka. 1. (175)

Do WW. księgarzy: J. Zawadzkiego w Wilnie, G. Gebethnera i sp. w Warszawie, i L. Idzikowskiego w Kijowie, oddano na GŁÓWNY SKŁAD następujące wydane w Petersburgu dwa dzieła:

ZASADY EKONOMJI POLITYCZNEJ, J. S. Milla, tłum. z angielskiego, 2 t., str. 428 i 559, cena rs. 2 k. 40; i LITOŚĆ W STOSUNKU DO CYWILIZACJI, Dra Pernerera, tłum. z niemieckiego, str. 150, cena kop. 25. 1. (187)

ВЪ МАГАЗИНЪ ИВАНА ГУБАРЕВА, вновь полученъ свѣжій транспортъ товаровъ, а именно: СЕМГИ высшій сортъ, ИКРА, МУКИ ЕЛЕЦКІЙ высшій сортъ, турецкій рахатъ лукумъ, айва, разныя кухонныя припасы, и много другихъ товаровъ. 1. (178)

1. Главная контора сооружения желѣзной дороги отъ Динабурга до Прусской границы объявляетъ о выѣздѣ за границу французскаго подданнаго Жюголовича. (184)

ВИЛЕНСКІЙ ДНЕВНИКЪ.

ПРИѢХАВШІЕ ВЪ ВІЛЬНУ. Съ 21-го по 24-го марта.

ГОСТИНИЦА НИШКОВСКІЙ.

Изъ Вил. губ.: пом.: Каминскій. Ходзько. Грабовскій. надв. сов. Смуковскій. пом. Янушкевичъ. ротм. улан. полка Секулковскій. — Изъ Ков. губ.: пом.: Янкевичъ. Яковлевъ. — Изъ Гродна: учит. Шмидъ. куп.: Роза. Фидлеръ.

Изъ Вил. губ.: пом.: Карлъ Томашевскій. гр. А. Храповицкій. пом.: А. Карловичъ. пом. К. Довгалло. князь Пузына. — Изъ Мин. губ.: пор. артилл. Б. Статинскій. — Изъ Гродна: майоръ Ворожбитъ. — Изъ Москвы: поруч. Штраухъ.

ВЪѢХАЛИ ИЗЪ ВІЛЬНИ. Съ 21-го по 24-го марта.

Въ Вил. губ.: пом.: Каз. Нарвойскаго. В. Гедройца. С. Бодановича. отст. штабсъ-ротм. Шыковскій. отст. пор. А. Ольшевскій. штабсъ-кап. артилл. II. Одаховскій. п. ст. сов.: Глушановскій. Стефановичъ. Бялковскій. Кржиwickий. Въ Ков. губ.: отст. ротм. Козакowski. поруч. Энгельгардъ. — Въ Новгород. губ.: началь. 1-й резерв. дивизіи, генерал-лейтенантъ К. Тыбе.

1. Виленскій дворянскій клубъ, считающій нынѣ болѣе трехсотъ членовъ, вызываетъ желаніе взять на содержаніе съ 23 числа апрѣля мѣсяца сего года, клубный трактиръ, на слѣдующихъ условіяхъ: 1) столовая, буфетъ и кухня, какъ принадлежащие клубу, отдаются содержателю безплатно; 2) отопленіе и освѣщеніе етоловой и буфета, а также выдача жалованья прислугѣ, производится на счетъ клуба; 3) за содержаніе въ клубѣ трактира и продажу различныхъ закусокъ, напитковъ и проч. никакой особенной пошлины не взимается. 4) содержатель трактира долженъ имѣть собственную кухонную и столовую посуду, столовое бѣлье и приборы; 5) онъ долженъ готовить хорошій столъ для членовъ клуба и доставлять всѣ помянутыя выше предметы хорошаго качества и по цѣнамъ, существующимъ въ другихъ трактирахъ города Вильны. Сверхъ того дозволяется ему, содержателю трактира, въ особомъ помѣщеніи при клубѣ, имѣть столъ и для постороннихъ поспителелей.

Желаніе получить подробнѣйшія свѣдѣнія благоволятъ обратиться къ директору хозяйству князю Адольфу Гедройцу, квартирующему при переулкѣ Скопова, въ домъ Бартеровой, преждѣ Бартошевича. 1860 года марта 20 дня.

За вице-предсѣдателя гр. Иванъ Тышкевичъ. Секретарь Юраго. (186)

1. Klub szlachecki w Wilnie, liczący obecnie trzystu kilkudziesięciu członków, wzywa życzących wziąć na siebie od 23 kwietnia ter. roku, utrzymanie klubowej restauracji, na następných warunkach: 1) sala stołowa, bufet i kuchnia, jako należące do klubu, oddają się restauratorowi bez płatnie, 2) opał i oświetlenie sali stołowej i bufetu, oraz wypłata pensji posłudze, załatwia się kosztem klubu, 3) za restaurację klubową i sprzedaż rozmaitych zakąsek, trunków, napojów i t. d. żadnej rządowej opłaty nie pobiera się, 4) restaurator obowiązany mieć własne kuchenne i stołowe naczynie, stołową bieliznę i serwisy, 5) obowiązany też dawać dobry stół dla członków klubu i dostarczać wyżej wymienione szczegóły, w dobrym gatunku, i po cenach jakie praktykują się w innych restauracjach miasta Wilna, Nadto pozwala się restauratorowi, w osobnym przy klubie, lokalu, utrzymywać stół dla postronnych gości. Życzący powziąć bliższą informację, raczą udać się do dyrektora gospodarza księcia Adolfa Giedrojcia; mieszkającego przy zaułku Skopówka w domu Wagnerowej, dawniej Bartoszewicza. — Dnia 20 marca 1860 roku.

Zastępca wice-prezesa Jan hr. Tyszkiewicz. Sekretarz Juraho. (186)

MAGAZYN JANA GUBAREWA, otrzymał świeży transport następujących artykułów: SIEMGI najlepszym gatunku, KAWIORU, MAKI JELECKIEJ najlepszej, турецкій рахатъ-лукумъ, айвы, różnych kuchennych artykułów i innych towarów. (178)

1. Główne biuro budowy drogi żelaznej od Dynaburga do granicy Pruskiej, zawiadamia o wyjeździe za granicę francuzkiego poddanego Zagolowicza. (184)

DZIENNIK WILEŃSKI.

PRZYJECHALI DO WILNI. od 21-go do 24-go marca.

HOTEL NISZKOWSKI.

Z gub. Wileń.: ob.: Kaminski. Chodźko. Grabowski. rad. dw. Smukowski. ob. Januszkiewicz. rotm. pułku ułan. Steklucki. — Z gub. Kow.: ob.: Jankiewicz. Jasiukowicz. — Z Grodna: nauczyc. Szmid. kupiec. Roz. Fidler.

Z gub. Wil.: ob. Karol Tomaszewski. hr. Ad. Chrapowicki. ob.: Kartowicz. Kaz. Dowgiatto. ksiądz Puzyna. — Z gub. Mińsk.: por. artyl. Bol. Statynski. — Z Grodno: major Worozbit. — Z Moskwy: porucz. Strauch.

WYJECHALI Z WILNI. od 21-go do 24-go marca.

Do gub. Wil.: ob.: Kaz. Narwojsz. Wit. Giedrojć. St. Bohdanowicz. dym. sztab-rotm. Szwykowski. dym. porucz. Al. Olszewski. sztab-kap. artyl. Jul. Odachowski. rz. radzca stanu: Huszanowski. Stefanowicz. Białochi. Krzywicki. — Do gub. Kow.: dym. rotm. Kozakowski. porucz. Engelhard. — Do gub. Nowgorod.: naczel. 1-jej rezerw. dywizji jenerał-lejtnant Kar. Tybe.

МЕТЕОРОЛОГИЧЕСКІЯ НАБЛЮДЕНІЯ НА ВИЛЕНСКОЙ ОБСЕРВАТОРИИ. POSTRZEZENIA METEOROLOGICZNE NA OBSERWATORIUM WILEŃSKIM.

Table with 6 columns: Miesiąc i dzień, Barom. po razd. Angl., Termometr Reaumur., Kierunek i sila wiatru, Stan nieba. Rows for March 22, 23, 24 with various weather and temperature data.

ЦѢНЫ въ Вильнѣ на базарахъ и рынкахъ. — CENY w Wilnie, na targach i rynekach. отъ 21 до 24 марта. Ржи (привезено 120 четв.) — Żyta, (przywieziono 120 czetw.) по 5 р. г. — р. od 21 do 24 marca Пшеницы (прив. 40 четв.) — Pszenicy (przyw. 40 czetw.) по 11 — — — Ячменя (прив. 60 четв.) — Jęczmienia (przyw. 60 czetw.) » 4 — 25 — Гречихи (прив. 20 четв.) — Gryki (przyw. 20 czetw.) » 3 — 50 — Овса (прив. 100 четв.) — Owsa (przyw. 100 czetw.) » 3 — 25 — Гороху (прив. 16 четв.) — Grochu (przyw. 16 czetw.) » 4 — 50 — Картофеля. — Kartofli » 3 — — — Сѣна пудъ (500). — Siana pud. (500) » — 30 — Соломы (прив. 45 пудъ). — Słomy (przyw. 45 pudów) » — 14 — Льна пудъ. — Lnu pud. » 3 — 50 — Масла пудъ. — Masła pud » 9 — 50 —

КАЗЕННЫЕ ОБЪЯВЛЕНИЯ.

3. По несправности в платежѣ дохода настоящихъ содержателей оброчныхъ статей, в Виленской палатѣ государственныхъ имуществъ 11 апрѣля 1860 г., будетъ производиться торгъ съ узаконенною переторжкою, на отдачу въ новое содержаніе нижеозначенныхъ оброчныхъ статей съ 1-го января 1860 года впредь до повблочной постраціи. Желающіе явиться къ торгамъ, обязаны представить законные залогом на половину годовой арендной суммы и особо также на третью часть оцѣнки строеній. Въ случаѣ представленія въ залогъ имущества другихъ лицъ, должно быть прилагасмо удостоверение о согласіи довѣрителей на подверженіе ихъ имущества въ залогъ съ обращеніемъ на оный прямо взысканія при несправномъ платежѣ сьемщикомъ дохода. Торги будутъ производиться изустно съ принятіемъ при томъ и запечатанныхъ объявленій по существующимъ на сей предметъ законамъ. Условія отдачи ихъ въ содержаніе, будутъ предьявлены желающимъ въ палатѣ во все присутственные дни отъ 8 часовъ утра до 4 часовъ по полудни.

В Ъ Д О М О С Т Ь

казеннымъ оброчнымъ статьямъ предаваемымъ къ торгамъ въ присутствіи Виленской палаты государственныхъ имуществъ 11 апрѣля 1860 года для отдачи въ содержаніе.

N. по порядку.	N. окладной книги.	Названіе оброчныхъ статей по уѣздамъ.	Количество земли.	Исчисленный доходъ.		Платимый доходъ.		Оцѣнка строеній.
				Руб.	К.	Руб.	К.	
ВИЛЕНСКОМУ.								
<i>Казенныя.</i>								
Въ им. Интурки.								
1	—	Ферма Интурки	317,63	220	16½	547	76½	562
		Рыболовство на 21 озерахъ	977,52	120	—	—	—	—
		Запасныя земли	39,58	55	23½	—	—	—
Въ им. Шешоле.								
2	—	Сѣнокосы по дер. требующіе осушки и расчистки	1361,97	177	10	177	10	—
<i>Приходскія.</i>								
Въ им. Сангунишки.								
Мейшагольской плебаніи.								
3	25	Сѣнокосы при м. Ширвинтеляхъ	5,22	2	—	2	—	—
<i>Отдѣльныя статьи.</i>								
4	—	Ненаселенный участокъ Некрашуны	11,00	5	55	5	55	—
ОШМЯНСКОМУ.								
<i>Подушховныя.</i>								
Въ им. Цудзенішки.								
1	—	Участокъ занятый подъ Каменно-логскую почтовую станцію	4,00	3	65	20	50	—
Въ им. Лоскъ.								
2	46	Запасныя земли б. ф. Сокольниковъ, и по дер. Лоскъ 2½ участка, въ дер. Великое Запрудье 8½ участка, въ дер. Слободка 2 участка, въ дер. Коцеличе 2½ участка, въ дер. Старжинки ½ участка, въ дер. Бобрувка 1 участка, и въ дер. Осиповце 1-е одинъ участокъ	374,15	252	24	252	24	—
<i>Приходскія.</i>								
Въ им. Оцоклиново Вишнево-ской плебаніи.								
3	—	Запасныя земли быв. фольв.	13,67	14	39	14	39	—
<i>Конфискованныя.</i>								
Въ им. Сморгоне.								
4	—	Лавки въ мѣст. Сморгоняхъ	—	49	95	49	95	—
		Бани тамъ же	—	10	—	10	—	—
<i>Монастырскія.</i>								
Въ им. Гудогая Остро-вецъ.								
5	—	Запасныя земли	82,21	41	92	45	—	—
Въ им. Плебанце.								
6	—	Запасныя земли при дер. Зноски	77,26	57	53¼	60	75	—
Пропинація въ частномъ мѣстечкѣ Олышаняхъ								
Въ им. Вейкшишки.								
7	—	Вакантыя земли быв. фольварка и мельница	174,91	137	80	137	80	372
<i>Отдѣльныя статьи.</i>								
8	—	Ненаселенный участокъ Клевки	20,04	15	66½	15	66½	—
9	—	Выдѣлъ изъ им. Яхимовщины	6,17	4	80	4	80	—
ТРОКСКОМУ.								
<i>Казенныя.</i>								
Въ им. Пуне.								
1	57	Запасныя земли по дерев.: Пузаны, Войтышки, Жегары, Наргелишки, Рубанцы и Пушаны	223,35	128	65	128	65	—
Въ им. Кружунце.								
2	—	Запасныя земли б. фольварка	64,11	44	34	44	34	—
Въ им. Немонайцѣ.								
3	17	Фольварокъ Бальники	—	203	43	—	—	299
		Участокъ при м. Немонайцѣ	274,00	8	—	—	—	—
		при застѣнкѣ Больники	—	55	66	—	—	—
195		Рыбная ловля на 6 озерахъ	122,43	15	—	376	25	—
146		Мельница при м. Немонайцѣ	0,02	25	—	—	—	30
546		Два дома въ м. Немонайцѣ	1,35	72	—	—	—	10
547		—	—	—	—	—	—	—
Въ им. Меречъ.								
4	—	13-ть лавокъ въ м. Меречи	—	130	—	81	25	300
<i>Подушховныя.</i>								
Въ им. Серафинішки.								
Принятыя по замѣну отъ Троцкого Венедиктынскаго монастыря, запасныя земли быв. ф. Серафинішки								
5	—	—	150,00	90	64	90	64	—
Въ им. Михнишки.								
Участокъ земли при дер. Кондишки								
6	—	—	18,04	11	89	11	89	—
Въ им. Ковенская Бака.								
7	—	Запасныя земли б. фольварка	92,30	115	82	115	82	78
Въ им. Судвоишки.								
8	75	Запасныя земли при дер. Судвоишки и Сабово и при застѣнкѣ Сабово	34,25	47	48	47	48	—
<i>Приходскія.</i>								
Въ им. Бучаны Гегузи-нско-й плебаніи.								
9	—	Участокъ земли при дер. Бучаняхъ	12,08	13	31	13	31	—
Въ им. Подворжишки Пу-нско-й плебаніи.								
10	—	Запасныя земли б. ф. Подворжишки	87,02	58	4	58	4	—
		Запасныя земли при мѣст. Пуне	134,36	80	18	80	18	—
ЛИДСКОМУ.								
<i>Казенныя.</i>								
Въ им. Лиды.								
1	—	Запасныя земли б. фольв. Горне	158,30	81	44	86	36	194
		Запасныя земли быв. фольв. Лиды состоящія въ лустраціонномъ инвентарѣ утвержденныхъ министествомъ въ 26 день мая	—	—	—	—	—	—

OGŁOSZENIA SKARBOWE.

3. Z powodu nieakuratnego opłacania dochodu przez obecnych dzierżawców artykułów czynszowych, w Wilenkiej izbie dóbr państwa dnia 11 kwietnia 1860 roku będzie się odbywał targ, ze zwykłym we trzy dni przetargiem, na oddanie w nową dzierżawę niżej wymienionych artykułów czynszowych od 1 stycznia 1860 roku aż do lustracji weryfikacyjnej. Życzący przybyć na targi, mają złożyć ewikcję prawem przepisane na połowę rocznej summy arendownej i osobno także na trzecią część szacunkowej summy zabudowań. W razie złożenia na ewikcję własności innych osób, ma być załączone poświadczanie, że wierzyciele zgadzają się na przedstawienie ich funduszu na ewikcję, z narażeniem na odpowiedzialność w razie nieakuratnej opłaty dochodu przez dzierżawcę. Targi będą się odbywały słownie, z przyjmowaniem przytém zapieczętowanych deklaracji, podług istniejących w tym celu przepisów. Warunki dzierżawy, będą życzącym okazywane w izbie przez wszystkie dni zwykłych posiedzeń od godziny 8-jej zrana do 4-jej po południu.

S P I S

skarbowych artykułów czynszowych, które w Wilenkiej izbie dóbr państwa oddają się w dzierżawę z targów w dniu 11-m kwietnia 1860 r. odbyć się mających.

N. porządkowy.	N. księgi wpisowej.	Wymienienie artykułów czynszowych w powiatach.	Ilość ziemi.	Dochód wyliczony.		Dochód płatny.		Ocenienie zabudowań.
				Rub.	K.	Rub.	K.	
W WILEŃSKIM.								
<i>Skarbowe.</i>								
W maj. Inturki.								
1	—	Ferma Inturki	317,63	220	16½	547	76½	562
		Pół ryb na 21 jeziorach	977,52	120	—	—	—	—
		Zapalne grunta	39,58	55	23½	—	—	—
W maj. Szeszole.								
2	—	Łąki po wsiach potrzebujące osuszenia i oczyszczenia	1361,97	177	10	177	10	—
<i>Parafialne.</i>								
W maj. Sanguniszki Mejszagolskiej plebanii.								
3	25	Łąki przy miast. Szwintelach	5,22	2	—	2	—	—
<i>Artykuły osobne.</i>								
4	—	Nieosiadły poletek Niekraszuny	11,00	5	55	5	55	—
W OSZMIŃSKIM.								
<i>Poduшховне.</i>								
W maj. Cudzieniszki.								
1	—	Poletek zajęty pod stację pocztową Kamienny-łog	4,00	3	65	20	50	—
W maj. Łosk.								
2	46	Zapalne grunta b. folw. Sokolniki, i we wsiach: Łosk 2½ poletki, we wsi Wielkie Zaprudzie 8½ poletków, we wsi Słobodka 2 poletki, we wsi Koszczelice 2½ poletki, we wsi Starzynki ½ poletka, we wsi Bobrówka 1 poletek i we wsi Osipowce 1-e jeden poletek	374,15	252	24	252	24	—
<i>Parafialne.</i>								
W majątku Oszczoklinowo Wiszniewskiej plebanii.								
3	—	Zapalne grunta był. folw.	13,67	14	39	14	39	—
<i>Konfiskowane.</i>								
W maj. Smorgonie.								
4	—	Krama w miast. Smorgoniach	—	49	95	49	95	—
		Cieplice tamże	—	10	—	10	—	—
<i>Poklasztorne.</i>								
W maj. Gudogaje Ostrowiec.								
5	—	Zapalne grunta	82,21	41	92	45	—	—
W maj. Plebance.								
6	—	Zapalne grunta we wsi Znoski	77,26	57	53¼	60	75	—
Propinacja w prywatnem miast. Olszanach								
W maj. Wejkszyski.								
7	—	Wakujące grunta był. folw. i myn	174,91	137	80	137	80	372
<i>Artykuły osobne.</i>								
8	—	Nieosiadły poletek Klewki	20,04	15	66½	15	66½	—
9	—	Wydział z maj. Jachimowsczyczna	6,17	4	80	4	80	—
W TROCKIM.								
<i>Skarbowe.</i>								
W maj. Punie.								
1	57	Zapalne grunta we wsiach: Puzańce, Wojtyzki, Żegary, Nargieliszki, Roubanice i Pusznany	223,35	128	65	128	65	—
W maj. Krużunce.								
2	—	Zapalne grunta b. folwarku	64,11	44	34	44	34	—
w maj. Niemonajcie.								
3	47	Folwark Balniki	—	203	43	—	—	299
		Poletek przy wsi Niemonajcie	274,00	8	—	—	—	—
		przy zaścianku Bolniki	—	55	66	—	—	—
195		Pół ryb na jeziorach	122,43	15	—	376	35	—
146		Młyn przy miast. Niemonajcie	0,02	25	—	—	—	30
546		Dwa domy w miast. Niemonajcie	1,35	72	—	—	—	10
546		—	—	—	—	—	—	—
w maj. Merecz.								
1	—	13 kram w m. Merecz	—	130	—	81	25	300
<i>Poduшховне.</i>								
w maj. Serafiniszki.								
5	—	Przyjęte w zamian od Trockiego klasztoru Benedyktynów, zapalne grunta b. fol. Serafiniszki	150,00	90	64	90	64	—
w maj. Michniszki.								
6	—	Poletek gruntu we wsi Konciszki	18,04	11	89	11	89	—
w maj. Waka Kowieńska.								
7	—	Zapalne grunta b. folwarku	92,30	115	82	115	82	78
w maj. Sudwoiszki.								
8	75	Zapalne grunta we wsi Sudwoiszki i Sabowo i przy zaścianku Sabowo	34,25	47	48	47	48	—
<i>Parafialne.</i>								
w maj. Buczany Gieguzi-nskiej plebanii.								
9	—	Poletek gruntu we wsi Buczanych w maj. Podworzyszki Puńskiej plebanii.	12,08	13	31	13	31	—
w maj. Podworzyszki Puńskiej plebanii.								
10	—	Zapalne grunta b. fol. Podworzyszki przy miast. Punie	87,02	58	4	58	4	—
		—	134,36	80	18	80	18	—
W LIDZKIM.								
<i>Skarbowe.</i>								
W majątku Lidzie.								
1	—	Zapalne grunta b. folw. Górne	158,30	81	44	86	36	194
		Zapalne grunta był. folwarku Lida zostające w inwentarzu lustracyjnym zatwierdzonym przez ministerstwo d. 26 maja 1859 r.	—	—	—	—	—	—

2. Съ разрѣшенія его сятельства, князя Намѣстника царства польскаго, — въ общемъ присутствіи *Брестъ-Литовской комиссаріатской комисіи* будутъ произведены 22 апрѣля сего года торгъ, а 26 числа того же мѣсяца переторжка, на продажу нижепоименованныхъ, рекрутскихъ суконъ и не бывшихъ во все въ употребленіи штатныхъ вещей, раздѣленныхъ на два сорта: на тронутыя молью болѣе или менѣе значительно по ворсѣ и насквозь, и на поѣденныя молью до негодности на свое назначеніе, хотя и тѣ, и другія въ частномъ употребленіи могутъ принести относительную пользу, въ особенности предметы первой категоріи.

Желающіе купить эти сукна и вещи, — должны торговаться изустно, или прислать запечатанныя объявленія, съ соблюденіемъ установленныхъ законами правилъ, именно: о допущеніи къ изустнымъ торгамъ подать въ комиссію прошеніе на гербовой бумагѣ третьяго разбора, а въ случаѣ удержанія за собою послѣдней цѣны, — представить залогъ наличными деньгами на десять процентовъ стоимости купленныхъ вещей; въ случаѣ же подачи или присылки запечатаннаго объявленія, — представить при немъ, сверхъ таково же залога по соразмѣрности предложенной цѣны, и видъ о своемъ званіи, означивъ мѣсто жительства, съ надписью на конвертѣ: *«Въ Брестъ-Литовскую комиссаріатскую комиссію объявленіе къ переторжкѣ 26 апрѣля 1860 года, съ цѣнами на рекрутскія сукна и вещи.»* — Залогъ долженъ быть представленъ въ то же самое время, но въ особомъ конвертѣ, при запискѣ на простой бумагѣ, съ означеніемъ количества денегъ и имени и фамиліи объявителя. Объявленія должны быть поданы лично въ комиссію, или присланы по почтѣ съ такимъ расчетомъ во времени, чтобы онѣ были получены въ комиссію отнюдь не позже *перваго часа по полудни въ день переторжки*; объявленія же, поданныя лично, или полученныя съ почты позже означеннаго срока, будутъ оставлены безъ уваженія.

Торговаться изустно, или посредствомъ запечатанныхъ объявленій можно на все количество, на три четверти его, на половину, на одну четвертую и не менѣе какъ на восьмую часть, по желанію каждаго; но съ тѣмъ непремѣннымъ условіемъ, чтобы въ покупаемомъ количествѣ заключалась одинаковая пропорція каждаго званія продаваемыхъ предметовъ обѣихъ категорій, согласно расчету, ниже сего показанному.

Утвержденіе торговъ будетъ зависетьъ отъ его сятельства, князя Намѣстника; въ случаѣ же отказа покупателю въ продажѣ ему вещей, — онъ претендовать не долженъ и залогъ свой получить обратно.

Въ случаѣ утвержденія продажи, — покупатель долженъ представить въ комиссію слѣдующія отъ него, за зачетомъ залога, деньги въ полномъ количествѣ и вывезти изъ магазиновъ купленные имъ предметы, собственнымъ своимъ распоряженіемъ непремѣнно *въ теченіе одного мѣсяца* со дня объявленія ему объ утвержденіи продажи.

До наступленія торговъ, все продаваемое можно видѣть въ магазинахъ комиссіи въ присутственные дни, а потому никакія претензіи на счетъ качества купленныхъ предметовъ не будутъ имѣть мѣста; при чемъ покупатели должны имѣть въ виду, что: 1) каждый безъ исключенія продаваемый предметъ имѣетъ красное клеймо (масляной краски) именно: предметы первой категоріи — квадратное, съ надписью: 2-й сортъ, а второй категоріи — треугольное съ надписью: 3-й сортъ; 2) сукна находясь въ штучахъ, сложенныхъ пластами и въ сверткахъ; 3) штиты вещи, какъ то: фуражки, галстухи, панталоны, рапцы суконныя и наушники имѣютъ сплошную холщевую подкладку; шинели имѣютъ ее только подъ воротниками, въ рукавахъ и на груди; рукавицы же суконныя никакой подкладки не имѣютъ; 4) шинели и панталоны шиты на три роста, — и 5) все эти вещи, какъ вышесказано, — въ употребленіи во все не были.

Продаются слѣдующіе предметы:

	1-й категоріи.			2-й категоріи.		
	штуки.	мѣр о у.		штуки.	мѣр о у.	
		арш.	верш.		арш.	верш.
СУКНА:						
Сѣраго шинельнаго	300	8,423	5 ¹⁴ / ₅₀	57	1,530	4
Темнозеленаго	36	1,256	—	—	—	—
Крестьянскаго 15 вершковой ширины	47	2,382	1	54	2,786	15
Фуражекъ темнозеленаго сукна	66	—	—	13	—	—
<i>шинелей сѣраго сукна:</i>						
1-го роста	450	—	—	149	—	—
2-го роста	192	—	—	55	—	—
3-го роста	256	—	—	64	—	—
<i>панталонъ зеленаго сукна:</i>						
1-го роста	52	—	—	—	—	—
2-го роста	23	—	—	—	—	—
3-го роста	18	—	—	—	—	—
Галстуховъ темнозеленаго сукна	34	—	—	6	—	—
Рапцевъ крестьянскаго сукна	213	—	—	130	—	—
Наушниковъ темнозеленаго сукна	190	—	—	—	—	—
Рукавиць темнозеленаго сукна	22	—	—	—	—	—

Не желающіе торговаться на все количество, могутъ объявить цѣны на одну изъ слѣдующихъ частей, безъ всякихъ другихъ раздробленій.

	1/8 часть		1/4 часть		1/2 части		3/4 части	
	к	а	т	е	г	о	р	і
	1.	2.	1.	2.	1.	2.	1.	2.
Сукна сѣраго	1,052	197	2,104	394	4,208	788	6,319	1,186
Сукна темнозеленаго	157	314	—	—	628	—	942	—
Сукна крестьянскаго	297	348	594	696	1,188	1,392	1,788	2,090
Фуражекъ	8	—	16	—	32	—	50	—
Шинелей 1-го роста	56	18	112	36	224	72	338	113
2-го —	24	6	48	12	96	24	144	43
3-го —	32	8	64	16	128	32	192	48
Панталонъ 1-го сорта	6	—	12	—	24	—	40	—
2-го —	2	—	4	—	8	—	19	—
3-го —	2	—	4	—	8	—	14	—
Галстуховъ	4	1	8	2	16	3	26	4
Рапцевъ	26	16	52	32	104	64	161	98
Наушниковъ	23	—	46	—	92	—	144	—
Рукавиць	2	—	4	—	8	—	18	—

Цѣны слѣдуетъ объявлять на сукна за аршинъ, а на штиты вещи за штучу и пару (рукавицы), но не оптомъ, а въ запечатанныхъ объявленіяхъ означать какъ количество покупаемыхъ вещей, такъ и цѣны имъ цифрами и прописью.

При равенствѣ цѣнъ двухъ, или нѣсколькихъ соревнвателей, преимущество будетъ дано тому, кто вывѣдетъ на покупку большаго количества продаваемыхъ предметовъ. Крѣпость Брестъ-Литовская, 5 марта 1860 года.

Управляющій комиссіею полковникъ Булянь.
Ис. д. члена комисіи, колл. сов. Добузыньскій. (148)

2. Отъ Виленскаго губернскаго правленія объявляется, что въ слѣдствіе постановленія его 8 февраля 1859 г. состоявшагося, на удовлетвореніе беспорной претензіи дворянокъ Юзефы Ясевичевой и Розаліи Дамецкой къ дворянкамъ Станиславу Фадѣеву и женѣ его Емилиі уродженной Бонцанинъ Ясевичамъ, по двумъ заемнымъ письмамъ въ 1848 году выданнымъ, каждое въ 226 р. 49 к. съ процентами, подверженъ въ публичную продажу не населенный фольварокъ упоминаемаго Ясевича, называемый Кушаны, состоящій Ошмянскаго уѣзда въ I станѣ, оцѣненный по десяти-лѣтней сложности чистаго годоваго дохода вмѣстѣ съ строеніями 805 руб., и для произведенія таковой продажи назначенъ въ присутствіи Ошмянскаго уѣзднаго суда торгъ 2 числа мая мѣсяца сего 1860 г., въ 11 часовъ утра, съ узаконною послѣ онаго чрезъ три дни переторжкою. Желающіе разсматривать бумаги, относящіяся къ этой публикціи и продажѣ, могутъ найти оныя въ упомянутомъ уѣздномъ судѣ. Февраль 29 дня 1860 года.

Совѣтникъ Гецолдъ.
Ис. д. Секретаря Комаръ.
Столоначальникъ Кодзь. (130)

2. Виленскій rząd gubernialny ogłasza, iż w skutek jego postanowienia, w dniu 8 lutego ter. roku następnego, na zaspokojenie pretensji bezspornej szlachcianek Józefy Jasiewiczowej i Rozalii Damięckiej do szlachty Stanisława i jego żony Emilii z Bokszezaninów Jasiewiczów, za dwoma obligacjami w 1848 roku wydanymi, wystawiony zostaje na publiczną sprzedaż folwark nieosiadły rzeczonego Jasiewiczza, Kuszany nazwany; w Oszmiańskim pow. w I stanie położony, oceniony w stosunku dziesięcioletniego czystego dochodu rocznego wraz z zabudowaniem 805 rub., i dla uskutecznienia tej sprzedaży, w Oszmiańskim sądzie powiatowym będzie się odbywał targ d. 2 maja ter. 1860 roku, o godz. 11 zrana, ze zwykłym we trzy dni przetargiem; życzący rozpatrywać papiery tej sprzedaży tyczące się, mogą je widzieć w tymże sądzie powiatowym. Dnia 29 lutego 1860 roku.

Radzca Giecold.
Spr. ob. Sekretarza Komar.
Nacz. Stołu Kodz. (130)

2. Z rozstrzygnięcia jasnie oświeconego xięcia, namiestnika królestwa polskiego, w ogólnym urzędzie *komisji komisaryckiej Brześcia-Litewskiego* będą obyte 22 kwietnia ter. roku targi, a dnia 26 tegoż miesiąca przetarg, na sprzedaż niżej wymienionego sukna rekruckiego i nieużywanych wcale rzeczy sztych, podzielonych na dwa gatunki: na więciej lub mniej dotknięte przez mol w kulterze i wskros, i na zjedzone przez mol w takim stopniu, że niemogą być użyte na pierwastkowe swe przeznaczenie, chociaż tak te jako i owe mogą być jednak użyte nie bezkorzyści, szczególniej rzeczy kategorji pierwszej.

Życzący kupić te sukna i rzeczy, mogą uczestniczyć w targach słownych, lub przysłać ogłoszenia zapieczętowane, z zachowaniem przepisanych prawem prawideł, a mianowicie: o dopuszczeniu do targów słownych podać do komisji prośbę na papierze herbowym trzeciej klasy, a w razie utrzymania przy sobie ceny ostatecznej, złożyć na ewikcję gotówką dziesięć procentów wartości rzeczy kupionych; w razie zaś podania lub przysłania objawienia zapieczętowanego, złożyć także. prócz rzeczonyj ewikcji w stosunku do ceny deklarowanej, świadectwo o swym stanie, wymieniwszy przytęm miejsce swego pobytu, zaadresowawszy konwert: *«Do komisji komisaryckiej Brześcia Litewskiego objawienie na przetarg 26 kwietnia 1860 roku, z ceną na sukno i rzeczy rekruckie.»* Zarazem ma być także załączona ewikcja w osobnym konwertcie, wraz z pismem na papierze zwyyczajnym, w wyrażeniu ilości pieniędzy i nazwiska objawiającego. Objawienia mają być podane osobiście w komisji, lub przysłane przez pocztę z takim wylczeniem czasu, iżby otrzymane były w komisji najpóźniej *o godzinie po południu w dzień przetargu*; objawienia bowiem podane osobiście lub z poczty otrzymane po zakreślonym już terminie, pozostawione będą bez uwagi.

Targować słownie, lub przez objawienia zapieczętowane, można na całą ilość, na trzy części na połowę, na czwartą część i najmnieij na część osmą, podług życzenia każdego; z tym jednakże koniecznym warunkiem, ażeby w kupowanej ilości objęta była jednostajna proporcja każdej nazwy przedających się przedmiotów obu kategorji, stosownie do wymienionego niżej wylczenia.

Zatwierdzenia targów będzie zależeć od jasnie oświeconego xięcia namiestnika, w razie zaś jeżeli kupującemu odmówiona będzie sprzedaż rzeczy, nie powinien rościć za to pretensji i ewikcję swoję otrzymać napowrót.

W razie utwierdzenia sprzedaży, kupujący powinien złożyć w komisji przypadające odeń, po zaliczeniu ewikcji, pieniądze całkowite i wynieść z magazynu kupione przedmioty, własnymi środkami i kosztem nie odmiennie *w ciągu jednego miesiąca* od daty objawienia mu o utwierdzeniu sprzedaży.

Przed rozpoczęciem targów, wszystko co się sprzedaje można widzieć w magazynach komisji w dni istniejących posiedzeń, zatem żadne pretensje co do jakości kupionych przedmiotów miejsca mieć nie będą; przyczem kupujący powinien widzieć, że: 1) każdy bez wyjątku przedmiot przedający się, oznaczony jest czerwoną cechą (farbą olejną), mianowicie: przedmioty kategorji pierwszej — kwadratową z napisem: gatunek 2-gi, drugieij zaś kategorji — trójkątną z napisem: gatunek 3-ci; 2) sukno znajduje się w sztukach złożonych w płytach i w skrętkach; 3) rzeczy szyte, jako to: czapki, halsztuchy, spodnie, sukienne mantelzaki i nauszniki mają całkowitą podszewkę płotnią; płaszcze mają podszewkę tylko pod kolnieriami, w rękawach i na piersiach; sukienne zaś rękawice podszewki żadnej nie mają; 4) płaszcze i spodnie uszyte są na trojaki urody, i 5) wszystkie te rzeczy, jak powiedziano wyżej, w użyciu wcale nie były.

Przedają się przedmioty następujące:

	kategorji 1-ój.			kategorji 2-ój.		
	sztuki.	miary.		sztuki.	miary.	
		ar-szyn.	cali.		ar-szyn.	cali.
SUKNA:						
Szaraczkowego płaszczowego	300	8,423	5 ¹⁴ / ₅₀	57	1,530	4
Ciemnozielonego	36	1,256	—	—	—	—
Samodziałowego szerokości 15 cali	47	2,382	1	54	2,786	15
Czapek z sukna ciemnozielonego	66	—	—	13	—	—
<i>Płaszczów z sukna szaraczkowego:</i>						
na urodę 1-szą	450	—	—	149	—	—
2-gą	192	—	—	55	—	—
3-cią	256	—	—	64	—	—
<i>Spodni z sukna ciemnozielonego.</i>						
na urodę 1-szą	52	—	—	—	—	—
2-gą	23	—	—	—	—	—
3-cią	18	—	—	—	—	—
Halsztuków z sukna ciemnozielonego	34	—	—	6	—	—
Mantelzaków z sukna samodziałowego	213	—	—	130	—	—
Nauszników z sukna ciemnozielonego	190	—	—	—	—	—
Rękawic sukna ciemnozielonego	22	—	—	—	—	—

Nie chcący targować całej ilości, mogą objawić ceny na jedną z części następujących, bez żadnych dalszych rozdrabian.

	1/8 część		1/4 część		1/2 część		3/4 części	
	1.	2.	1.	2.	1.	2.	1.	2.
Sukna szaraczkowego	2,052	197	2,104	394	4,208	788	6,319	1,186
Sukna ciemnozielonego	157	—	314	—	628	—	942	—
Sukna samodziałowego	297	348	594	696	1,188	1,392	1,788	2,090
Czapek	8	—	16	—	32	—	50	—
Płaszczów 1-ój urody	56	18	112	36	224	72	338	113
2-ój —	24	6	48	12	96	24	144	43
3-ój —	32	8	64	16	128	32	192	48
Spodni 1-ój urody	6	—	12	—	24	—	40	—
2-ój —	2	—	4	—	8	—	19	—
3-ój —	2	—	4	—	8	—	14	—
Halsztuchów	4	1	8	2	16	3	26	4
Mantelzaków	26	16	52	32	104	64	161	98
Nauszników	23	—	46	—	92	—	144	—
Rękawic	2	—	4	—	8	—	18	—

Ceny mają być objawiane na sukno za arszyn, a na rzeczy szyte za sztukę i parę (rękawice), nie zaś ogółem, a w zapieczętowanych objawieniach należy wymieniać tak ilość kupowanych rzeczy, jako też ceny za nie cyframi i wyrazami.

Jeżeli dwaj lub kilku współubiegających się objawią ceny równe, pierwszeństwo zostawione będzie temu, kto zgodzi się na kupienie znaczniejszej ilości przedmiotów sprzedanych. — Twierdza Brześć Litewski. Dnia 5 marca 1860 roku.

Zarządzający komisją półkownik Bulan.
Spr. ob. członka komisji, radzca kolegialny Dobuzyński. (148)

2. Отъ Виленскаго губернскаго правленія объявляется, что въ слѣдствіе постановленія его, 11 февраля сего года состоявшагося, на удовлетвореніе беспорной претензіи дворянки Каролины Хоецкой, по духовному завѣщанію Ивана Хоецкаго, въ 825 руб. съ процентами и особю по реформационной слѣлкѣ 2,100 р., подверженъ въ публичную продажу не населенный фольварокъ Нежелитки наследнику упоминаемаго Хоецкаго Зенону Хоецкому принадлежащій, Свенцянскаго уѣзда въ 1-мъ станѣ состоящій, заключающій земли 58 десятинъ, оцѣненный вмѣстѣ съ строеніями 779 руб., и для произведенія таковой продажи, назначенъ въ присутствіи Свенцянскаго уѣзднаго суда торгъ 13 числа мая мѣсяца сего 1860 г., въ 11 часовъ утра, съ узаконною послѣ онаго чрезъ три дни переторжкою; желающіе разсматривать бумаги, относящіяся къ этой публикціи и продажѣ, могутъ найти оныя въ упомянутомъ уѣздномъ судѣ. Марта 11 дня 1860 года.

Совѣтникъ Гецолдъ.
Ис. д. Секретаря Комаръ.
Столоначальникъ Кодзь. (161)

2. Wileński rząd gubernialny ogłasza, iż w skutek jego postanowienia w dniu 11 lutego 1860 r. następnego, na zaspokojenie bezspornej pretensji szlachcianki Karoliny Chojcekiej, za zapisem testamentowym Jana Chojceckiego, w ilości 825 r. z procentami i osobno za tranzaktem reformacyjnym 2,100 rub., wystawiony zostaje na publiczną sprzedaż nieosiadły folwark Niezelitzki do spadkobiercy rzeczonego Chojceckiego, Zenona Chojceckiego nalezący, w Swięciańskim powiecie w 1 stanie położony, zawierający ziemi 58 dziesięcin, oceniony wraz z zabudowaniem 779 rub., i dla uskutecznienia tej sprzedaży w Swięciańskim sądzie powiatowym będzie się odbywał targ d. 13 maja ter. 1860 r., o godz. 11 zrana, ze zwykłym we trzy dni przetargiem; życzący rozpatrywać papiery tej sprzedaży tyczące się, mogą je znaleźć w tymże sądzie powiatowym. Dnia 11 marca 1860 roku.

Radzca Giecold.
W ob. Sekretarza Komar.
Nacz. Stołu Kodz. (161)

1. Канцелярия г. Виленского военного, Гродненского и Ковенского генерал-губернатора объявляет, что следующие лица отправляются за границу: Виленской губернии: 1) ректор римско-католической духовной семинарии каноник ксендз Симон Козловский, 2) титулярный советник гр. Игнатий Чапский, еврей: 3) юрбургский Ицко Вербловский с сыном Ионелем; Виленские: 4) Ицка Янпел Красносельский, 5) Рубин Герц Гитезуль, 6) Давид Янов, 7) Шмуль Редель; 8) Мордух Вульф Блох; Гродненской: 9) жена подполковника Анеля Яновская, помѣшкы: 10) Александр Андрейкович, 11) Александр Радовицкий, 12) Виктор Буткевич с женою Паулиною и служанкою Евдокиєю Качановскою, 13) Валерий Чеховская с сыном Степаном и дочерью Александрою, 14) Теодора Ромер; дворяни: 15) Франциска Юрковская, 16) Пелагея Радовицкая, 17) Розалия Вольбек, 18) Бѣлостокскій 1-й гильдии купец, почетный гражданин Исаак Забудовскій со служителямъ Юведемъ Вайнштейномъ, сыновьями: Мееромъ, Давидомъ и Овсеемъ, внуками Лейбою и Лейзеромъ Забудовскими и прикащикомъ Лейзеромъ Раузенблатомъ, 19) Гродненскій еврей Хашм Типографъ. Ковенской: 20) графъ Александръ де Тудузъ-Лотрек съ дочерью Серапионо и служителямъ Матеємъ Францкевичемъ, 21) графиня Софія Грабовская, 22) помѣшкы Францъ Голкевич съ женою Марією, 23) жена Ковенского 1-й гильдии купца Эга Кангисеръ; Россіенскіе 1 гильдии купцы: 24) Соломонъ Фейнбергъ, 25) Авель Фейнбергъ съ женою Сорю-Эсвирею и дочерью Еленою, 26) Вержоловскій 1-й гильдии купецъ Эмануэль Леонардъ Розе; еврей: 27) Шоломъ Шмерковичъ и 28) Іента Варшавчикова съ дочерью Эсвирею.

1. Kancellarja p. Wileńskiego wojennego, Grodzienkiego i Kowienkiego jenerał-gubernatora ogłasza, iż następujące osoby mają zamiar wyjechać za granicę: Gubernji Wileńskiej: 1) rektor rzymsko-katolickiego seminarjum duchownego kanonik xiądz Symon Kozłowski, 2) radzca honorowy Ignacy hrabia Czapski; żydzi: 3) Jurbórski Icko Wierbłowski z synem Jochelem; Wileńscy: Icek Jankiel Krasnosielski, 5) Rubin Herc Gigezun, 6) Dawid Janow, 7) Szmul Redel, 8) Morduch Wulf Bloch; Grodzienkiej: 9) podpółkownikowa Anela Janowska, obywatel: 10) Alexander Andrzejkowicz, 11, Alexander Radowicki, 12) Wiktor Butkiewicz z żoną Pauliną i służącą Eudocją Kaczanowską, 12) Walerja Czechowska z synem Stefanem i córką Alexandrą, 14) Teodora Romerowa; szlachcianki: 15) Franciszka Jurkowska, 16) Pelagia Radowicka, 17) Rozalia Wolbek, 18) Białostocki kupiec 1-jej gildy, hrabdzianin poczetny Izaak Zabudowski ze służącym Jowelem Wajnszejnem, synami: Mejerem, Dawidem i Owsiejem, wnukami Lejbą i Lejzerem Zabudowskimi i kommisantem Lejzerem Rouzenbłatem, 19) żyd Grodzienki Chaim Typograf; Kowienkiej: 20) Alexander hrabia de Toulouze Lautrec z córką Serafiną i służącym Mateuszem Fronckiewiczem, 21) Zofia hrabiania Grabowska, 22) obywatel Franciszek Gokiewicz z żoną Margją, 23) żona Kowienkiego kupca 1-jej gildy Eta Kangiser; Rossienscy kupcy 1-jej gildy: 24) Salomon Feinberg, 25) Abel Feinberg z żoną Sorą-Esterą i córką Heleną, 26) Wierżołowski kupiec 1-jej gildy Emmanuel Leonard Roze; żydzi: 27) Szolom Szerkowicz i 28) Jenta Warszawczykowa z córką Esterą. Rdzcaa Honorowy Zubowicz. (173)

ОБЪ ИЗДАНИИ ГАЗЕТЫ КАВКАЗЪ ВЪ 1860 ГОДУ.

По согласию своему газета «Кавказъ» раздѣляется на восемь по-стопнившихъ отдѣловъ: I. Прагматическая распоряженій.— Сюда же относятся все Высочайшия приказы на Кавказской арміи, а также по гражданскому ведомству. II. Современная жизнь Кавказского и Закавказскаго краевъ, заключающаяся въ себѣ всѣхъ изъ разныхъ городовъ и мѣстностей края. III. Извѣстія о Россіи. IV. Политическое обозрѣніе. V. Учено-литературный отдѣлъ, кля: а) статьи учено-литературнаго характера, преимущественно (но не исключительно) относящіяся до исторіи, этнографіи и статистики Кавказскаго и Закавказскаго краевъ; б) статьи по части общественной жизни: повѣсти, разсказы, стихотворенія, сцены, очерки нравовъ, биографіи, военные анекдоты, путешествія, географическія замѣтки, новости изъ мира наукъ, искусства, земледѣлія и промышленности; г) разсказы хроника, библиографія и т. д.— VI. Фельетонъ. Извѣстія о арміяхъ въ Тифлисъ. VII. Метеорологическія наблюденія Тифлисской Магнитной Обсерваторіи и станціи, VIII. Разныя объявленія и извѣстія о прѣзвѣщающихъ и отбывающихъ.

Подписка принимается: 1. Въ Тифлисъ, исключительно въ Редакціи, что на Александровской площади. 2. Въ С.-Петербургѣ, въ Газетной Экспедиціи. 3. Въ Москвѣ, въ Газетной Экспедиціи и у книжника Императорскаго Московскаго Университета Ф. О. Свѣшниковъ. 4. Въ всѣхъ газетныхъ конторахъ, находящихся при почтамтѣхъ.

Подписываться также можно и во всѣхъ губернскихъ почтовыхъ конторахъ; но за исправное и своевременное доставленіе газеты Редакція принимаетъ на себя отвѣтственность только передъ тѣми подписчиками, которые съ требованіями своими адресовались: ВЪ ТИФЛИСЪ, ВЪ РЕДАКЦІЮ ГАЗЕТЫ «КАВКАЗЪ».

УСЛОВІЯ ПОДПИСКИ: Таблица с ценами за доставку и пересылку в руб. коп. и руб. коп. для годовых и полугодовых подписок.

Сколько можно разумеется, что подписываться должно заблаговременно, дабы получить все выходящее нумера с новымъ годомъ. И, предъ которыми поступила подписка. Редакторъ Федотъ Кобылевъ. 3. (120)

Тит. Сов. Зубовичъ. (173) 1. Канцелярия г. Виленского военного, Гродненского и Ковенского генерал-губернатора объявляет, что Прусскій подданный Михаэль Швейнертъ возвращается за границу. Тит. Сов. Зубовичъ. (182) 2. Канцелярия г. Виленской губернии объявляет о намереніи выѣхать за границу еврей Ошмянскаго уѣзда, Воложинскаго еврейскаго общества, Залка Вульфовича Рогова, съ женою Эстерою. (174) 3. Отъ Свендьянскаго земскаго исправника объявляется, о выѣздѣ за границу въ Германію, Бельгію и Францію помѣщика Свендьянскаго уѣзда Константина Александровича Сквирмонта. (161)

1. Kancellarja p. Wileńskiego wojennego, Grodzienkiego i Kowienkiego jenerał-gubernatora ogłasza, iż Pruski poddany Michał Szwejnert powraca za granicę. Radzca Honorowy Zubowicz. (182) 2. Kancellarja p. naczelnika gubernii Wileńskiej ogłasza, iż ma zamiar wyjechać za granicę, żyd powiatu Oszmiańskiego, Wołozynskiej gminy żydowski Zelik Wolfowicz Rogow z żoną Esterą. (174) 3. Świąciański sąd ziemski ogłasza, iż obywatel Świąciańskiego powiatu Konstanty Skirmont wyjeżdża za granicę do niemiec, Belgii i Francji. (161)

3. Для свѣдѣній гг. помѣщиковъ, купечества и любителей растений и ботаники: Помѣщика царства польскаго Люблинской губ. Бяльскаго уѣзда имѣнія Непли, вдова губернскаго предводителя дворянства Юлія Мержевская объявляетъ: 1) что вотчинное ея имѣніе Непли, отъ уѣздныхъ городовъ: Бреста Литовскаго (Гродненской губернии) въ 10 верстахъ, а отъ Бяли (царства польскаго) въ 28 верстахъ, надъ судочными рѣками: Бугомъ и Крешовой расположено, съ принадлежащими къ оному имѣнію фольваркомъ Самовичи и деревнею Кузавкою, лѣсами, со всѣми дворными, экономическими и хозяйственными строеніями, объявляемое въ 100,000 руб. сер. Желаетъ продать или отдать кому на нѣсколько лѣтъ въ арендное содержаніе за 6,000 руб. въ годъ платежа. Въ семь имѣній земля плодородная лучшей доброты, а по близости къ оному водѣ и лѣсовъ, имѣніе сіе удобно къ учрежденію въ ономъ всякихъ фабричныхъ и мануфактурныхъ заведеній и 2) что, въ парникахъ сего же имѣнія Непли имѣется для продажи 1,940 штукъ разныхъ рѣдкихъ растений и дѣлѣтовъ, а въ особенности: Камелія, Азазія, Гроддендроновъ, отличныхъ свойствомъ величиною и объемомъ, подробно описанныхъ и объявленныхъ распоряженіемъ г. начальника Люблинской губернии на сумму 35,765 руб.— По обоимъ сѣмъ предметамъ, какъ относительно всякихъ условій по имѣнію, такъ и о оранжерей, гг. желающіе могутъ адресоваться къ пофренному г-жи Мержевской, Г. Б. Штейнбергу въ г. Брестъ-Литовскомъ жительствающему, посредствомъ ко-его будутъ сообщены гг. контрагентамъ подробныя планы, описи и документы къ соображенію. Вдова Юлія Мержевская. (137)

ЧАСТНЫЯ ОБЪЯВЛЕНІЯ.

ЛАВКА

КУПЦА А. ОЛЕШКЕВИЦА

въ домѣ г. Ромера при большой ул. противъ ремизы получила свѣжій транспортъ СЕМГИ и ПКУР сафеточную. (177)

1. Ниже подписавшіеся имѣть честь объявить, что въ домѣ его подъ N. 32 при Субочъ улицъ противъ дома гр. Ледуховскаго состоящемъ, съ 23 апрѣля сего г., открываются для прѣзѣжихъ лицъ гостинныя комнаты подъ названіемъ ЛИТОВСКІЙ ЗАБЪЖІЙ ДОМЪ съ нужными для лошадей и экипажей сараями и блѣно постѣлью, и прочими выгодами; цѣна квартирамъ отъ 30 к. до 2 р. сер. въ сутки. Купецъ М. Гордонъ. (179)

OGŁOSZENIA PRYWATNE.

W HANDLU

BURSA A. OLESZKIEWICZA

в домѣ JW. Ромера при улицы великой противъ великой ремизы получила транспортъ СИЕМГИ и КАВИУРУ рздкогого. (177)

1. Niziej podpisany ma honor uwiadomić, że w domu własnym pod N. 32 przy Subocz ulicy na przeciw domu hr. Leduchowskiego będącym od 23 kwietnia tegoż roku dla przyjezdnych osób otwarte będą gościnne pokoje pod nazwiskiem LITEWSKI ZAJEZDNY DOM z stajniami dla koni i wozowniami na pojazdy, z białymi pościelami i innemi wygodami. Cena kwater od pory do pory od 30 k. do 2 rubli sr. Kupiec M. Gordon. (179)

2. Nakładem M. ORGELBRANDA w Wilnie, wyszły dwie nowe publikacje; jedna p. t. SZKAPLERZ NAJSW. PANNY MARYI, druga nosi napis: RÓŻANIEC N. PANNY MARYI i P. JEZUSA.

Обіе выданы сѣ на отдѣльныхъ аркусахъ, в томъ самомъ родѣ, какъ уповсѣченіе Блѣгославенство духовное дому, т. е. в способъ такі, же нѣ-стосовнрній завѣщающъ на сеіаніе. Тресѣ склада сѣ на слѣдующихъ предметовъ: Почаѣтъ брацтва, значеніе Шкаплерза і Рѣзанца, устава брацтва, одпусты надане przez OO. Świętych, sposób odmawiania Szkaplerza i Różanca, modlitwy przed przyjęciem i po przyjęciu Szkaplerza i Różanca; do N. Panny Szkaplernej i Różancowej, do P. Jezusa, do serc Najsw. P. Jezusa i N. Panny. Аркусье поміеніе оздобіе прѣсліечнени стосовнени за граница выконанени рycinami; а міановіе: Szkaplerz, N. Panny tego nazwania, ukrzyżowanego P. Jezusa i sercami N. Panny i P. Jezusa; Różaniec zaś, N. Panny Róż.; S. Dominika (ustanowiciela bractwa) i P. Jezusa w cierniowej koronie z podpisem «Oto człowiek».— Аркусье те, зданіемъ выдавцы, знаждо-ваѣ сѣ повинны в рѣкахъ всѣхъ слѣд до брацвъ по-мѣиеніеныхъ вписаныхъ lub вписанъ сѣ прagnących.— Ze względu też на лічне ихъ rozpowszechnienie, cena zbyt umiarkowana oznaczoną została, bo tylko 7½ k., czyli 15 groszy; nabywający 10 egz. na raz, otrzymują 11-ty w dodatku. Też same arkusze wydane zostały w języku litewsko-żmudzkiem i za taką cenę. Nakładem pomienionego wydawcy rozpoczęto druk książki mający się ukończyć około Wielkiej Nocy, p. t.: OŁTARZYK N. P. MARYI OSTROBRAMSKIEJ.

Nakładem księgarni p. f. JÓZEFA ZAWADZKIEGO w Wilnie wyszły w r. 1860. 1) Domejki Ignacego prof. uniw. w Chili. Araukanja jej mieszkańcy. Wspomnienia z podróży po rzeeczypospolitej Chilijskiej. 1 tomik str. 226 in 12. k. 90. 2) Próby Nowego Dykejonarza. Wydaje p. Wirszajtos, niegdyś szubrawiec Rustykian (Ignacy Chodźko). 1 tomik in 12 str. 106. k. 65. 3) Falkowski ks. C. F. D. Kazania Roratne i i na większe uroczystości N. Maryi Panny.— 1 tom in 8 str. 282. rs. 1 k. 20. 4) Felńska Ewa. Pamiętniki z Życia. Serya II 2 tomy in 12 str. 826. rs. 3. 5) Kraszewski J. J. Historia kołka w Płocie. 1 tomik in 12 str. 234. k. 90. 6) Moniuszko Stanisław. «Pan Chorąży» Polonez na fortepian, grany przed 3-cim aktem opery «hrabina» 2. (157)

2. Для предупрежденія всѣхъ могушихъ впо-слѣдствіи возникнуть претензій, сѣмъ объявляю, что за долги, участвующихъ въ моемъ предпрія-тіи сооруженія желѣзной дороги—подрядчиковъ, поставщиковъ и вообще лицъ взявшихъ у меня дѣла, равно всѣхъ моихъ служащихъ, я ни въ ка-комъ случаѣ отвѣтственности на себя не при-нимаю, такъ какъ всѣ сіи лица получаютъ плату отъ моихъ конторъ, однѣ въ срокахъ по условіямъ контрактовъ съ ними заключенныхъ, другіе регу-лярно и сполна по итеченіи каждаго мѣсяца. АДЕЛЬСОНЪ. (168)

2. Dla zapobieżenia wszelkim, mogącym w przyszłości wyniknąć pretensjom, niniejszem oświadczam i zapowiadam, iż za długi uczestniczących w mojem przedsięwzięciu budowania drogi żelaznej—podrządcykom, dostawczycelem i w ogólności osób, różne poruczenia odemnie otrzymujących, równie też wszystkich moich officialistów w żadnym razie odpowiedzialności na siebie nie przyjmuję; wszystkie bowiem te osoby pobierają placę z bior moich, jedni w terminach warunkami zawartych z nimi kontraktów oznaczonych, a inni regularnie i całkowicie po upływie każdego miesiąca. 2. Oddaje się w dzierżawę na lat kilka, folwark Rozłowszczyzna, o mil 3 od Oszmiany, dziedzictwo WW. Niekraszów. Rocznej arendy za kre-stencję i siano 1,200 rub., a gotowego grosza (młyn, walsz, karczma, czynsz, etc.), jeżeli possesor przyjmie go na siebie, 600 r.—Umówić się można z właścicielem, mieszkającym w tymże folwarku, albo z właścicielką—w Wilnie, przy ulicy Wileńskiej, w domu Czechowicza, b. Rejz-nera. (167)

ZAKOPANE.

Dyrekcja wyrobu zniwiarek w Zakopanem (w Galicji Cyrkuł Sandecki poczta Nowy-targ Neumarkt) po skomunikowaniu się z kantorem interesów Ziemiańskich J. K. Gregorowicza i Henryka Dębskiego w Warszawie, ogłasza że obstalunki na zniwiarki w tym kantorze będą przyjmowane i za pośrednictwem tegoż kantoru, dostawa do królestwa będzie się skuteczniać. Zniwiarka w fabryce kosztuje pojedyncza 35 flo. reńskich czyli zł. pol. 140. podwójna 70 fl. 280. pod wózek 22 fl. 88. Banknoty Rosyjskie lub polskie przyjmują się X. Stefan Podlaszecki dyrektor fabryki.

Stosownie do powyższego własnoręcznie przez X. Podlaszeckiego napisanego ogłoszenia kantor interesów Ziemiańskich J. K. Gregorowicza i Henryka Dębskiego na Krakowskiem przedmie-ściu w pałacu hrabi Andrzeja Zamojskiego N. 67 przyjmować będzie obstalunki na zniwiarki wynalazku X. Podlaszeckiego.— Żądający więc takowe mieć przed zniwami dostawione, raczą się wcześniej zgłaszać z zamówieniami do po-mienionego kantoru. 2. (176)

2. Na Antokolu przeciw byłego letniego szpi-talu jest dom do wynajęcia; o cenie dowiedzieć się można u właścicielki onego Hermanowskiej; mieszkającej w klasztorze pomissionarskim. (171)

3. Wilenska bióro budowy drogi żelaznej ogłasza, iż Pruski poddany, robotnik Józef Wjędzki wyjeżdża za granicę. (160)

zawierający modlitwy: poranne, przed cudownym obrazem, w czasie Mszy do N. Maryi Panny;— Godzinki, Koronki, Litanje; modlitwy przed spowiedzą i po spowiedzi, przed i po komunii;—Nieszpory;—modlitwy wieczorne na uroczystości opieki N. Maryi Panny;— Akty, Affekta, Różaniec, Szkaplerz;—modlitwy za umarłych i na każdy dzień tygodnia;— 7 Róż zdrowaś Marya, 42 nowenn na przygotowanie się do uroczystości N. Maryi Panny;— Pieśni i Hymny na cześć i uwielbienie N. Maryi Panny. Zbiór ten poprzedzi wstęp o czci i chwale N. Panny i wiadomości o cudownym Ostrobramskim obrazie; opis dokładny kaplicy N. Panny; o cu-dach; sposób dobrze słuzenia N. Maryi Pannie. Wydanie Ołtarzyka uskutecznia się na kilku gatun-kach papieru, a ceny jak najumiarkowanisze ustano-wią się. (158)